અભે[illegible]ો ચક્રાવો.

ભારતમાંનો કથા ભાગ:

બનાવનાર.

વ્યાસજી વલ્લભરામ સુરજરામ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

મગનલાલ વ્રજભુખણ બુકસેલર

તથા

મગન દેવચંદ.

અમદાવાદ.

"વિજય પ્રવર્ત્તક પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ"માં છાપ્યો.

સંવત ૧૯૫૦. સને ૧૮૯૪.

કીમત રૂ ૦-૮-૦

અભેમાનનો ચકાવો. ॥

કડવું ॥ ૧ લું. રાગ સાખી. ॥

વૈશમપાયે જોગીપેર બોલ્યા, સુણુ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજ-
ને સંભળાવું, ચક્રાવાનો મહીમાય. ॥ ૧ ॥ અરજુનજી પાતાળે ગયા છે,
તાકુકી દહીતન હણવા; કૌરવ પાન્ડવ પ્રથવી વીશે, રહ્યા ઉમંગે ઉખાણુ-
વા. ॥ ૨ ॥ તંબુમાં જઇ દુરીયોધને, તેડ્યા સારથી યોધ; ગુરૂ સહીત
બેસાડીને, કરવા લાગ્યો બોધ. ॥ ૩ ॥ ઓરે ગુરૂજી ઓરે ગુરૂજી, આ-
પણે યુધ આદરવું; ફાવશે વઢતાં નર નહી માટે, કાલે આરંભ કરવું.
॥ ૪ ॥ લાગ ભલો છે શત્રને હણવા, માટે ખેલ બતાવું; દ્રોણ કહે તું
મરે તોહે પાણ, રણ સ્થંભ નહી આવું. ॥ ૫ ॥ અરજુનને મેં વિશ્વાસ
દીધો, ત્યારે ગયો પાતાળ; માટે રણથંભ યુદ્ધ ન કરૂં, ધ્રતરાષ્ટરના બાળ.
॥ ૬ ॥ તવ દુરીયોધન રડી પડીયો, આરંભો યુધ માબાપ; તમોએ પ્ર-
તીગના કરી છે, તે રાખુ મુજને પાપ. ॥ ૭ ॥ દ્રોણ કહે ફાવે તેમ કહે પણ,
તે નહી કરૂં યુધ; તે કરતાં તારી મરજી હોયે તો, આરંભુ કોઠા યુધ.
॥ ૮ ॥ દુરીયોધન કહે તે યુધ કેવું, કહો માંડીને વાત; ગુરૂ કહે કે વઢવા
માટે, રચવા કોઠા સાત. ॥ ૯ ॥ પેહેલો કોઠો પાશાણ કેરો, લોહ વજ્રનો
બીજો; મંત્રવડે છે રચવાનો, ત્રાંબાનો કોઠો ત્રીજો. ॥ ૧૦ ॥ ચોથો કોઠો
રૂપાનો રચવો, પાંચમો કનકકેરો; છઠ્ઠો કરવો સપ્તધાતુનો, સાતમો ગોબર
ઘેરો. ॥૧૧॥ પેહેલાને સો બીજાને બસે; ત્રીજાને ત્રણસે દ્વાર; ચોથે ચારસે
પાંચમે પાંચસે, છઠ્ઠે છ ગણાં સાર. ॥ ૧૨ ॥ સાતમો કોઠો છાંણ માટીનો,
તેને સાતસે દ્વાર; દ્વારે દ્વારે દસ દસ યોદ્ધા, સાતમે સાત હજાર. ॥ ૧૩ ॥
તે પરમાણે શીખર ધજા, ચઢતા ચઢતી હોય; મોખરે મારથી એક એ-
કશોભે, ત્યાર થાવો તે કોય. ॥ ૧૪ ॥ છત્રપતી કહે ઓ માહારાજા, બેશ
કર્યા મનસુબા; તમો જેને આગના કરો, તે રહે કોઠે ઉભા. ॥ ૧૫ ॥ દ્રો-
ણે કહ્યું કે પેહેલે કોઠે, મોખરે રેવું માહારે; બીજે કોઠો લોહ વજ્રનો, રે-
હેવું કીરપાચારે. ॥૧૬॥ એટલે બોલ્યા અસ્વસ્થામા, સાંભળો માહા તાત;
ત્રીજે કોઠે હું રહેવાનો, કબુલ કરો વાત. ॥૧૭॥ દ્રોણ કહે તું રેહેજે બેટા,
ચોથે રહો રાય કરણ; પાંચમે દુરીયોધન તું રેહેજે, આણજે શત્રુનું મરણ.
॥ ૧૮ ॥ છઠ્ઠે કોઠે શલ્યરાજ રેહેજો; સાતમે જેદ્રથ રાય, તવ સરવે માની

કબુલ કીધું, રેહેવાનું કોઠા માંય. ॥ ૧૯ ॥ પછી શકુની મામો બોલ્યો, ગુરૂએ કીધો વીવેક; ઓ દુરીયોધન પાન્ડવ દળમાં, પત્ર લખીદો એક, દુરીયોધને પત્ર લખીયો; કુવચને કુમતી; ઓરે પાન્ડવ યુધવીનાતો, અ-મથી રેહેવાતુ નથી. ॥ ૨૧ ॥ પણ અરજુન સાથે કોલ કીધો, લઢવું ન-હી રણથંભ; તે માટે અમે ઉભુ કર્યું છે, કોઠા યુધ આરંભ. ॥ ૨૨ ॥ તે કોઠામાં આવજો કાલે, સવારે પરવારી; એમ લખીને સાને કોઠાની, સર્વ બીના ગુજારી. ॥ ૨૩ ॥ પછી નીચે એમ લખીયું, છત્રપતી રાજન; આ-વવું ન હોયતો એમ લખજો, નહી અમે ક્ષત્રી તન. ॥ ૨૪ ॥ એવું લ-ખજો કાંતો આવજો, ખાશો નહી ભુલથાપ; બેમાંથી એક કરો નહીતો, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. ॥ ૨૫ ॥ એવો પત્ર લખી મોકલીયો, શેવક કેરી સાથ; પાન્ડવ સભા કરી બેઠેલા, ત્યાં દીધો ધરમને હાથ. ॥ ૨૬ ॥ ધરમે આ-પ્યો નીકુળજીને, વાંચો માહારા વીર; તે વેળા વન રમવા ગયેલો, અભે-મન્યુ રણ ધીર. ॥ ૨૭ ॥ ગયેલો ગટોડગછ તેની સાથે, તે નવ જાણે વાત નીકુળજીએ વાંચવા માંડયો, સભાવીશે સાક્ષાત. ॥૨૮॥ કોઠાયુધની બીના વાંચી, પડી પેટમાં ફાળ; વાજીંત્ર વાગતાં બંધ કરાવ્યાં, યુધીષ્ટીર ભુપાળ. ॥ ૨૯ ॥ શોકમાં પડીયા સહુ સભાસદો, બોલીયા ધરમ રાય; ઓ ભીમ વીરા આ યુધ કેરો, કોણ જાણે બીનાય. ॥૩૦॥ ભીમ કહે હું જાણતો નથી, દુષ્ટતેવું યુધ માગે; શરીરનો કોઠો કે વાવ્યનો કોઠો, કોઠો એનો લાગે. ॥ ૩૧ ॥ એટલે બોલ્યા દ્રુપત રાજા, સાંભળો ધર્મ સુમતી; કોઠા યુધ સાંભળ્યું છે કાને, પણ હું શીખ્યો નથી. ॥ ૩૨ ॥ ગમે તે કોઇ જાણ-તું હશે, વાત નથી જરા જુઠી; બાસઠ પાનનું બીડું બનાવો, લે કોઇ સભામાં ઉઠી. ॥ ૩૩ ॥ તવ શેદેવે બાસઠ પાંનનું, બીડુ બનાવ્યું એક; ભરી સભામાં ફેરવ્યું કોઈ, રાખો અમારો ટેક. ॥ ૩૪ ॥ પણ કોઇએ બીડુ નવ લીધું, મુકી દીધું સભા માંય; તંબુ વીસે સરવે તારૂણી, રડવા લાગી ત્યાંય. ॥ ૩૫ ॥ ધરમને ઝરઝરીઆં આવ્યાં, ભીમના નેત્રમાં નીર; એવે વનમાંથી રમીને આવ્યો, અભેમન્યું રણધીર. ॥ ૩૬ ॥ પોતાનાં વાજાં સાંભળ્યાં નહી, મનમાં થયો ઉદાસ; માયાવી વીરા વીઘન છે કાં-ઇ, જૈ કરીયે તપાસ. ॥ ૩૭ ॥ એમ જાણી સભાની પાસે. રથેથી ઉતરી-યા; આકુળ વ્યાકુળ થઇ ગએલા, સ્વાસ ભર્યા પરવરીયા. ॥ ૩૮ ॥ સ-રવેને ઉદાશમાં દેખી, માયાવી બેશી ગયો; આઉકાર લેવા અભેમ-ન્યુ, સભામાં ઉભો રહ્યો. ॥ ૩૯ ॥ તો પણ આઉકર એને ન દીધો, તાલાવેલી લાગી તનમાં; એટલે ઘણું ઓછું આવ્યું, અભીમન્યુના મ-

નમાં. ॥ ૪૦ ॥ પીતા માહારો પાતાળ ગયો, તે કોણ દે આઉકાર; એવું વીચારતાં ધરમ સમજ્યા, રીસાઇ જાશે કુંવાર. ॥ ૪૧ ॥ ભીમને કહ્યું ધરમરાયે, વીર ઉભા થાવો; રીસાળવો પેલો રીસાઇ જાશે, સમજાવી હાંઇ લાવો. ॥ ૪૨ ॥ આંસુ લુછતો ભીમ ઉઠયો, બોલ્યો મુખ વચન; આ વેળા શું માન્ય માગો છો, પધારો માહારા તન. ॥ ૪૩ ॥ તાત તારો પાતાળ ગયો છે, જોડે નંદ કીશોર; સોમણ દીવેલે દીવા વીના, છે અંધારૂ ઘોર. ॥ ૪૪ ॥ દુરીયોધને પત્ર લખ્યો છે, ચલાવી કુબુધ; હરામખોરે ઉભુ કર્યું છે, વઢવાનું કોઠા યુદ્ધ. ॥ ૪૫ ॥ તે કોઠા કોઇ જાણતા નથી, તે સારૂં બીડુ કીધું; ભરી સભામાં પડયું રહ્યું છે, કોઇ જને નવ લીધું. ॥૪૬॥ સાંભળીને અભેમાન ચાલ્યો, ખરવણ બાળ ન ચુક્યું; સભાની વચમાં બીડું પડેલું, લેઇને મુખમાં મુક્યું. ॥ ૪૭ ॥ છ ભાગનું બીડુ પોતે ખાધું, સાતમા ભાગનું જેહ; સરવ સભાને દેખાડીને, ભોમી મુક્યું તેહ. ॥ ૪૮ ॥ તે પછી પોતે એવું બોલ્યો, મુજ જનેતાયે જાણીયો; તે સમે માતાના ઉદરમાં, છ કોઠા વીદ્યા ભણીયો ॥ ૪૯ ॥ સાતમો કોઠો કૃષ્ણ મામાએ, ભણાવ્યો નથી મને; એટલો કોઠો રાખો માંથે, જો કોઇનાથી બને. ॥ ૫૦ ॥ એવું સાંભળી વરકોદરે, મનમાં કર્યો વીચાર; છાણ માટીનો ભાગવો કોઠો, તેમાં શી લાગે વાર. ॥ ૫૧ ॥ એવું સમજીને ભીમ ઉઠયો, મનમાં ધરી બહુ રીસ; પાનનો કટકો મોઢામાં મુકયો, સાતમો માહારે શીશ. ॥ ૫૨ ॥ એટલે સર્વ સભા હરખાઈ, વગડાવ્યાં નીશાન; બીડુ ચાવતો તંબુમાં ગયો, અરજુનનો સંતાન. ॥ ૫૨ ॥ શુભદ્રા તવ પુછવા લાગી, ઓ માહારા સંતાન; કોઠે જવા બીડુ કોણે લીધું, ગરગડીયાં નીશાન. ॥ ૫૪ ॥ અભેમન્યુ કહે માતા માહારી, સુરાતણ કામ કીધું; જો મુખ માહારૂં રક્ત થયું છે, યુદ્ધ બીડું મેં લીધું. ॥૫૫॥ વળણઃ ॥ બીડું લીધું મેં માવડી, યુધ્યે જાવું કાલ; વદે વલ્લભ તે સાંભળી, માતા બની બેહાલ.

કડવું ૨ જું. ॥ રાગ સવૈયાનો. ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, ચકાવાનો મહીમાય. ॥ ૧ ॥ અભીમન્યુએ માતાને કહ્યું, બીડું બતાવ્યું વહન; તવ તંબુપર કાગ બોલ્યા, માઠા થયા શુકન. ॥ ૨ ॥

શુભદ્રાનું નેત્ર ફરક્યું, પડી પેટમાં ફાળ; યુદ્ધે તુજને જાવા ન દેવું, એ-રે માહારા બાળ. ॥ ૩ ॥ ખેલ લડાવ્યો કોણે ચડાવ્યો, કરાવી મતી માઠી; શું માહારૂં ઘર ઘાલવા બેઠા, કેહેતી સભામાં નાઠી. ॥ ૪ ॥ રૂદીયા ફાટે તેમ રડેછે, જરાએ ન રહે છાની; શુભદ્રાની નહી જોયેલી, કોઇએ પગની પાહાની. ॥ ૫ ॥ તે નારીએ મરીયાદા મુકી, ચાલી ઉઘાડે શીશ; આંસુડાં છુટે છાતી કુટે, નાંખે કારમી ચીસ. ॥ ૬ ॥ સભામાં આવી ક્રોધ ભરેલી, સર્વ થયા ઉદાશ; રક્ત લોચનની રામા દેખી, પરમ પામ્યા ત્રાસ. ॥ ૭ ॥ એવામાં સુભદ્રા બોલી, ઠીકજ ખેલ લડાવ્યો; દીયરને જેઠ ભેગા થઇને, કુવર માહારો ચડાવ્યો. ॥ ૮ ॥ એકનું એક છે છોકરૂં માહારે, પીતા એનો પાતાળ; તેથી તમે મરાવી નાંખો, ક્યાં પેટનું છે બાળ. ॥ ૯ ॥ ધીક્કાર ધરમ જેઠ તમને, શાના તમે શત્યવાદી; પારકાં છોકરાં લડાવી મારો, ભોગવો પોતે ગાદી. ॥ ૧૦ ॥ શેદેવ દીયર ધીક્કાર તમને, ફરોછો ટીપણું ખોસી; કોઠા વીદ્યા શું જાણતા નથી, નામ ધર્યું શીદ જોશી. ॥ ૧૧ ॥ લંગોટી વાળી વન સધારો, શરીરે ભસ્મજ ચોળો; વીદ્યા તમારી નાશી ગઈ તે, પોથાં પાણીમાં બોળો. ॥ ૧૨ ॥ નીકુળ દીયર ધીક્કાર તમને, છુટી પડી વરણાગી; છોકરૂં ચડાવી પોતે બેઠા, છેલાઇમાં લાહ્ય લાગી. ॥ ૧૩ ॥ એ ભીમશેન જેઠ હોરણી હોડા, આંખોમાં આંજો મેશ; ખાઈ ખાઈ ખાલી દીલ વધાર્યું, થયા ભાદરવાની ભેશ. ॥ ૧૪ ॥ ભીમ કહે મુજને નવ કેહેતી, હું છું જવાનો સાથે; મેં માહારા ભાગનો લીધો છે, સાતમો કોઠો માંથે. ॥ ૧૫ ॥ એટલે અતી આકળી થઇને, સુભદ્રા વદી વાણ; માહારા છોકરાને સમજાવો, નહીતો કાઢીશ પ્રાણ. ॥ ૧૬ ॥ સ્ત્રીહત્યા હું આપીશ તમને, નહી પડવા દઉં સાંસો; એમ કહી મુસ્તકને કેશે, ઘાલ્યો ગળામાં ફાંસો. ॥ ૧૭ ॥ ધરમ રાજા થરથર ધ્રુજ્યા, સાંભળ બાઇ વચનઃ ધીરજ ધરતું નહી જાય જુધે, રોકું છું તારો તન. ॥ ૧૮ ॥ એમ કહી અનુચરને દોડાવ્યો, તેડાવ્યો અભેમાન; સભામાં બોલાવી ધરમે કહ્યું, સાંભળ તું સંતાન. ॥ ૧૯ ॥ તારીમા બહુ ક્લેશ કરેછે, વીપ્રીત થઇછે મતી; માટે કહુંછું યુદ્ધે જવાનું દીકરા તારે નથી. ॥ ૨૦ ॥ અભીમન્યુ કહે વડીલ કાકા, બીડું લીધું મેં આપ; જો કાલ યુદ્ધે જાતું નહીતો, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. ॥ ૨૧ ॥ માહારી માતાનું પેટ લાજે, લાજે અરજુન તાત; નારીનો સ્વભાવ હોય એવો, છોને રડે મુજ માત. ॥ ૨૨ ॥ કોઇનું કહ્યું નહી માનવાનો, માટે ન કેહેશો અતી; ભરી સભામાં પાન ઝાલ્યું છે, કાયલા ઝાલ્યા નથી. ॥ ૨૩ ॥

એમ કહીને કુંવર નાઠો, પોતાને તંબુ જાય; શુભદ્રા કહે જેઠ હમારા, હવે વલે શી થાય. ॥ ૨૪ ॥ એટલે શેદેવ પ્રત્યે બોલ્યા, પોતે ધરમ રાય; ત્રીકાળ જ્ઞાની વિદ્વાન જોશી, બતાવો કાંઇ ઉપાય. ॥ ૨૫ ॥ શેદેવ કહે સાંભળો વીરા, જો ભાગવું હોય દુઃખ; તો એની નારીને તેડાવો, દેખાડો ઓત્રાનું મુખ. ॥ ૨૬ ॥ ઓત્રાનું એ મોઢું જોશે તો, નહી નીકળે ઘર બાહાર; માટે જેમ તેમ કરી તેડાવો, ઓત્રા એની નાર. ॥ ૨૭ ॥ ખાધેલું બીડું ગળી જવાનો, નહી લે યુદ્ધનું નામ; તે માટે બીજું બધું મુકીને, પેહેલું કરો એ કામ. ॥ ૨૮ ॥ ધરમ કહે શેદેવ વીરા, તમે બતાવ્યું એમ; પણ સત જોજન વૈરાટ નગરી, તેથી આવી શકે કેમ. ॥ ૨૯ ॥ જતાં આવતાં આઠસેં ગાઉ, તેડાવવી કેમ કરાયે; એકજ રાતમાં જનારો જેને, શી રીતે તેડી આવે. ॥ ૩૦ ॥ શેદેવ કહે વડીલ વીરા, શા સારૂ ગભરાવો; સાંઢ સપાટે જૈને આવે, રાયકા લોક તેડાવો. ॥ ૩૧ ॥ એટલે આગના ધરમે કીધી, ઉઠો માહારા છડીદાર; નાસ જદ્દા રાયકાને લાવો, જરા ન લાગે વાર. ॥ ૩૨ ॥ એટલે દશ વીસ દાસ ઉઠયા, રાયકા શોધવા સાર; સોધતાં સોધતાં હાથ આવ્યા, ગંકાતા રાયકા ચાર. ॥ ૩૩ ॥ રાજો કાજો રૂપો રતનો, એવાં ચારનાં નામ; તેમને તેડી શેવક આવ્યા, જ્યાંછે સભાનો ઠામ. ॥ ૩૪ ॥ બારણે ઉભા રાખી સભામાં, ગયો છડીદાર એક; ધર્મને કહ્યું ચારજણ આવ્યા, લાવ્યા કરી વીવેક. ॥ ૩૫ ॥ એટલે બોલ્યા ધરમ રાજા, સાંભળો માહારા દાસ; વારા ફરતી એકેક જણને, મોકલો માહારી પાસ. ॥ ૩૬ ॥ તવ છડીદાર બારણે ગયો, રાયકા ઉભા જ્યાંય; તેમાંથી રાજા રૈકાને કહ્યું, જાતું સભાની માંય. ॥ ૩૭ ॥ વળણ ॥ જા તું સભામાં રાયકા, તેડેછે રાજન; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, સુણજો સ્રોતા જન.

કડવું ॥ ૩ જું ॥ રાગ ચેકાવળી. ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાયરે, વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, ચકાવાનો મહીમાયરે. ॥ ૧ ॥ રાજા રૈકને આગના આપી, જા તું સભામાં સારરે; તવ હરખીને ગયો સભામાં, ક્ષણ ન લાગી વારરે. ॥ ૨ ॥ ધર્મના સનમુખ આવી ઉભો, પેહેલો કર્યો જુહારરે; મુજ સરખું કાંઇ કામ બતાવો, સઝાજી હું તેયારરે. ॥ ૩ ॥ ધરમ કહે રાજા રાયકા,

વૈરાટ નગ્રે જાવોરે; અભીમન્યુની નારીને તેડી, કહો ભાઇ ક્યારે આવોરે. ॥૪॥ એટલે રાજો રાયકો બોલ્યો, હું હત્યારે જાવુંરે; ઓતરાને તેડીને હું, કાલે હાંઠે આવુંરે. ॥૫॥ સુભદ્રા કહે એ નહી કામનો, કાઢી મુકો બાહારરે; એટલે છડીદારોએ કાઢયો, ક્ષણુ ન લાગી વારરે. ॥૬॥ એટલે આવ્યો કાજો રૈકો, એણે કર્યા પરણામરે; હું હે રાઝાજી હું હે રાઝાજી, હુંરે પડયું હે કામરે. ॥૭॥ ધરમ કહે કાજા રૈકા, વૈરાટ નગ્રે જાવોરે; ઓત્રા રાણીને તેડીને ભૈ, કહો ક્યારે તમે આવોરે. ॥ ૮ ॥ એટલે કાજો રાયકો બોલ્યો, હું હત્યારે ઝાવુરે; ઓત્રા વહુને તેડીને કાલ, ત્રીજે પોહોરે આવુરે. ॥ ૯ ॥ શુભદ્રા કહે એ નહી કામનો, કાહાડી મુકો બાહારરે; તવ છડીદારે ઝાલ્યું પાંગોઠું, ધપ્પા માર્યા બે ચારરે. ॥ ૧૦ ॥ એટલે આવ્યો રૂપો રૈકો, એણે કર્યો જુહારરે; મજ હરખું કાંઇ કામ બતાવો, કરવા હું તૈયારરે ॥ ૧૧ ॥ ધરમ કહે રૂપા રૈકા, વૈરાટ નગરી જાવોરે; આપણી ઓત્રા વહુને તેડી, કહો ભાઇ ક્યારે આવોરે. ॥ ૧૪ ॥ એટલે બોલ્યો રૂપો રૈકો, હાંઢય લેઇ હું ઝાવુંરે; તમારી ઓત્રા વહુને તેડીને, કાલે મધ્યાને આવુંરે. ॥ ૧૩ ॥ શુભદ્રા કહે મધ્યાન સુધી, કેમ રહે કુંવારરે; મારા રડ્યાને ધક્કો મારી, કાઢી મુકો બાહારરે. ॥ ૧૪ ॥ તવ છડીદારે બારણે કાઢયો, જુએ સભાનો સાથરે; એટલે આવ્યો રતનો રાઇકો, હુકો ગ્રહોછે હાથરે ॥ ૧૫ ॥ હાથમાં સોનાનાં સાંકળાં છે, મંડીલ બાંધ્યું શીશરે; આંખ તણાતી મુછ મરડતો, આવ્યો ધોળે દીશરે. ॥૧૬॥ ધર્મના સનમુખ જૈને ઉભો, પેહેલો કર્યો પરણામરે; હું હે રાઝાજી હું હે રાઝાજી, હુંરે પડયું હે કામરે. ॥૧૭॥ ધરમ કહે રત્ના રૈકા, વૈરાટ નગ્રે જાવોરે; ઓત્રા વહુને તેડીને ભૈ, કોહો તમે ક્યારે આવોરે. ॥૧૮॥ રતનો રૈકો એમજ બોલ્યો, હું હત્યારે ઝાવુંરે; ઓત્રા વહુને તેડીને કાલે, પોહો દીવશમાં આવું રે. ॥ ૧૯ ॥ પવન ગમની હાંઢયસે મારે, કંઠે ઘુંઘર માળરે; હુલાળી આકાશ ચઢીને, પાણી પીયે પાતાળ રે. ॥ ૨૦ ॥ સુભદ્રા કહે પોહોર લગી તો, કરોશ કુંવરને વાર રે; જો વીરા વાયદો જુદો ન પડે, લે મોતીનો હાર રે. ॥ ૨૧ ॥ ક્યાંછે તારી પવનગમની, બોલ્યામાં પડશે ફેરરે; હવે દીવશ રહ્યો નથી, સુરજ બેસસે મેર રે. ॥ ૨૨ ॥ એટલે બોલ્યો રતનો રાઇકો, ઘેર જઇને લાવુંરે; પત્ર લખીને ત્યાર કરોહું, એટલી વારમાં આવું રે. ॥ ૨૩ ॥ પોહોર દીવશનું સાટું કર્યું છે, તેડી લાવું તમ ઠામ રે; સુર્યના ઉદય પેહેલો આવું, તો રતનો મુજ નામ રે. ॥ ૨૪ ॥ એવું સાંભળી સુભદ્રાને, વળીયો મન આરામ રે; સુર્યના ઉદય પેહેલો આવે તો, આપું દસવીસ ગામ રે. ॥ ૨૫ ॥ એટલે ચાલ્યો

રતનો રૈકો, ગયો પોતાને ઘેર; સળેકડી સરખો સાંડ છોડી, લાવ્યો આનંદ ભેર રે. ॥ ૨૬ ॥ શરીરે લાંબીને ઉંચી, હાડકાંનો છે માળો રે; સુભદ્રા કહે આ સાંડ લેઇ, શું તું જાવા વાળો રે. ॥ ૨૭ ॥ રૈકો કહે તું ધીરજ ધરજે, ઓરે માહારી બેહેન રે; એ સાંડ સરખી ન મળે બીજી, નહી જવા દેઉ એને રે. ॥૨૮॥ ધરમ રાયે પત્ર લખાવ્યા, બીના લખી તે માંઇરે; ઓ ઓત્રા વહુ કાગળો જળનો, આવીને કરજોહાંઇ રે. ॥૨૯॥ એમ લખાવીને સહી કીધી, ધર્મને વૈરાટ રાયરે;રત્નાને કર પત્રજ આપી, કહ્યું કે થા વીદાય રે. ॥ ૩૦ ॥ એવે દીનમણી મેર બેઠો, સાંઢે થયો સવાર રે, આવીશ વેહેલો કહીને હંકારી, વાયુ વેધે તે વાર રે. ॥૩૧॥ સુર સપાટે જાય ઝપાટે, લાંબી છલંગો ભરતી રે; પવન ગમની પવન પેરે, ભોમીનું ગમન કરતી રે. ॥ ૩૨ ॥ વૈરાટ નગ્રમાં ઓત્રા કુંવરી, સુદ્રષ્ણા એની માત રે; મોહોલ્લ વીશે સયન કયુ છે, પેહેલા ચોઘડીઆની રાત રે. ॥૩૩॥ તે સમે ઓત્રાને સ્વપન આવ્યું, ઝબકીને એ જાગીરે; સુદ્રષ્ણને બહાજી પડી, રડીને કેહેવા લાગીરે. ॥૩૪॥ વળણઃ ॥ ઝબકી જાગી કુંવરી, કરતી આંસુ પાત; વદે વલ્લભ શ્રોતા સુણો, કહે સપનાની વાતરે.

કડવું ॥ ૪ થું ॥ રાગ હાલાવરી. ॥

ઓ મા પેહેલા ચોઘડીયાની રાતરે, સપનુ લાગ્યું ઓ માહારી માતરે; મને અઘોર સપન આવીયાં રે, ઓ હોહોહો રે. ॥ ટેક.॥ ઓ મા હું અને માહારો નાથરે, બેઉ વનમાં નીકળીયાં સાથરે ॥ એવું વન નોહોતું જોયું કદી રે, જાતાં જાતાં આવી એક નદી રે. ॥ અમે નદીનાં નીરમાં પેઠાં રે, નરનારી નૌકામાં બેઠાં રે. ॥ અડધી નદીયે ગયાં પાપ જાગ્યું રે, ઉંડા જળમાં એ નૌકુ ભાગ્યું રે. ॥ તેથી તણાયો મુજ ભરતાર રે, હું તો તરીને નીકળી બહાર રે; જળમાં બુડી મુઓ મુજ નાથ રે, માહારે હેવાતણ ન રહ્યું હાથ રે. ॥ મુને એવાં સપન આવીયાં રે. ઓ હો હો હોરે. ॥ માયે કહ્યું દીકરી રહે છાની રે, તારી રક્ષા કરે મા ભવાની રે. તારૂ સપનું સમુદર બેટ રે, પડજો ઘોજારી રાંડને પેટ રે. ॥ તારૂ સમણુ સુકે લાકડે રે, ઓ હો હો હો રે. ॥ વળણ.॥ એમ કહી સયન કરાવીયું, બીજું ચોઘડીયું થાય; વદે વલ્લભ રડીને કહ્યું, સાંભળ તું મુજ માય. ॥

કડવું ॥ ૫ મું ॥ રાગ ઉપરનો. ॥

ઓ મા બીજા ચોઘડીયાની રાત રે, સમણુ લાગ્યું ઓ માહારી માતરે. ॥ મને અઘોર સ્વપન આવીયાં રે, ઓ હો હો હોરે. ॥ ટેક ॥ ઓ મા હું અને માહારો કંથ રે. અમો નીકળીયાં વન પંથ રે. માહારા કંથે મને તરછોડી રે, તારે પુઠે મટી કર જોડી રે. એવે સળગતો દવ આવ્યો રે, તેમાં સ્વામીએ દેહ જંપાવ્યો રે. તેમાં બળી ગયો મુજ નાથરે, જાણે ઉતર્યું દેવાનનું હાથ રે. ॥ મુને એવાં સ્વપન આવીયાં રે, હો હો હો હો રે. ॥ માયે કહ્યું દીકરી રહે છાની રે, તારી રક્ષા કરે મા ભવાની રે. તારૂ સમણુ જેની રૂદે ઝેર રે, પડજો એહ નીંદાળાને ઘેરરે. ॥ તારૂં સમણું વિશ્વાસ ઘાતનેરે. ઓ હો હો હો રે. ॥ વળણુ. ॥ એમ સમજાવી દીકરી, કરાવીયું સયન; ત્રીજે ચોઘડીએ જાગીને, કરતી બહુ રૂદન.

કડવું ॥ ૬ ઠું રાગ ઉપરનો. ॥

ઓ મા ત્રીજા ચોઘડીયાની રાત રે, સમણું લાગ્યું ઓ માહારી માત રે, મુને નઠારાં સપન આવીયાં રે, ઓ હો હો રે. ॥ માના મુજ નાથ બનીયો કેવો રે, જાણે ભુતના ભાઇના જેવો રે. થયો પાડા ઉપર સ્વાર રે કોટે પેહર્યો કરેણુના હાર રે, અંગે લોહ તણા સણગાર રે, માંથે શગડીમાં ધીખે અંગાર રે. ગળે મનુશ મુસ્તકની માળા રે, મોઢે રૂધીરના ઓઘરાળા રે, એ તો દક્ષીણ દીશામાં જાય રે. ઠીબમાં ખીર રોટલો ખાય રે. આગળ ભુત ને ભૈરવ નાચેરે, વળી વંતરી ચુડેલ જાચે રે, માંથે સમળી સીયાળુ ભમે રે, તે તો તારા જમાત્રને ગમે રે. ॥ એવાં ભયંકર સપન આવીયાં રે, ઓ હો હો હો રે. ॥ માયે કહ્યું દીકરી રહે છાની રે, તારી રક્ષા કરે મા ભવાની રે, તારૂં સમણુ સમુદર બેટ રે, પડજો ઘોજારી રાંડને પેટ રે. ॥ તારૂ સમણું સુકે લાકડે રે, ઓ હોહો હો રે. ॥ વળણ: ॥ એમ કહી સયન કરાવીયું, ચોથું ચોઘડીયું થાય; વદે વલ્લભ કહ્યું જાગીને, સાંભળ તું મુજ માય. ॥

કડવું ૭ મું. ॥ રાગ ઉપરનો. ॥

ઓ મા ચોથા ચોઘડીયાનાં રાત રે. સમણું લાગ્યું ઓ માહારી માતરે; મને સાચાં સપન આવીયાં રે, ઓ હો હો હો રે. ॥ માહારો સસરો

ગયા પાતાળ રે, સાથે મામાજી શ્રીગોપાળ રે, રડ્યા કૌરવ કેડે મચીયારે, દ્રોણ ગુરૂએ કોઠા રચીયારે. માહારા કાકાજીએ બીડુ કીધું રે, તે તો તારા જમાત્રે લીધું રે, તેથી મુજ સાસુ આણું કાહાવે રે, મને રાયકોજી તેડવા આવે રે, મને એવાં સપન આવીયાં રે. ઓ હો હો હોરે. ॥ વળણઃ ॥ માત કહે સુણ દીકરી, જાણે છે સહુ લોક; સપનાં જુઠાં જાણજે, જે દીઠું તે ફોક. ॥ દોહરો—સપને દીઠું સંપ જે, મન ચીતવ્યું જો થાય; જળથી માંખણ નીકળે, તો કોણ લુખુ ખાય. ॥

કડવું. ॥ ૮ મું. ॥ રાગ ઢળકતા દોહરાની ચાલ.॥

સમણાં સાચાં નોહ્ય રે ઓ દીકરી, સમણાં સાચાં નોહોય રે. ॥ટેક॥ સમણામાં એક વાંજીઓ તે, પુત્ર પામ્યો રસાળ રે, ઘોડીયું બાંધ્યું ઘોજારમાંને, પારણું ઝુલે પરસાળ રે, હાલો હાલો કહીને હીંચોળે, થયો પ્રાતસકાળ રે; જાગીને જોવા જાય તો, કોનું લાવે બાળ રે. ॥ સમણાં સાચાં નોહ્ય રે ઓ દીકરી, સમણાં સાચાં નોહોય રે. ॥ ૧ ॥ સમણામાં એક બોબડો તે, બહુ ભણ્યો વિદ્યાય રે; જાગીને ભણવા ગયો તો, મોહોઢે નવ બોલાય રે. ॥ સમણાં સાચાં નોહ્ય રે ઓ દીકરી, સમણાં સાચાં નોહોય રે. ॥ ૨ ॥ સમણામાં એક કુવારો તે, કન્યા પરણ્યો બહુ રે, જાગીને ઘરમાં જોવા જાય તો, દીઠી બાપની વહુ રે. ॥ સમણાં સાચાં નોહ્ય રે ઓ દીકરી, સમણાં સાચાં નોહ્ય રે. ॥ ૩ ॥ સમણામાં એક નીરધનીયો તે, દ્રવ્ય પામ્યો અપાર રે, દેશ પ્રદેશે હુંડીયો ચાલી ઘેર, ગુમાસ્તા એક હજાર રે; આબરૂ ઇજ્જત ઘણી વધી ને, વધ્યો જગતમાં ટેક રે; જાગીને ઘરમાં જાય જોવા તો, ન મળે કોડી એક રે. ॥ સમણાં સાચાં નોહ્ય રે ઓ દીકરી, સમણાં સાચાં ના હોય રે.॥ વળણઃ ॥ સપના સાચાં હોય નહી, ઓરે માહારી તન;બેશ મુજ સાથે વાતમાં, કરતી નહી સહ્યન.॥

કડવું ॥ ૯ મું. રાગ ચોપાઇનો. ॥

બોલ્યા વૈશમ પાયે વચન, સુણ પરીક્ષત કેરા તન; બેઠી ઓત્રા ને એની માત; કરે બીજી ત્રીજી બહુ વાત. ॥ ૧ ॥ એવે રાત ગઇ દોઢ પોહોર, આવ્યો રાયકો નગ્રને ઠોર; ઠોક્યો દરવાજામાં ભાલો, અડ્યા

દરવાન ખબર આલો. ॥ ૨ ॥ આવ્યો કુરૂક્ષેત્રથી હું તો, દરવાજા ઉઘેડી દે તું તો; તવ દરવાન ઉભો થયો, કુંચી દરવાજાની લેવા ગયો. ॥ ૩ ॥ ગયો દોડતો રાજભોવન, ધાંટો કાહાડીને કહ્યું વચન; આપો કુંચી કોઇ જન આવ્યો, કુરૂક્ષેત્રથી પત્રજ લાવ્યો. ॥ ૪ ॥ ઓત્રા બેહેનને તેડવા સારૂં, તેથી મન ગભરાયું માહારૂં; સાંભળ્યું સુદ્રષ્ણાએ એમ, દીકરીનું ખોટું કહ્યું કેમ. ॥ ૫ ॥ એનું બોલવું ભાસ્યું કાચું, પણ છેવટ પડીયું સાચું; એમ જાણીને મુરછા ચડી, એતો બેશુધ થઇને પડી. ॥ ૬ ॥ તવ ઓત્રાને ચીંતા વ્યાપી, દરવાજાની કુંચી આપી; જઈ દરવાને ઉઘાડચાં દ્વાર, આવ્યો સયકો તેણીવાર. ॥ ૭ ॥ પોતે વૈરાટનગ્રમાં પેઠો, રહ્યો છે સાંઢ્ય ઉપર બેઠો; પત્ર આપ્યો ઓત્રાને હાથ, બાઇ ચાલો તમો મુજ સાથ. ॥ ૮ ॥ તવ ઓત્રારાણી ગઇ ઘરમાં, એને ફાળ પડી છે ઉદરમાં; જઇ ઉઠાડી પોતાની માત, પત્ર વંચાવીને કહી વાત. ॥ ૯ ॥ તું તો સાંભળ માહારી માય, મુને કરી દે તું વીદાય; બોલી સુદ્રષ્ણા મુખ એમ, મધ્ય રાત્રીએ મોકલું કેમ. ॥ ૧૦ ॥ દીકરી રાતે આંણાં આવ્યાં, એવાં કરમ કઠોરાં કાહાવ્યાં, એ છે અણઘટતું તે તપાસો, કરૂં રાતે શું સાસરવાસો. ॥ ૧૧ ॥ બોલી ઓત્રા રાણી મુખ વાણી, માતા કેમ ભુલે છે જાણી, જો જીવશે તુજ જમાત્ર, તો તો પુંજજે પુજનીક પાત્ર. ॥ ૧૨ ॥ જેવું હેત છે તેવું ધરજે, ઘણા દાહાડા સાસરવાસો કરજે; કાંઈ કરીશ નહી કલપાન્ત, તારા મનમાં તું ધર શાન્ત. ॥ ૧૩ ॥ રાખી ડાહાપણ આપ વીદાય, એટલું માગું છું માય; બોલી સુદ્રષ્ણા સુભમતી, રાતે મોકલવાની નથી. ॥ ૧૪ ॥ વળણઃ ॥ રાતે ન મોકલું દીકરી, થાશે થવાકાળ; કુંવરીને વલ્લભ કહે, પડી પેટમાં ફાળ.

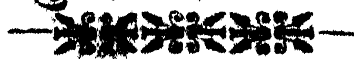

કડવું ॥ ૧૦ મું ॥ રાગ સવૈઆનો. ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, ચકાવાનો કથાય. ॥ ૧ ॥ ઓત્રા બોલી ઓરે જનેતા, કાંઈ કરી લે વીચાર; તારો મુમત ઝાલીને માહારો, બગાડે છે અવતાર. ॥૨॥ સાસરે મોકલતાં શું માહું, મુમત ઝાલો છો આડા, સારૂં હોય તો સાસરવાસો, કરજે ઘણા છે દાહાડા. ॥ ૩ ॥ પુત્રીને સાસરે મોકલતાં, જનેતા જણાવે લાડ; મોકલે નહી ને સમીપ રાખે, તે બુદ્ધીનો બીગાડ. ॥ ૪ ॥

કેહેશે કે મારે પેટ સમાઈ, હાંલ્લે સમાશે તેહ; ધીક્કાર એવી કામનીને, દીકરીનું ઇછે ન એહ. ॥ ૫ ॥ દીકરી સાસરે સંચરે તવ, વળાવવાને જાય; મીઠું બોલી પુત્રી રડાવે, રડવા લાગે માય. ॥ ૬ ॥ રડતી જાય તે ખબર મુઆતી, લઇને આવે ઘેર; સપુત હોય તો કલેશ ન કરે, સમજે સંસાર પેર. ॥ ૭ ॥ એમ કહી માને સમજાવી, તવ બોલી મુખ્ય રાણી; થાય તેવો કરૂ સાસરવાસો, પ્રથમ આણું જાણી. ॥ ૮ ॥ પોતાના છડીદારને કહ્યું, વેહેપારી તેડવા જાવો; કાપડીયા સરઇઆ ચુડઘર, તેને બોલાવી લાવો. ॥ ૯ ॥ તવ છડીદાર તેડવા ગયા, વેહેપારીને બોલાવ્યા; કાપડ લેઇને કાપડીઆ, કપુરચંદજી આવ્યા. ॥ ૧૦ ॥ સરૈયા સરૂપચંદ આવ્યા, ચુડઘર ચતુરચંદ; રાણીના મેહેલમાં જઇ બેઠા, મનમાં અતી આનંદ. ॥ ૧૧ ॥ સુદ્રષ્ણા કહે માલ કાહાડી, કીમ્મત તેની માપો; ઓત્રા બેહેનને સાસરે જાવું, શુકનનું સારૂ આપો. ॥ ૧૨ ॥ તવ કાપડીયા કપુરચંદે, કાપડ કાઢવા માંડયાં; મોઢે વીખાણે માલ પોતાનો, કાળાં ગજકણ કાહાડયાં. ॥ ૧૩ ॥ પ્રથમ શુકન માઠા બતાવ્યા, કીધો રાણી તીછકાર; તવ દાસોએ ધપ્પા મારી, કાહાડી મુકયો બાહાર. ॥ ૧૪ ॥ સરૂપચંદ સરૈએ સારૂ, કંકુ કાઢવા માંડયું; ઉંધમાં ને ઉંધમાં ડબો ઉઘેડયો, તેમાંથી કાજળ કાહાડયું. ॥ ૧૫ ॥ શેવક તેને મારવા લાગ્યા, કાઢતાં ન ધરી સર્મ; ઓત્રાએ વચમાં પડી છોડાવ્યો, એ સહુ માહારૂં કર્મ. ॥ ૧૬ ॥ મુજ ભવીશમાં થવાનું જેવું, તેવું નીકળે બાહાર; તેમાં એ શું કરે બીચારા, મીથ્યા મારો છો માર. ॥ ૧૭ ॥ ચતુરચંદ ચુડઘર તવ બોલ્યા, કોણ હતું નાહાનું છૈયું; શુકનમાં સારો માલ દેવો, શું ફુટી ગયું હૈયું. ॥ ૧૮ ॥ એ બે વેહેપારી મુરખ જેવા, લ્યો હું શુકન માપુ; બેહેનનું અખંડ હેવાતણ રે, રાતો ચુડલો આપુ. ॥ ૧૯ ॥ એમ કહીને કોથળામાંથી, કાહાડે ચુડા રૂપાળા; કાઢતાં કાઢતાં પ્રથમ પેહેલાં, નીકળ્યાં બલ્લીયાં કાળાં. ॥ ૨૦ ॥ તવ તેને પણ પરસાદ મળીયો, નાશી ગયો બેહાલ; ઘેર જઇને ત્રણે વેહેપારી, સારો લીઆવ્યા માલ. ॥૨૧॥ તે લાવી ઓત્રાને આપ્યો, ગાંસડી બાંધી તાંણી; ઓત્રા પોતાની માને કહ્યું, આગના દો હેત આણી. ॥ ૨૨ ॥ સુદ્રષ્ણા કહે દીકરી માહારી, તુને જાવાનો પ્રેમ; પણ મધ્યરાતે આણુ આવ્યું, જાવો જીભે કહું કેમ. ॥ ૨૩ ॥ એમ કહી ઓત્રાને લીધી, ચાંપી રૂદીયા સાથ; ઓ લાડકડી કેમ જવા દો, કહી રડે રૂદીયાફાટ. ॥ ૨૪ ॥ ઓત્રાએ કહ્યું ઓરે જનેતા, સીદ કરે મને વાર; માહારે ને માહારા કંથને વીયોગી, છ છ ગયા અવતાર. ॥૨૫॥

સાતમો જનમ આ છે અમારો, આરે માહારી માત; રાણી કહે તને શાશ્રી સુજ્યું, તે કહે મુને વાત. ॥ ૨૬ ॥ ઓત્રા કહે આજ સુજી આવ્યું છે, ઇશ્વરની ઇચ્છાય; સુદ્રષ્ણા કહે સંભળાવ્ય મુને, પછી કરૂં વીદાય. ॥ ૨૭ ॥ ઓત્રા કહે મુને વાર થાશે, તો જાતાં વાહાણું વાહાશે; હઠીલો છે જમાત્ર તારો, જુધ કરવાને જાશે. ॥ ૨૮ ॥ સુદ્રષ્ણા કહે યુધે જશે ને, કદાપી વીઘન થાશે; તો તેનો ઉપાય બતાવું, આવેલું સંકટ જાશે. ॥ ૨૯ ॥ આપણે સાતમે માળ પેટીમાં, અમરકુપો એક; તે લેઇ જા તું તારી સાથે, સાચવજે વીવેક. ॥ ૩૦ ॥ તુજ પતી પડ્યો હોય ભોમી, તોપણ અમર પાજે; મર્ણ પામેલો સજીવન થાશે, ગોવીંદના ગુણ ગાજે. ॥ ૩૧ ॥ ઓત્રા રાણી સાતમે માળે, લેવાને ગઇ સાર; પેટીમાંથી કુપ્પો લીધો, જાણ્યું જુગદાધાર. ॥ ૩૨ ॥ પાતાળમાં પોઢ્યા છે પ્રભુજી, પેટમાં પડી ફાળ; પથારીમાં બેઠા થયા, પોતે શ્રી ગોપાળ. ॥ ૩૩ ॥ ભાણેજને મરાવવા માટે, પ્રેરક કેમ જાય ચુકી; ઓત્રા અમર લેઇ ઉતરે નીચી, તેને તરશા મુકી. ॥ ૩૪ ॥ તેવીજ ઓત્રા ઝટપટ નાઠી, દોડીને કામ કીધું; કુપો મુક્યો પાણીઆરામાં, પછી પાણી લેઇ પીધું. ॥ ૩૫ ॥ પાણી પીતામાં મુકી ભુલવણી, ભુલીને ઉતરી હેઠી; પોતાની સુદ્રષ્ણા માતાને, અવતાર કહેવા બેઠી. ॥ ૩૬ ॥ એવે પાતાળમાંથી નીકળીયા, વિશ્વતણા જે ભુપ; અદર્શ થૈને મેહેલમાં આવ્યા, ધરી ઉંદરનું રૂપ. ॥ ૩૭ ॥ ઉંદર રૂપે અલબેલાયે, કપટ કેવું કીધું; કુપ્પાને વાંકો વાળીને, અમ્મર જળ બધું પીધું. ॥ ૩૮ ॥ કુપ્પાને પછી ફોડી નાંખ્યો. પોતે શ્રી ગોપાળ; કટકે કટકા ચાંચમાં ઘાલી, પરવરીયા પાતાળ ॥ ૩૯ ॥ તે વારતા કોઇ જાણતુ નથી, ન જાણે પુત્રી માત; પોતાના છ અવતારોની, કેહેવા માંડી વાત. ॥ ૪૦ ॥ વળણ ॥ ઓત્રા કહે છે માતને, પોતાના અવતાર; વદે વલ્લભ સોતાજનો, સમરો જુગદાધાર.

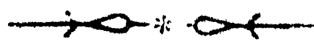

કડવું ૧૧ મું ॥ રાગ બાહવર. ॥

ઓ મા પેહેલેને આવતાર અવતરી મા હું, રાજાની કુંવરીની ધાનરે; ઓ મા અભીમન્યુતો અવતર્યો માતા, બ્રાહ્મણનો સંતાન રે. ॥૧॥ નાહાની ઉમરમાં એ ભણ્યો ગણ્યો મા, ઘેર ઘેર નવ જાયેરે; માહારા બાપની સભામાં આવીને, કથા વારતા વાંચે રે. ॥ ૨ ॥ તેથી કરી મને મોહ લા-

ગયો મા, કાહાવ્યું મેં દાસીની સાથરે; કેહેવરાવ્યું કે રાજાની કુંવરી, ઝાલવા ઇછે તુજ હાથ રે. ॥ ૩ ॥ તવ તે બ્રાહ્મણે મુજને કહાવ્યું કે, ખોટાં ન કરીએ ચેન રે; ઓ બાઇ હું તારા ધર્મનો બંધુને, તું માહારી ધર્મની બેન રે. ॥ ૪ ॥ ઓ મા તેથી મુને હઠ ભરાણી, જાણ્યું કે ધાર્યું કરવું રે; એનું બોલ્યું એના મોહોમાં રહેને, માહારે એની સંગ વરવું રે. ॥૫॥ એમ જાણીને મેં માહારા પીતાને, માંડીને કહી વાત રે; કહ્યું કે બીજા મહારે બાપને બંધવા તે, પરણાવો વીપ્રની સાથ રે. ॥ ૬ ॥ તવ મુજ તાતે એને તેડાવ્યો ને, સમજાવ્યો અપરમ પાર રે; તો પણ બ્રાહ્મણ સમજ્યો નહી ત્યારે, પરણાવ્યો બળાતકાર રે. ॥ ૭ ॥ પછી રેહેવાને મેહેલજ આપ્યો, રહ્યાં અમે નર નારી રે; પણ મુજ સાથે બોલે ચાલે નહી, વાત ન સાંભળે માહારી રે. ॥ ૮ ॥ માહારૂં આપ્યું જળ પીયે નહીને, માહારૂં રાંધ્યું નવ ખાય રે; માહારાથી આઘો ને આઘો ફરે એ. મન માહારૂં અકળાય રે. ॥ ૯ ॥ તેથી મેં વીપ્રનો કેડો લીધો ને, પડવા ન દીધો સાંસો રે; એટલે બ્રાહ્મણે અકળાઇ ઓરડામાં, ગળે ઘાલ્યો ફાંસો રે. ॥૧૦॥ ફાંસો ખાઇને દેહ ત્યાગ કીધો, કીધો મેં વીચાર રે; જાણ્યું કે માહારે જીવી શું કરવું, વ્યર્થ ગયો અવતાર રે. ॥ ૧૧ ॥ મેં મરતાં માગ્યું ઇશ્વર પાસે, વીપ્ર ચાહના માહારી કરજો રે; હવેને અવતારે એના પેહેલાં, હું આપઘાત કરી મરજો રે, ॥ ૧૨ ॥ એમ કહીને મેં દેહ પાડયો, ત્યાગ થયો મુજ પ્રાણ રે; એ રીતે બે મરણ પામ્યાં, થઇ બે જીવની હાણ રે. ॥ ૧૩ ॥ તું તો સાંભળ માહારી માય રે, માહારૂ પાપે હેવાતણ જાય રે; એવાં પાપે હેવાતણ જાય રે, માહારો પેહેલો અવતાર પુરો થાય રે.॥ ૧૪ ॥

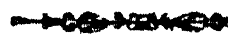
॥વળણ॥ પેહેલો અવતાર પુરણ હવો, સાંભળ માહારી માત; વદે વલ્લભ કહે છે ફરી, બીજા જનમની વાત.

કડવું ॥ ૧૨ મું ॥ રાગ ઉપરનો. ॥

ઓ મા બીજેને અવતાર અવતરી મા હું, માળણની કુંવાર રે; ઓ મા અભિમન્યુ પુત્ર થૈ અવતરીયો, પોતે રાજ દરબાર રે. ॥ ૧ ॥ તેની સભામાં પુસ્પ મુકવા જાતો તો, હરનીશ માહારો તાત રે; તે મુજ તાતને તાવ આવ્યો તે, મુને મોકલી મહારી માત રે. ॥૨॥ મેં જઇ સભામાં પુસ્પ મુકયાં, નહી કોઇ સાથે દ્રોહરે; ત્યાં મુને જોઇને રાજ્ય કુંવ-

રને, લાગ્યો મુજપર મોહ રે. ॥ ૩ ॥ શેવક શાથે કુંવરે કહાવ્યું, હું તુજ પરછું મન્નરે; તાહારા બાપની અપાવું આગના, કર મુજ સાથે લગ્નરે. ॥ ૪ ॥ ઓ મા મુજને અવળું સુજ્યું તે, કહાવ્યું શેવકની સાથ રે; કેવરાવ્યું કે હું તુજ ભગની, અને તું માહારો ભ્રાત રે. ॥ ૫ ॥ એ સંદેસાથી કુંવર કકળ્યો, મુને ઘેરવા મુકી ચોકી રે; એક દહાડો બાગમાં પુસ્પ લેતીતી, ત્યાં આવી કુંવરે રોકી રે. ॥ ૬ ॥ તેથી મેં જાણ્યું માહારી આબરૂ લેશે, થાશે ઇજ્જતની હાણ રે; એવું સમજીને પડી કુઆમાં, કહાડયો મેં માહારો પ્રાણ રે. ॥ ૭ ॥ તે જોઇ કુંવર થરથર ધ્રુજ્યો, જાણ્યું જીવીને શું કરૂં રે; માહારે માટે મુઇ માળીની પુત્રી તે, હું પણ સાથે મરૂં રે. ॥ ૮ ॥ એમ જાણીને રાજ્ય કુંવર એ, પડીયો કુઆ માંય રે; એ રીતે બંનેનો દેહ છુટયો, જળમાં જંપાયાંત્યાંય રે. ॥૯॥ તુ તો સાંભળ માહરી માય રે, માહારાં પાપે હેવાતણ જાય રે; માહારા પાપે હેવાતણ જાય રે, માહારો બીજો અવતાર પુરો થાય રે. ॥ ૧૦ ॥ વળણ ॥ એમ અવતાર બીજો ગયો, સાંભળ માહારી માત; વદે વલ્લભ કહે છે ફરી, ત્રીજા જનમની વાત.

કડવું ॥ ૧૩ મું રાગ ઉપરનો. ॥

ઓ મા ત્રીજેને અવતાર અવતરીયાં અમે, મેના પોપટ અવતાર રે; એક નદીની ધોધડમાં રેહેતાં, પાસે ને પાસે સાર રે. ॥ ૧ ॥ માહારાં માબાપને પારધીએ ઝાલ્યાંને, પછી પોપટનાંને ઝાલ્યાં રે; એટલે અમે બેઉ ત્રાસજ પામી, ઉડીને ભેળાં ચાલ્યાં રે. ॥ ૨ ॥ વનમાં જતાં બેઉ વખુટાં પડીયાં તે, હું એક નગ્રમાં પેઠી રે; એક ગુણકાની બાહારીને ડંડે, બોલતી બોલતી બેઠી રે. ॥ ૩ ॥ ગુણકાને માહારૂં બોલ્યું બહુ મીઠુ લાગ્યું તે; વસ્ત્ર નાંખી મુને ઝાલી રે; પાળવા પોસવા પાસેજ રાખવા, પાંજરામાં મને ઘાલી રે. ॥ ૪ ॥ પોપટ માહારો વનમાં ભટકતો, ખાતો પક્ષીઓનો માર રે; વણે દહાડે આવ્યો માહારા નગરમાં, ટાઉકો સાંભળ્યો માહારો સાર રે. ॥ ૫ ॥ મુજને સોધતો સોધતો આવ્યો એ, ગુણકાના ઘરમાં પેઠો રે; બોલતો બોલતો આવીને એતો, પાંજરા ઉપર બેઠો રે. ॥ ૬ ॥ તે દેખી ગુણકાને હાજજ આવી, વસ્ત્ર નાંખીને ઝાલ્યો રે; પણ પાંખો એની તોડી નાંખીને, અગનીના ચુલામાં ઘાલ્યો રે. ॥ ૭ ॥

તે દેખી મુજથી ખમાયું નહી તે, કરવી ધારી જીવ હાણ રે; પાંજરાના શરીયામાં ડોકુ ઘાલીને મે, માહારો કાહાડયો પ્રાણ રે. ॥ ૮ ॥ તું તો સાંભળ માહારી માય રે., માહારાં પાપે હેવાતણ જાય રે; માહારાં પાપે હેવાતણ જાય રે, માહારો ત્રીજો અવતાર પુરો થાય રે. ॥ ૯ ॥ વળણ ॥ ત્રીજો અવતાર એવો ગયો, સાંભળ માહારી માત; વદે વલ્લભ કહે છે ફરી, ચોથા જનમની વાત.

કડવું. ॥ ૧૪ મું રાગ ઉપરનો. ॥

ઓ મા ચોથેને અવતાર અવતર્યો મા, હરણા હરણીનો અવતાર રે; હરણ માહારી પુંઠળ પડીયો, વીશયવ્રતી અપાર રે. ॥ ૧ ॥ પણ મેં હરણને માન્ય ન કીધો તે, લીધો માહારો કેડો રે; ચારો મુજને ચરવા દે નહી ને, પુરણ લાગ્યો હેડો રે. ॥ ૨ ॥ એકવીસ અપવાસ થયા મા મુને, તવ ગયો મારો પ્રાણ રે; એટલે હરણે પણ પાડી કાયા, કરી જીવની હાણ રે. ॥ ૩ ॥ તું તો સાંભળ માહારી માય રે, મારાં પાપે હેવાતણ જાય રે; માહારાં પાપે હેવાતણ જાય રે, માહારો ચોથો અવતાર પુરો થાય રે. ॥ ૪ ॥ વળણ: ॥ ચોથો દેહ એવો ગયો, સાંભળ માહારી માત; વદે વલ્લભ કહે છે ફરી, પાંચમા જનમની વાત.

કડવું ૧૫ મું. ॥ રાગ ઉપરનો. ॥

ઓ મા પાંચમે અવતાર અવતર્યો મા, હોલાહોલીનો અવતાર રે; ઓ મા હું પડી હોલાની પુંઠે, વીશયનો વીકાર રે. ॥ ૧ ॥ પણ હોલાની નહી મુજપર પ્રીતી, માટે એ નાસતો ફરે રે; તોપણ જ્યાં ને ત્યાં હું રહી વળગી, ચારો કાંઈ નવ ચરે રે. ॥ ૨ ॥ ઘણે દીવશે એ અકળાયો તે, સળગતા દવમાં પડીયો રે; એને આપઘાત કરતાં દેખીને, કાળ ઘણો મને ચડીયોરે. ॥ ૩ ॥ મેં જાણ્યું માહારે શું કરવું જીવીને, મુજ માટે થઇ એની હાણ રે; એવું સમજીને હું પણ પડીને, ત્યાગ કર્યો મેં પ્રાણ રે. ॥ ૪ ॥ તું તો સાંભળ માહારી માય રે; મારૂં પાપે હેવાતણ જાયરે; માહારૂં પાપે હેવાતણ જાયરે, માહારો પાંચમો જનમ પુરો થાયરે.॥વળણ॥ ॥ પાંચમો દેહ એમ પરહર્યો, સાંભળ માહારી માત; વદે વલ્લભ વળી ઓચરી, છઠ્ઠા જનમની વાત.

કડવું ૧૬ મું. ॥ રાગ ઉપરનો. ॥

આ મા છઠેને અવતાર અવતરી મા હું, બોરસલીનો અવતાર રે; અભિમન્યુ તો અવતર્યો માતા, અસુરનો કુંવાર રે. ॥ ૧ ॥ હે દાનવ મેદાનવ નામના, હતા અસુર બે ભ્રાતરે; તેનો સુત થઇ અવતરેલો, વૈર પ્રભુની સાથ રે. ॥ ૨ ॥ તેના બાપ કાકા કૃષ્ણે હણ્યાતા, તે વેહેર લેવા માટે રે; માહાદેવજીનુ તપજ કીધું ને, રીઝ્યા શંભુ સપાટ રે. ॥ ૩ ॥ આવી શીવે કહ્યુ શું માગે છોકરા, તવ તે લાગ્યો ચરણ રે, કરજોડીને માહાદેવ પાશે, માગ્યું પ્રભુનું મરણ રે. ॥ ૪ ॥ ત્યારે શીવે કહ્યું લાવ્ય એક પેટી, એવી મત્તી ચડાવી રે; પેટી કરાવા વનમાં મુજને કાપીને, સુથાર પાસે ઘડાવી રે. ॥ ૫ ॥ તે પેટીમાં ઘાલ્યો હઇલોચનને, કૃષ્ણે કપટથી હણીયો રે; હું તારે ઘેર અવતરીને એને, શુભદ્રાએ જણીયો રે ॥ ૬ ॥ એકે જનમ અમે હળીમળીને, બેઠાં નહી કોઇ વારરે; છછ જનમ ગયા વીયોગનાને. આ સાતમો અવતાર રે. ॥ ૭ ॥ તું તો સાંભળ માહારી માય રે. માહારાં પાપે હેવાતણ જાય રે; માહારાં પાપે હેવાતણ જાય રે; માહારો છઠો અવતાર પુરો થાયરે.॥વળણ.॥ છ અવતાર પુરણ હવા, સાંભળ માહારી માય; વદે વલ્લભ ઓત્રા કહે, હવે કરી દે વીદાય.

કડવું ૧૭ મું ॥ રાગ સાખીનો ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણજનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, ચકાવાનો મહીમાય. ॥ ૧ ॥ ઓત્રા કહે મા આગના આપો, હવે ન કરશો વાર; જાતાં જાતાં વાહાણુ વાહાશે તો, યુધ્યે જશે ભરથાર. ॥ ૨ ॥ તો પછી રોકયો નહી રેહેવાનો; હઠીલો નરનો બાળ; તો મારૂં જીવતર છુટી પડશે, એ મોહોટી પેટમાં ફાળ. ॥ ૩ ॥ તવ માતાએ કંસાર રાંધ્યો, પુત્રીને બોલાવી પાસ; ખોળે બેસાડી શુદ્રાષ્ણાંએ, પાંચ ભરાવ્યા ગ્રાસ. ॥ ૪ ॥ પછી કહ્યુ દીકરી સીધારો, ભલુ કરશે ભગવાન; સાસરવાસાની આંસડી લૈને, થઇ ગઇ સાવધાન, ॥ ૫ ॥ જે રઇકાની સાંઢપર બેઠી, પોહોરવાર સાંડ ત્યાં હુંકી; જાણ્યું કે દોડપોહોર રાત રહી છે, સાંડને હાંકી મુકી. ॥ ૬ ॥ વાયુ વેગે સાંડ ચાલી, લાંબે પંથ પળયા; અડધો પોહોર રાત જના જતામાં, બસે ગાઉ વહી જાય. ॥ ૭ ॥ એટલે

ઓત્રાને સાંભર્યો કુપો, કંપીગયું શરીર; હાંહાં રે સાંડ રાખ્ય ઉભી, ઓ-રે રતના વીર. ॥ ૮ ॥ જનમની દુખીઆરી હું છું, કરણી માઠી કાહાવી; અમર કુપો પાણીઆરામાં, ભુલીને હું આવી. ॥૯॥ તે માટે સાંડ પાછી વાળો, લાવીએ કુપો જઇ; એમ કહીને હાર મોતીનો, પેહેરાવ્યો ગળા મહી. ॥ ૧૦ ॥ રૈકો કહે ઓ ઓત્રા બેની, સાંડ છે વાયુ વેગી; તારો સ્વામી સુતેલો હોયને, તુને કરૂ ત્યાં ભેગી, ॥ ૧૧ ॥ પછી તું કંથને રાખજે રોકી, લાગી પતીને ચરણ; તવ અટકશે યુદ્ધે જવાનું, તો શાણે પામશે મરણ. ॥ ૧૨ ॥ ઓત્રા કહે ઓ વીરા માહારા, હઠીલો હઠ કરે; રોકયો રહે નહી ને જાય જુધે, ધડ ચક્રાવામાં મરે. ॥ ૧૩ ॥ ત્યારે હું ગરીબ બે હક બેસુ, રહે નહી ઉપાય; માટે સાંડને પાછી વાળો, લાગુ તુજને પાય. ॥ ૧૪ ॥ રૈકો કહે ઓ ઓત્રા બેહેની, શીદ મરો છો મથી, સાંડ છે તે પણ જીવાત્મા છે, લોઢું લાકડું નથી. ॥ ૧૫ ॥ ચારસેં ગાઉ પેહેલી આ-લી, બસેં ગાઉ હાંઇ આવી; પાછી બસેં ગાઉ ત્યાં જાયે, કેટલી કષ્ટી કાહાવી. ॥ ૧૬ ॥ પાછી બસે ગાઉ હાંઈ આવે, તોહે બસે રહે બાકી; વળી બે જણનો બોજ ઉચકે; શી રીતે રહે આખી. ॥ ૧૭ ॥ ઓત્રા કહે ઓ વીરા માહારા, એકલા તતપર થાવો; આ વ્રક્ષ ઉપર મુજને મુકો, તમે તમારે જાવો. ॥ ૧૮ ॥ પાણીઆરામાં કુપો મુકયો છે, તે લાવવા ક-રો કામ; જો માહારો કંથ જીવશે તો, દેઇશ દસવીસ ગામ. ॥ ૧૯ ॥ રૈકો કહે કે સાચુ છે બેહેની, તુને ન વનમાં મુકાય; મોહોટાની દીકરી મોહો-ટાની રાણી, મુકીને કેમ જવાય. ॥ ૨૦ ॥ વાઘ વરૂ જીવ જંતુ આવે, વીં-ઘન કરે અતી; ઓત્રા કહે હું દુખીઅણને, કોઇ ખાવાનું નથી. ॥ ૨૧ ॥ એ વાત સાચી માનજે વીરા, મુજ માઉશ કોને ન ભાવે; સુખીયાનું મો-હોત ડગલે ડગલે, દુખીઆને મોહોત નાવે. ॥ ૨૨ ॥ માટે વીરા ચીંતા ન કરશો, મુને મુકીને જાવો; પાણીઆરામાં પાણી પીતાં મુકયો છે, તે લેઈ વેહેલા આવો. ॥ ૨૩ ॥ તવ રૈકાએ સાંડ બેસાડી, બેહેની તું ન જૈશ ચુકી; હું આવું તે રાખજે સુરતા, કહીને વ્રક્ષે મુકી. ॥ ૨૪ ॥ પછી સાં-ડપર બેશો વળીયો, પળીયો પંથ પુરપાટે; પવન ગમની પવન પેરે, ઉ-પડી સુરસપાટે. ॥ ૨૫ ॥ અડધા પોહોરમાં વૈરાટ નગ્રે, આવી કહ્યા સ-માચાર; પાણીઆરામાંથી કુપ્પો આપો, જરા ન કરશો વાર. ॥ ૨૬ ॥ સુદ્રષ્ણાએ અમ્મર કુપ્પો, સોધી જોયો ઠેર ઠેર; તોપણ તેનો પત્તો ન લાગ્યો, કહી રાયકાને પેર. ॥ ૨૭ ॥ ઓ ભાઈ કુપ્પો કોઇ સ્થળ નથી, દીવશ વાંકો કાહાવ્યો; માહારી પુત્રીને અરન્ય મુકી, શું સમજીને આ-

ચ્યો. ॥ ૨૮ ॥ વાઘ વરૂ એને નાંખશે મારી, જારે જા જોરઝપાટે; છળી મરશે છોકરી માહારી, જે પોહોચ્ય સુરસપાટે. ॥ ૨૯ ॥ તવ રૈકાયે સાંડ દોડાવી, પાધરે પંથે પળીયો; અરધે પોહોરે બસેં ગાઉ ગયો, જે ઓત્રાને મળીયો. ॥ ૩૦ ॥ ઓત્રા રાણીએ ધાંટો કાહાડયો, રૈકાએ સાંડ રાખી; વૃક્ષ ઉપરથી ઉતારીને, સાંડ ઉપર એને નાંખી. ॥ ૩૧ ॥ ઓત્રાએ કહ્યું ક્યાં છે કુપ્પો, હર્ખ આવે ઉર અતી; રૈકો કહે આખા ઘરમાં, અમ્મર કુપો નથી. ॥ ૩૨ ॥ ઓત્રાએ કહ્યું વૈરાટ નગ્રે, નથી ગયો બીજી વાર; રૈકાએ કહ્યું લેતું પાછો, તારો મોતીનો હાર. ॥ ૩૩ ॥ તારી માતને એમ કહે કે, રૈકો આવ્યો હતો; તે દાડે હાર આપજે મુને, નથી રહેવાનો જતો. ॥ ૩૪ ॥ ઓત્રા કહે નથી લેવો પાછો, સાંડને સારી હંકારોં; વાર નથી વાહાણું વાયામાં, મન મુકી લલકારો. ॥ ૩૫ ॥ એવે સાંડ સપાટે ચલાવી, પ્રભુ પોઢયા પાતાળ; જાણ્યું કે સાંડ જાશે વેહેલી, પડી પેટમાં ફાળ ॥ ૩૬ ॥ તે માટે એ સાંડને રોકું, ઉઠયો શ્રી નંદલાલો; મારગમાં આવીને પડીયા, થૈ લોહ વજ્રનો ભાલો. ॥ ૩૭ ॥ તવ સાંડે તે ભાલો દીઠો, ઓળંગીને ચાલી; પાછો ભાલો જઇ આગળ પડીયો, સાંડને ભુલવણી ઘાલી. ॥ ૩૮ ॥ તેવો ભાલાપર ચરણ પડીયો, સુંસુરો પગમાં વાગ્યો; તેવી બરાડીને ધરણ ઢળી, હેલકારો રૈકાને લાગ્યો. ॥ ૩૯ ॥ તેથી રૈકાને ઓત્રા રાણી, ઉછળી આઘાં પડીયાં; ઓત્રાએ જાણ્યું સાંડ રૈકાને. ભવોશ માહારાં નડીયાં. ॥ ૪૦ ॥ ગભરાઇ રૈકો રડતો ચાલ્યો, સાંઢની પાસે જાય; લોહ ભાલો પગ પેઠો દીઠો, કરે છે ત્રાહ્ય ત્રાહ્ય. ॥ ૪૧ ॥ સાંઢને પગે બે પગ દૈને, ભાલો ખેંચી કાહાડયો; પછી અગની સળગાવીને, પાત્ર પોતાનો ફાડયો. ॥ ૪૨ ॥ શેક કરીને પાટો બાંધ્યો, રૂધીર બંધન થાય; એવી ગડમથલ કરે છે. એવે વાહાણું વાય. ॥ ૪૩ ॥ બળાતકારે ઉભી કીધી, સાંઢયને ધીરે ધીરે; પછી ઓત્રાને બેસાડી બેઠો, સોસના થઇ શરીરે. ॥ ૪૪ ॥ ધીરે ધીરે પંથ ચલાવી, ઓત્રાએ કહ્યું એમ; ઓ ભાઇ મારૂં કરમ નડીયું, તેમાં તું કરે કેમ. ॥ ૪૫ ॥ રૈકો કહે ઓત્રા બેહેની, વીઘન થયું વનમાં; બોલ્યા પ્રમાણે કામ ન થયું, હોંશ રહી ગઈ મનમાં. ॥ ૪૬ ॥ જાતવંતી સાંઢ ત્રઇણ ચરણે, મારગે ચાલતી જાય; તે વેળા કુરૂક્ષેત્રમાં, જાગી સુભદ્રાય. ॥ ૪૭ ॥ સર્વ પ્રાણી જાગ્રત થયું છે, કુંવર યુધમાં રાજી; વઢવા જાવા ઉમંગ એને, સુભદ્રા જઇ બાહાજી. ॥ ૪૮ ॥ ઓ દીકરા યુધ્યે નથી જાવું, લાગુ તુજને પાય; અભિમન્યું કહે નીસ્ચે જવાનો, ઓરે માહારી માય. ॥ ૪૯ ॥ બીહુ ખાઇને બેશી રહુ તો, લાજે

અરજુન તાત; જગતમાં તમારૂં પેટ લાજે, ઓરે માહારી માત. ॥ ૫૦ ॥ માટે મીથ્યા કલેશ ન કરશો, કરશો નહી વિલાપ; યુધ્ધે ગયા વણુ જો રહું તો, બ્રહ્મ હત્યાનું પાપ. ॥ ૫૦ ॥ એવી પ્રતોજ્ઞા કરી કે, થરથર ધ્રુજી કાય; અભિમન્યુનો છેડો ઝાલી, રડવા લાગી માય. ॥ ૫૦ ॥ વળણુઃ ॥ રડવા લાગી છે માવડી, પુરણ પડી છે ફાળ; વદે વલ્લભ માયે કહ્યું, યુધે ન જાશો બાળ. ॥

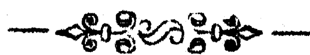
કડવું ૧૮ મું. રાગ ॥ પરજનો. ॥

તું તો યુધે ન જાઇશ માહારા બાળરે, ઓ હઠીલા રાજા; દીકરા ત્યાં તો થવાનો તાહારો કાળરે, ઓ હઠીલા રાજા. ॥ ટેક. ॥ બેટા બીડુ કાલે તેં લીધું જ્યારે ત્યારે, ફરક્યુ મારૂં લોચન રે; ડેરા તંબુપર કાગજ કળકળ્યો, માહા માઠા થયા શુકન રે, ઓ હઠીલા. ॥ ૧ ॥ ધોળે દાહાડે થયા શબ્દ શીઆળીઆના, ફરક્યું માહારૂં બધું અંગરે; તે વેળાથી તું બેઠો દગો દેવા, હોંશો પડી ગઈ ભંગરે. ॥ ઓ. ॥ ૨ ॥ કેવી આશાથી ઉછેર્યો દીકરા, કેવી હોંશે પરણાવ્યો રે; તે સઘળી હોંશો હૈઆમાં રહી ગઇ, દારૂણ દુખ દન આવ્યો રે. ॥ ઓ. ॥ ૩ ॥ વૈરાટે દીકરી દીધી ઉમંગથી, લાંબી આશાથી તનરે; તે બદલે તેને નીરાશ કરે છે તું, કાંઈ વીચાર્યું નહી મનરે. ઓ. ॥ ૪ ॥ પીતા તારો પરવરીયો પાતાળે, સાથે મામો મોરારીરે; તુજ તાત કેહેશે કેમ યુધે મોકલીયો, તો પછી શી ગત માહારીરે. ઓ.॥૫॥ દીકરા દુશમન દાવો વાળેછે તું, દેછે સુજને છેહરે; માહારાથી જુધે જાતો દેખી ખમાશે નહી, પાડીશ માહારો દેહરે. ॥ઓ. ॥ ૬ ॥ વળણુઃ ॥ દેહ તજીશ હું માહરો, નીસ્ચે માનો તન, વદે વલ્લભ એવું કહી, કીધું બહુ રૂદન. ॥

કડવું ૧૯ મું ॥ રાગ કાફી. ॥

હાંરે બોલ્યા વૈશમપાયે વચન; સાંભળ જનમેજે રાજન. ॥ ૧ ॥ હાંરે કરે શુભદ્રા રૂદન, યુધ્ધે નહી જાવાદેઉ તન. ॥ ૨ ॥ હાંરે માહારૂં નીકળ્યું કરમ કઠોરૂં; નહીતો નાહોય અઠીલું છોરૂં. ॥ ૩ ॥ હાંરે એવું કેહેતી ઉઠી કહાડી હડી, ડેરા તંબુ ઉપર એ ચડી. ॥ ૪ ॥ હાંરે કરે અતીઘણો ઉચાટ, જુએ ઓત્રા વહુની વાટ. ॥ ૫ ॥ હાંરે હજી કરમ ફુટેલી ન

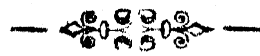
આવી, રેકા સાથે ખબર ન કહાવી; હાંરે રડયા રૈકાયે વીશ્વાસ દીધો, મારો જીવ નીરાશી કીધો. ॥ ૬ ॥ હાંરે બરબડી આંસુડાં ભરતી, પાછી જઇ સુતને કરગરતી. ॥ ૭ ॥ હાંરે બેટા નહી દેઉં યુધ્ધે જાવા. છેક હઠીલા શું થાવો હાવા. ॥ ૮ ॥ હાંરે માહારા કુંવર કોમળ અંગી, તુજ વીના ન કો મારૂં સંગી. ॥૯॥ હાંરે દીકરા પુત્ર વડે માનું માન્ય, નહીતો કોઇ ન દે ધન ધાન્ય. ॥ ૧૦॥ હાંરે દીકરા પુત્ર વીનાની જે માય. તેનું સગું કોઇ નવ થાય. ॥૧૧॥ હાંરે તેને વહુ કયાંથી લાગે પાય, તેની સ્મશાને સુની ચીતાય. ॥ ૧૨ ॥ હાંરે તેની લક્ષ્મી પરઘેર જાય, તેતો વીશ્વમાં વંઝા કેહેવાય. ॥ ૧૩ ॥ તેનાથી લ્હાવો નવ લેવાય, તેને શોક તણુ સાલ થાય. ॥ ૧૪ ॥ હાંરે દીકરા તે નહી જગમાં જાણીતી, એને કંથ ન કરે માનીતી. ॥ ૧૫ ॥ હાંરે દીકરા પુત્ર વીનાનીજે નાર, તેનો છુટી પડયો અવતાર. ॥ ૧૬ ॥ હાંરે પુત્ર વીનાના નારી બાહાર માહાલે, પણ ઘરમાં ચલણ નવ ચાલે. ॥ ૧૭ ॥ હાંરે પુત્ર વીના ન શોભે રૂપાળી, સદા રેહેવું પડે ઓશીઆળી. ॥ ૧૮ ॥ હાંરે દીકરા એવા એવા સંતાપ; મને ધીકારશે તુજ બાપ ॥ ૧૯ ॥ હાંરે આવશે પાતાળમાંથી જ્યારે, પોતાનો પુત્ર માગશે ત્યારે; હાંરે હુંતો તે વેળાએ મરીસ, કીયો દીકરો આગળ ધરીશ. ॥ ૨૧ ॥ હાંરે તારા મરણની જાણશે વાત, તે વેળા કરશે ઉતપાત. ॥ ૨૨ ॥ હાંરે કહેશે પાપણી લાઝ્ય માહારે તન, નહી તો કાયા કરૂં છું પતન. ॥ ૨૩ ॥ હાંરે દીકરા તેવારે શી ગત માહારી, મરવું પડે લેઇ કટારી ॥ ૨૪ ॥ હાંરે દીકરા દયા માતાની લાવો, મને દુખ દરીઆથી બચાવો. ॥ ૨૫ ॥ હાંરે દીકરા ગાત્ર થયાં માહારાં ઢીલાં, એ તો રણ લડવાનાં દોહીલાં. ॥ ૨૬ ॥ વળણ ॥ રણ લડવાં બહુ દોહ્યલાં, ઓરે માહારા બાળ; વદે વલ્લભ અંતર બળે, દાવાનળ વીકરાળ.

॥ કડવું ॥ ૨૦ મું. ॥ રાગ હાલાવરી ટેકીલો. ॥

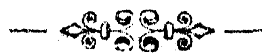
ઓ બાળુડાં રણ દોહીલાં રે, ઓ હો હો હો રે. ॥ ટેક ॥ દીકરા પેહેલે કોઠે ગુરૂ દ્રોણ રે, તેને જીતી શકે એવું કોણરે, તારો કાઢશે પલકમાં પ્રાણરે ॥ ઓ બાળુડાં. ॥ ૧ ॥ દીકરા બીજે કોઠે કૃપાચારરે, તેનો કેમજ ખાશો મારરે; માહારા કોમળ અંગી કુંવાર રે.॥ઓ.॥૨॥ દીકરા ત્રીજે કોઠે અશ્વસ્થામા રે, તમે કેમરે થાશો તેના સામા રે, તને મોહોત ભમાવે છે ભામારે. ॥ ઓ ॥ ૩ ॥ દીકરા ચોથે કોઠે કપરો કરણ રે, એનાથી ધ્રુજે

આખી ધરણુ રે, એ તો આણુશે તારૂં મરણુ રે. ॥ એ ॥ ૪ ॥ દીકરા પાંચમે દુરીયોધન પાપી રે, એને રીસ રહી છે વ્યાપીરે, તારૂં મુસ્તક નાંખશે કાપીરે ॥ એ. ॥ ૫ ॥ દીકરા છઠ્ઠા કોઠે રાજા શલ્લ રે, રચ્યો જનમનો એ મલ્લરે. તને ટકવા નહી દે પલ્લરે. ॥એ.॥ ૬ ॥ દીકરા સાતમે કોઠે જેદ્રથરે, એતો લડવાઇઓ સમ્રથ રે, તમે કેમ થાશો લથબથ રે. ॥ એ. ॥ ૭ ॥ દીકરા સહુ મળી તુજને મારે રે, તેથી મુમત તું શીદ ધારે રે, જોયો જનમીને વૈભોગ ક્યારે રે. ॥ એ. ॥ ૮ ॥ વળણુ. ॥ જગ વૈભવ ભોગવ્યો નથી, તુજને ભમાવે કાળ; વદે વલ્લભ માયે કહ્યું, હજી તું નાહાનો બાળ.

॥ કડવું ॥ ૨૧ મું ॥ રાગ ઉપરનો.॥

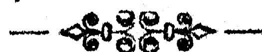
એ મા બાળો કેહેતાં લાજીએ રે, એ હો હો હો રે ॥ ટેક ॥ અભેમન્યુ કહે સુણુ માત રે, તને સમજાવું સત્રળી વાત રે, બાળેક કરાવે સૌને ઉતપાત રે. ॥ એ ॥ ૧ ॥ એ મા બાળો તો વીછુ દેખાયરે, ડંખ કરે તો વેદના થાય રે, એની પીડા કોથી ન ખમાય રે, ॥ એ ॥ ૨ ॥ એ મા જીવ લે છે બાળો ભંફોડો રે, એ મા બાળો કાળો મંકોડો રે, બાજ્યો ટુટે પણુ એજ અંકોડો રે. ॥ એ ॥ ૩ ॥ એ મા બાળો દીપક દેખાય રે, કોપે તો મોહોટો વહની થાય રે, બાળી મુકે તે ખાખ થઇ જાય રે. ॥ એ ॥ ૪ ॥ એવા ડાખલા જો મુજ માય રે, હું કરૂં તે કોથી નવ થાય રે, કાંતો રહે શોશ કે કાંતો જાય રે. ॥ એ ॥ ૫ ॥ વળણુ ॥ એકવાર મરવું સર્વને, મીથ્યા કરે વીકલ્પ; વદે વલ્લભ કુંવરે કહ્યું, નહી લજવું માબાપ.

॥ કડવું ॥ ૨૨ મું. ॥ રાગ કાફી.

હાંરે બોલ્યા વૈશમ પાયે વચન, સાંભળ પરીક્ષત રાયના તન. ॥૧॥ હાંરે માઠાં વચન કુંવરનાં જાણી, પડી પ્રથવીમાં પછડાઇ રાણી ॥ ૨ ॥ હાંરે માહારૂં સર્વ થયું ધુળ ધાણી, દૈવડા જીવ લે માહારો તાણી. ॥૩ ॥ હાંરે મારૂં રત્ન રમકડું જાશે, ખરેખરો હીરો ખોવાશે. ॥ ૪ ॥ હાંરે કાળુ મોઢું લેઇને શું જીવું, હાય વીશ ઘોળી ઘોળી પીવું. ॥ ૫ ॥ હાંરે દીકરા જા તુજ હાથેથી મારી, નહી તો દો મુજ કરમાં કટારી. ॥ ૬ ॥ હાંરે રા-

ર્યો અરાઢ મહીના પેટ, તેતો છુટી પડી માહારી વેઠ. ॥૭॥ હાંરે દીકરા ખાધુ નહી ખાટુ ખારૂં, ગમ્યું ગળપણુથી મુખ બંધ માહારૂં. ॥૮॥ હાંરે દીકરા જનમ્યો પછી થઈ રાજી, કરતી ચુંબન બાહાજી બાહાજી. ॥ ૯ ॥ હાંરે દીકરા ભીનેથી કોરે કીધો, સાચો રોવવાને સોડમાં લીધો. ॥ ૧૦ ॥ હાંરે બહુ કષ્ટીથી ઉછેર્યો તુને, ઘણી ઘણી આશા થઈ મુને. ॥ ૧૧ ॥ હાંરે મેહેતો જાણ્યું બેટા મોહોટા થાશે, મારા ભવની ભાવટ બધી જાશે. ॥ ૧૨ ॥ હાંરે લાંબી આશાએ મેં પરણાવ્યો, તેમાંથી દુખ દાહાડો આવ્યો. ॥ ૧૩ ॥ હાંરે વહુજી આવીને પાવલે ન લાગી, માહારી ચણેલી દેરડી ભાગી. ॥૧૪॥ હાંરે એવું કહી કહીને શીશ કુટે, એને આંસુ ચોધારે છુટે. ॥૧૫ ॥ હાંરે માહારે ખોળે બેશીને રમનારા, હાય નૈ જાવા દો પુત્ર પ્યારા. ॥ ૧૬ ॥ હાંરે એવું કલ્પાન્ત જોઈ શોક ચડીયો, કુંવર માતાને બાહાજી પડીયો. ॥ ૧૭ ॥ હાંરે માહારી માડી હૈયું બળે તાહારૂં, પણ આવી બન્યું છે માહારૂં. ॥ ૧૮ ॥ હાંરે મુને સુજી છે જ્ઞાન મતી, જીવતો ઘેર આવવાનો નથી. ॥૧૯॥ હાંરે માહારે તારે એટલો સંસ્કાર, માજી છેલ્લા વેલ્લા છે જુહાર. ॥ ૨૦ ॥ હાંરે મને ઉછેરી કર્યો મોહોટો. તારો ખરો તે થાઉ છું ખોટો. ॥ ૨૧ ॥ હાંરે તારો હરખ હૈયાનો ટાળ્યો, ઉછેર્યો તે બદલો નથી વાળ્યો. ॥ ૨૨ ॥ હાંરે માહારી વહાલી માતા તું ન રોતી, વારે વારે શું સામું જોતી. ॥ ૨૩ ॥ હાંરે માહારી માડી મુકીદો શોક, રાખો દીકરાની આશા ફોક. ॥ ૨૪ ॥ હાંરે હોઉ વાહાલો તો કામ આદરજે, માહારી પુઠે રૂડાં પુન્ય કરજે. ॥૨૫॥ હાંરે માહારાં વસ્ત્રને સણગાર જે જે, તે તે વીપ્રોને પેહેરાવી દેજે. ॥ ૨૬ ॥ હાંરે તુજથી થાય તે બ્રહ્મભોજન કરજે, હવે આશા માહારી પરહરજે. ॥ ૨૭ ॥ હાંરે એવું કહીને બન્યો બેભાન, રહી નહી કાંઈ પણ સુધ સાન. ॥૨૮ ॥ હાંરે ડોકું નાંખ્યું માતાને અંગે, તવ ઢળી પડચાં બેઉ સંગે. ॥ ૨૯ ॥ હાંરે તે તો કુન્તાજીએ જાણી વાત, ત્રાહ્ય ત્રાહ્ય કરતાં ગયાં માત. ॥ ૩૦ ॥ હાંરે કેમ કુંવરે નાંખી કાયા, હાય આશું કર્યું લાડવાયા. ॥ ૩૧ ॥ હાંરે ધાઇ દ્રુપતી વચમાં પડી, છોડવ્યાં બળાતકારે તે ઘડી. ॥૩૨ ॥ વળણ ॥ મા દીકરાને છોડવ્યાં, બોલ્યાં કુન્તા માય; વદે વલ્લભ સતીએ કહ્યું, એક કરૂ ઉપાય.

॥ કડવું ॥ ૨૩ મું. ॥ રાગ સાખી. ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને

સંભળાવું, ચક્રાવાનો મહીમાય ॥ ૧ ॥ કુન્તા દ્રુપતીયે મળીને, છોડાવ્યાં પુત્ર ને માય; સુભદ્રાને શીખામણ દીધી, તું શીદને ગભરાય.॥૨॥ છોકરો તારો છે હઠીલો, કહ્યું કોનું નવ માને; તેથી યુધ્ધે જવા દે એને, અધીર રાખે શાને. ॥ ૩ ॥ સુતરના સાત તાર લાવી, ભેગા કરીદે મને; પછી અભિમન્યુને બોલાવી, બેસાડ માહારી કને. ॥ ૪ ॥ રક્ષા દોરો કરી બાંધુ, છો યુધ્ધે જાય બાળ; જોવું જો બ્રહ્મા વીષ્ણુ કે શંભુ, કોણ કરે વાંકો વાળ. ॥૫॥ સાજો સમો સાત કોઠા જીતે, લે જે ખરી વાત માની; દોરો રાખે ને વીઘ્ન થાયે, તો તો સતી હું શાની. ॥ ૬॥ એટલે બોલ્યા ધરમ રાજા, મારી માતાની વાણી; કોઇ કાળે અફળ નહી થાયે, રામબાણ લે જે જાણી. ॥ ૭ ॥ જરા ન ડરતી ચીંતા ન કરતી, ડોશીનું નહી કેહેણ કાચું; વચન ઉપર રાખજે સ્રદ્ધા, માની લેજે સહુ સાચું. ॥૮॥ ધર્મના કેહેવાથી સ્રદ્ધા ચોંટી, કહ્યું કે લૈ આવું તાર; એમ કહી ગભરાતી ઉઠી, આવી ન ઓત્રા નાર. ॥ ૯॥ એમ જાણી ઓત્રાને જોવા, ચઢી તંબુપર પોતે; લાંબી દ્રષ્ટી કરીને જોયું, ન દીઠી જોતે જોતે. ॥ ૧૦ ॥ નીરાશ થઇને ઉતરી હેઠી, પુત્રના તંબુમાં જાય; ઓ દીકરા યુધ્ધે નવ જાશો, કહીને થઇ વીદાય. ॥ ૧૧ ॥ ગાંડા જેવી બની ગઇ છે, બાવરી બાવરી ફરતી; સુતરના સાત તાર લાવી, આંખે આંસુ ભરતી. ॥૧૨॥ તાર લાવી કુન્તાને આપ્યા, કુંવરને બોલાવ્યો; વધ માતાનુ વચન સુણી, અભિમન્યુ ત્યાં આવ્યો. ॥૧૩॥ કુન્તાએ સનમુખ બેસાડયો, રક્ષા કરૂ સુત તારી; રાખજે આ દોરો તુજ હાથે, જો જે આશીશ માહારી. ॥૧૪॥ અભિમન્યું કહે વારૂ માતા, જેમ ગમે તેમ કરો; જે જે કહો તે કબુલ કરૂં, પણ યુધ્ધે જાઉં ખરો. ॥ ૧૫॥ એવામાં કુન્તા સતીએ, ભેગા કર્યા સાત તાર; વણીને દોરડો બનાવ્યો, કીધો મુખ ઉચ્ચાર. ॥ ૧૬ ॥ ગાંઠયો વાળવી શુભ વચને, એવી મરજી કીધી; સતી સત્ય ઉપજાવીને, ગાંઠયો વાળવા લીધી. ॥ ૧૭ ॥ તેમાં શું શું વચન બોલ્યાં, સત્યવંતી કુન્તાય; રક્ષા સાંભળી દાન દે તેની, પ્રભુ કરે રક્ષાય. ॥ વળણ ॥ ગાંઠયો વાળે શુભ સતી, શાશા બોલી બોલ; કહે વલ્લભ સ્રોતા સુણો, સુખ થાશે અતોલ.

॥ કડવું. ॥ ૨૪ મું. ॥ રાગ દુહા સાખી. ॥

ગાંઠ વાળતાં સતી બોલીયાં, એક બે ત્રણ ચાર; પાંચ ને છ રક્ષા કરો, દીનમાં દસ દસ વાર. ॥ ૧ ॥ ગાંઠ બીજી. ॥ સાત આઠ ને નવ દ-

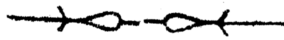
શા, વળી અગીઆર ને બાર, એટલાં તુજ રક્ષા કરે, દીનમાં દસ દસ વાર. ॥૨॥ ગાંઠ ત્રીજી. ॥ તેત્રી છત્રી અડતાળીસા, ઓગણપચ બાવન સાર; ચોસઠ બોહોતર અઠાશીયા, કરે રક્ષા દસવાર. ॥૩॥ ગાંઠ ચોથી.॥ સુતા બેઠા ઉભલા, વળી ભીત્તર વળી બાહાર; તે સહુ તુજ રક્ષા કરે, દનમાં દસ દસ વાર. ॥ ૪ ॥ ગાંઠ પાંચમી. ॥ બે જળચરા બે વનચરા, બન્યો રાજ કુંવર; તેપણ તુજ રક્ષા કરે, દીનમાં દસ દસ વાર. ॥ ૫ ॥ ગાંઠ છઠ્ઠી. ॥ કાંણો કટ્ટો કુબડો, વળી માંકડ ને મંઝાર; તે પણ તુજ રક્ષા કરે, દીનમાં દસદસવાર. ॥ ૬ ॥ ગાંઠ સાતમી. ॥ ડોશી જોશી ફોશી ને ફાતડો, વળી ભાંડ ભડવાર; તે પણ તુજ રક્ષા કરે, દનમાં દસદસવાર. ॥ ૭ ॥ પેહેલી ગાંઠનો અર્થ. ॥ એક, પરમેશ્વર. બે, સુર્ય; ચંદ્ર. ત્રણ, ગુણ. ચાર, વેદ. પાંચ, વીશય, છ, શાસ્ત્ર. ॥ બીજી ગાંઠના અર્થ. ॥ સાત, સમુદ્ર. આઠ તે, અષ્ટકુળ પર્વત. નવ તે, નવકુળ નાગ. દસ તે, દસ અવતાર. અગીર તે, અગઆર રૂદ્ર. બાર તે, બાર મેઘ. ॥ ત્રીજી ગાંઠના અર્થ. ॥ તેત્રીસ તે, તેત્રીસકોટી દેવ. છત્રીસ તે, છત્રીસ રાગણી. અડતાળીસ તે, અડતાળી અગની. ઓગણપચાસ તે, ઓગણપચાસ વાયુ. બાવન તે, બાવન વીર. ચોસટ તે, ચોસટ જોગણી. બોહોતેર તે, બોતેર કોટી દાનવ. અઠચાશી તે, અઠચાશી શસ્ત્ર રૂશો. ॥ ચોથી ગાંઠના અર્થ. ॥ સુતા, શેક્ષઇ. બેઠેલા, પારસનાથ. ઉભલા, રણછોડરાય. ભીરત તે, ચૈતન્ય આત્મા, બાહાર તે, સ્વસ્વરૂપે પરમાત્મા. ॥ પાંચમી ગાંઠના અર્થ. ॥ બે જળચરા તે, મચ્છા અવતાર ને કચ્છા અવતાર. બે વનચરા તે, નરસીંહ અવતાર ને વ્યાહરા અવતાર. બે રાજકુંવાર તે, રામા આવતાર ને કૃષ્ણા અવતાર. ॥ છઠ્ઠી ગાંઠના અર્થ. ॥ કાણો તે, દહીતાના ગોર શુક્રાચાર્ય. કટ્ટો તે, શીવના પુત્ર ગણપતી. કુબડો તે, કુબડા અંજીરા રૂશી. માંકડ તે, હનુંમાનજી. મંઝાર તે, ઇંદ્રરાજા ગૌતમના ઘરમાંથી બીલાડા રૂપે નાઠો હતો. ॥ સાતમી ગાંઠના અર્થ. ॥ ડોશી તે, હું. જોશી તે શેદેવ ફોશી તે ધર્મ, કે જેને યુધ્ધે જતાં કંટાળો આવે. ફાતડો તે અરજુનજી, બાર માસ સુધી વૈરાટ નગ્રમાં વ્યંઢળ વેસે રહ્યો. ભાંડ નારદજી, કે જ્યાં ત્યાં લડાઇઓ કરાવવી, ભરવાડ તે કૃષ્ણજી ગોકુળમાં અગીઆર વરસ ને બાવન દીવશ રહી ગાયો ચારી. ॥ એ રીતે સાતે ગાંઠયોના અર્થ. ॥

॥ કડવું ॥ ૨૫ મું. રાગ સવૈયાનો. ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, ચક્રાવાનો મહીમાય. ॥ ૧ ॥ કુન્તાજીએ રક્ષા બાંધી, જુધ્ધે જાવો મુજ બાળ; રક્ષા સાચવી રાખશો તો, નહીં થાય વાંકો વાળ. ॥ ૨ ॥ શેદેવ નીકુળ ભીમ સરવે, શેન્યા લેઇને જાવો; જાવોરે ગટાડગછ બેટા, શત્રુને હાથ બતાવો. ॥ ૩ ॥ એવી વ્રધે આજ્ઞા આપી, કુંવર ઉભો થાય; પોતાના તંબુમાં ગયો, ત્યાં ગઇ એની માય. ॥ ૪ ॥ ઓ દીકરા જરાવાર થંભો, આવે છે ઓત્રા નારી; અભીમન્યુ કહે જાવો પાછાં, શીદ કરો છો લવારી ॥ ૫ ॥ તવ શુભદ્રા બાહાર નીકળી, હૈયું ભરીને રોતી; તંબુ ઉપર ચઢીને એ, ઓત્રાનો મારગ જોતી ॥ ૬ ॥ ઓત્રાને આવતી નવ દીઠી, તંબુથી ઉતરી હેઠી; અભીમન્યુની પાસે જઇને, રડવા માટે બેઠી. ॥ ૭ ॥ ઓ દીકરા તું હઠ લૈ બેઠો, કરો થોડીશક વાર; સાંઢપર બેશી આવતી હશે, ઓત્રા તમારી નાર. ॥ ૮ ॥ અભીમન્યુ કહે ભલે આવે, એનું શું માહારે કામ; કોઇને રોકે નહી રોકાવું, કરવા જવું સંગ્રામ. ॥ ૯ ॥ એટલે શુભદ્રા એમ બોલી, ઉતાવળા નવ થાવો; તે કરતાં માતાના કરનો, કંસાર જમીને જાવો. ॥ ૧૦ ॥ અભીમન્યુ કહે હું સમજ્યો, કરવી છે તારે વારઃ પણ તે હું માનવાનો નથી, જાવા થાઉં તૈઆર. ॥ ૧૧ ॥ શુભદ્રા કહે દીકરા માહારા, માનો માહારૂં વચન; અન ઠેલીને જો જઇએ તો, બહુ માઠા શુકન. ॥ ૧૨ ॥ ભોજનનું નામ દીધું હોયે તો, પાંચ ગ્રાસ ભોજન કરવું; તે વીના તે જય ન પામે, અનને નહી પરહરવું. ॥ ૧૩ ॥ કુંવરે તવ કહ્યું માની, વચન ચઢાવ્યું માંથે; ચુલો સળગાવીને કીધો, કંસાર પોતાને હાથે. ॥ ૧૪ ॥ માતાને ખેંચીને લાવ્યો, પોતે પોતાની પાસ; કંસાર કાઢી માતાને હાથે, પાંચજ ભરીયા ગ્રાસ. ॥ ૧૫ ॥ પશી શેન્યને આગના આપી, થાવો સહુ તૈઆર; એમ કહીને પેહેરવા લાગ્યો, વસ્ત્ર અને સણગાર. ॥ ૧૬ ॥ એવે શું થયું કૈરવદળમાં, બોલ્યો દુરીયોધન; ઓ ગુરૂજી કોઠા બનાવો, થાવો સાવધ સહુ જન. ॥ ૧૭ ॥ એટલે દ્રોણ ગુરૂ એમ બોલ્યા; મુએલાં શબ મંગાવો; પેલા મેદાનમાં લાવીને, ઢગલા સાત કરાવો. ॥ ૧૮ ॥ તવ રાજાએ આગના આપી, શેવક બહુ પરવરીયા, મનુશનાં શબ ખોળી લાવી, તેના ઢગલા કરીયા. ॥ ૧૯ ॥ એટલે દ્રોણે અંજળી જળની, મંત્ર ભણીને લીધી; એક ઢગલાને જળ છાંટીને, પાશાણ રચના કીધી. ॥ ૨૦ ॥ મંત્ર

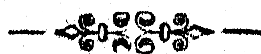
વડે ત્યાં કોઠો બનીયો, પાકટ પાશાણુ કેરો; આંટી ઘુંટી ફરવી ફાવે, તેટલો ધાલ્યો ઘેરો. ॥ ૨૧ ॥ આંટી ઘુંટી ભમતાં ભુલે, યુકતી કરી અપાર; સો શીખ્ખર સો ધજા મુકી, મુક્યાં એકસો દ્વાર. ॥ ૨૨ ॥ દ્વારે દ્વારે દસ દસ યોદ્ધા, લઢવઇઆ અપાર, તેવા તેવા મુકી દીધા, પગપાળા હજાર. ॥ ૨૩ ॥ બીજી જળની અંજળી લેને, બીજો કોઠો કર્યો સાર; લોહવજ્રનો તે બનાવ્યો, બસેં મુકયાં દ્વાર. ॥ ૨૪ ॥ બસેં શીખ્ખર બસેં ધજા, ત્યાં રહે કીરપાચાર; ત્રીજો કોઠો તાંબાનો કીધો, તેને ત્રણસેં દ્વાર. ॥ ૨૫ ॥ ત્રણસેં શીખ્ખર ત્રણસેં ધજા, યોદ્ધા ત્રણ હજાર; ચોથો કોઠો કર્યો રૂપાનો, તેને ચારસેં દ્વાર. ॥ ૨૬ ॥ ચારસેં શીખ્ખર ચારસેં ધજા, યોદ્ધા શહસ્ત્ર ચાર; પછી જળની અંજળી લીધી, વિદ્યા તણો નહીં પાર. ॥ ૨૭ ॥ મંત્રવડે કર્યો પાંચમો કોઠો, કનક કેરો સરસ; તેને પાંચસેં દ્વાર મુકયાં, જોતાં ઉપજે હરસ. ॥ ૨૮ ॥ પાંચસેં સીખ્ખર પાંચસેં ધજા, ફરક્યા કરે નીશાન; દ્વારે દ્વારે દસ દસ યોદ્ધા, લડવઇઆ મસ્તાન. ॥ ૨૯ ॥ છઠ્ઠો કોઠો સપ્ત ધાતુનો, છસેં તેનાં દ્વાર; છસેં શીખ્ખર છસેં ધજા, યોદ્ધા છ હજાર. ॥ ૩૦ ॥ સાતમો કીધો છાણ માટીનો, સાતસેં દ્વારો શોભે; એક એક દ્વારે દશ દશ યોદ્ધા, સપ્ત શહસ્ત્ર શોભે. ॥ ૩૧ ॥ સાતસેં શીખ્ખર સાતસેં ધજા, સાતમો કોઠો બનાવ્યો; ભણેલો હોય તો ભુલો ન પડે, ગુચવણી ખેલ રચાવ્યો. ॥ ૩૨ ॥ કોઠાવીદ્યા જાણે નહી તે, જો માહી પેશી જાય; પણ નીકળવા પંથ ન મળે, આયુશ પુરો થાય. ॥ ૩૩ ॥ એવી આંટીઓ છે ફરવાની, વીહુ રચના ભારી; એવી કોઠા રચના કરીને, કરી રહ્યા સૌ ત્યારી. ॥ ૩૪ ॥ એવામાં સુત અરજુનજીનો, હાથે લીધાં અથીઆર; રાતાં નેત્રે કુરૂક્ષેત્રે, નીકળ્યો તંબુની બાહાર. ॥ ૩૫ ॥ એટલે સૌ શેન્ય ત્યાર થયેલું, તે સહુ ઉડયા બંકા; રણનાં વાગ્યાં રણસીંગા ને, દુન્દભી વાગ્યા ડંકા. ॥ ૩૬ ॥ પગપાળા તે પગથી ચાલ્યા, સવાર ઘોડે સવાર; રથવાળા રથમાં બીરાજ્યા, હાથગ્રહી અથીઆર. ॥ ૩૭ ॥ હસ્તીવાળા હસ્તી બેઠા, ઉંટવાળા છે ઉંટે; મારથી સારથી ને અતીરથી, હીમ્મત કોની ન ટુટે. ॥ ૩૮ ॥ ભીમ ગદા ગ્રહી ગજપર બેઠો, સુતનો સુત સંગ રાખે; અછોડા ઝાલી અભીમન્યુનો, રથ ગેટાડગછ હાકે. ॥ ૩૯ ॥ શેદેવ નીકુળ વૈરાટ રાજા, શીખંડી ધ્રુપતરાય; દ્રષ્ટ પ્રદુમાન સાથે ચાલ્યા, વાજતે ગાજતે જાય. ॥ ૪૦ ॥ શુભ શુકન જોઇને નીકળીયા, ચાલ્યા પાધરે પંથ; ક્રોધ ભરેલા રક્ત લોચનથી. દાજમાં પીસે દંત. ॥ ૪૧ ॥ પાતાળમાં પ્રભુએ વી-

આયું. ડોશીએ રક્ષા બાંધી; મુજ સહીત સરવે દેવોને, સાથે લીધા છે સાંધી. ॥ ૪૨ ॥ માટે ભાણેજ નહી મરવાનો, નહી થાય વાંકો વાળ; જો જઇને રક્ષા છોડાવું, તો થાય એનો કાળ. ॥ ૪૩ ॥ ઓત્રાને લાવતાં કુપ્પો ભુલાવ્યો, સાંઢનો ભાગ્યો ચરણ; તો પાછો ડોશીએ દાટ વાળ્યો, દોરે ઉગાર્યું મરણ. ॥ ૪૪ ॥ માટે તે દોરો તોડાવું, તો તો ભાણેજ મરશે; જો નહી મરે તો મુજને મારી, ત્રીલોકનું રાજ કરશે. ॥ ૪૫ ॥ એવું જાણી દોરો તોડાવા, ઉઠયા વિશ્વના ભુપ; એક સ્વરૂપે પાતાળ રહ્યા, બીજુ ધરીયું રૂપ. ॥ ૪૬ ॥ બ્રાહ્મણનું રૂપ ધારણ કરી, ભોમી આવ્યા ભગવાન; કુરૂક્ષેત્રમાં પોતે નાકળીયા, જ્યાં જાય છે અભેમાન. ॥ ૪૭ ॥ વળણ: ॥ અભેમાન જ્યાં જાય છે, ત્યાં આવે ભગવાન; વદે વલ્લભ સ્રોતા સહુ, દેજો પુરણ ધ્યાન.

॥ કડવું. ॥ ૨૬ મું. ॥ રાગ ઉછળતી ચોપાઈ. ॥

ચરીત્રવાળા વીશ્વના ભુપ; ભોમી આવ્યા ધરી વીપ્રનું રૂપ. ॥ ચાર છેઢે પેહેરી છેરે ધોતી, બગલમાં મારી છેરે પોથી, કંઠમાં હાર રહ્યો છેરે ઓપી, મુસ્તક ઉપર રાતીરે ટોપી. ॥ કાનમાં રૂદ્રાક્ષ મણકાની વાળી; કોટમાં માળા શોભા રસાળી. ॥ આડું તીલક કીધું લેલાટે, પાંપણોપર ભસ્મ પુરપાટે. ॥ આડી ને અવળી ભસ્મજ ચોળી, ડાબી ખાંધે ભરાવી છે ઝોળી. એકજ હાથમાં તુમ્બીનું પાત્ર; ગોર્વીદે ધર્યું ધરડુંરે ગાત્ર. ॥ જેષ્ટીકા કરમાં ઝાલેલી, શેવા સામગ્રી બગલમાં ઘાલેલી, વ્રધ છે માટે આંખે નવ સુજે, ચામડું લટકે ને થરથર ધ્રુજે, દાંત પડયા ને ડાચાંરે મળીયાં, મોઢે ને માંથે ઉગેલાં પળીયાં. ॥ નેત્ર નાશોકાથી પાણી ચુએ છે, લેલાટ કર દેઇ પંથ જુએ છે. ॥ કેહેડચોમાંથી ખુંધા વળેલા, જ્યાંથી ને ત્યાંથી હાડ ગળેલાં. એવે રૂપે આવ્યા ભગવાન; જાય છે જે પંથ અભેમાન. ॥ વળણ. ॥ અભેમાન જ્યાં જાય છે, ત્યાં આવે જગરાય; વદે વલ્લભ કળા કૃષ્ણની, કોઇથી નવ્ય કળાય.

॥ કડવું ॥ ૨૭ મું ॥ રાગ સવૈયાનો. ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, ચક્રાવાનો મહીમાય. ॥ ૧ ॥ અભીમન્યુના પંથમાં આવ્યા,

શેન્યની સુંસરા પડીયા; શેન્યના લોકે હાથ ઝાલ્યા, ખાય પ્રભુ અડબડીયાં. ॥ ૨ ॥ તવ સહુ યોદ્ધા પુછવા લાગ્યા, માહારાજા ક્યાં જાવું; કૃષ્ણ કહે માહારો અરજુન સ્નેહી, તેના કને હું આવું. ॥ ૩ ॥ યોદ્ધાએ કહ્યું અરજુનજી તો, ગયા છે પાતાળ; હાંઇ અધીપતી છે અભેમન્યુ, અરજુનજીનો બાળ. ॥ ૪ ॥ એટલે બોલ્યા અંતરયામી, મુજને મુખ બતાવો; ક્યાં છે દીકરો અરજુનજીનો, એની કને લેઈ જાવો. ॥ ૫ ॥ તવ શેવકોએ હાથ ઝાલ્યા. વ્રદ્ધ જાણી કરી દયા; કુંવરનો રથ ઉભો રખાવી, તેની કને લેઇ ગયા. ॥ ૬ ॥ કુંવર કહે આવો માહારાજા, આપ પધાર્યા કયાંથી; પ્રભુ કહે અરજુનજીને મળવા, આવ્યો અરન્યમાંથી. ॥ ૭ ॥ પણ તે તો પાતાળ ગયો છે, મેં સાંભળ્યા સમાચાર; પણ તું અરજુનનો સુત જાણી, હરખ્યો હું અપાર. ॥ ૮ ॥ માહારે તાહારૂં મુખ જોવું છે, ઉરમાં આનંદ થાય; અભીમન્યુ તવ રથમાં બેશી, વીપ્રને લાગ્યો પાય. ॥ ૯ ॥ બ્રાહ્મણે મુખ નીરખી જોયું, નર ભાગ્યશાળી પુરો; જેવો પારથ તેવો તું નીકળ્યો, સંગ્રામ કરવા સુરો. ॥ ૧૦ ॥ કુંવર કહે ઓ માહારાજા, આશીરવાદ તમારો; જાવો તંબુએ આવશે કાલે, તાત ને મામો અમારો. ॥ ૧૧ ॥ વીપ્ર કહે તમે શીદ સીધારો, એમ પુછયું ઘનશામ; કુંવર કહે કોઠા રચ્યા છે, કરવા જાવું સંગ્રામ. ॥ ૧૨ ॥ કૌરવોએ કપટ કરીને, કોઠા રચાવ્યા સાત; યુધ નહી કરીએ એમ કહીને, કાઢયો છે મારો તાત. ॥ ૧૩ ॥ અચાનક આ યુદ્ધ ઉપાડયું, તેમાં હું વઢવા જાવું; કૃષ્ણ કહે સાબાશ તુને, પ્રાક્રમ કરે છે હાવું. ॥ ૧૪ ॥ તાતથી તું નીકળ્યો સવાયો, દેખીને પ્રગટે ભાવ; સપ્તગાંઠોનો દોરડો બાંધ્યો, શું કાંઇ આવે છે તાવ. ॥ ૧૫ ॥ અભીમન્યુ કહે નારે માહારાજા, નથી મને રોગ વ્યાધી; માહારા મર્ણના ભયથી માહારી, વ્રધ માયે રક્ષા બાંધી. ॥ ૧૬ ॥ સાંભળી પ્રભુએ મોઢું મરડયું, કુંવરને પડયો વેમ; ઓ માહારાજા ડોકું ધુણાવી, મોઢું મરડયું કેમ. ॥ ૧૭ ॥ એટલે ધીરે રહીને બોલ્યા, પોતે સુંદીરશામ; રક્ષા બાંધવી રાંડેલીની, નહી સુરાનું કામ. ॥ ૧૮ ॥ રણમાં જાતાં રાંડેલીની રક્ષા કેમ બંધાય; પેહેલા તો એ શુકન ખોટા, સમજી લે મનમાંય. ॥ ૧૯ ॥ કોઠાયુધમાં યુધ કરીને, જીતીશ તું તારે આપ; પણ લોક કેહેશે કુંવર જીત્યો, ડોશીના દોરા પ્રતાપ. ॥૨૦॥ તારી મેહેનત મીથ્યા જવાની, જસ ડોશીને મળશે; સુરાતણ તારૂં ઉડાઇ જાશે, તાત તારો કળકળશે. ॥ ૨૧ ॥ એવું સાંભળી અભીમન્યુના, ધ્યાનમાં બેઠી વાત; મેહેનત માહારી ને જશ પામે, કુન્તાજી વ્રધ માત.

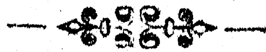
॥ ૨૨ ॥ માહારૂં કરેલું ધોવાઇ જાશે, બ્રાહ્મણ સાચું ભાંખ્યો, લ્યો માહારાજા એવું કહીને, દોરડો તોડી નાંખ્યો. ॥ ૨૩ ॥ તેમાંથી તાર છુટો થઇને, પડયો ગટોડગછ પાસ; તેણે લેપડપંચાયે વીંટયો, રમતને આભાસ. ॥ ૨૪ ॥ અભિમન્યુના ધનુશ કેરી, પડપંચાયે વીંટાળ્યો; આખો દોરડો ભોમી નાંખ્યો, ભગવાને તે ભાળ્યો. ॥ ૨૫ ॥ પગવતી પ્રભુએ તાણી લીધો, કહ્યું ભાઇ હવે જાવો; સાબાશ તારા સુરાતણને, જીતીને વેહેલા આવો. ॥ ૨૬ ॥ એમ કહીને વીદાય કીધો, કુંવરને તે વાર; સાથે ચાલી સઘળી સેન્યા, પુંઠે રહ્યા મોરાર. ॥ ૨૭ ॥ ત્યાંથી સૌ શેન્ય ચાલ્યું ગયું કે, દોરો લીધો ભગવાન; પુરણ પોતાનું કામ સાધીને, થયા અંતરધ્યાન. ॥ ૨૮ ॥ અરજુન નંદન વાજતે ગાજતે, ચક્રાવે વઢવા જાય; ઘણાં જોરમાં નીશાન વાગે, દ્રોણને ચીંતા થાય. ॥ ૨૯ ॥ આતે કોણ આવે છે યુધ્ધે, મોકલ્યા શેવક ચાર; ખબર લાવો કોણ આવે છે, યુદ્ધ કરવા આ વાર. ॥ ૩૦ ॥ એટલે શેવક સંચરીઆ તે, લાવીયા સમાચાર; યુદ્ધ કરવા શેન્ય લૈ આવે છે, અરજુનનો કુંવાર. ॥ ૩૧ ॥ એટલે સરવે ખુશી થયા, ઉભા હીમ્મત ધારી; પાન્ડવ દળ જાય છે એવામાં, આવી ઓત્રા નારી. ॥ ૩૨ ॥ સાંઢે બેશીને આવે સપાટે; દળ દીઠું તે વાર; અભિમન્યુએ સાંઢ દીઠી, મનમાં પડયો વીચાર. ॥ ૩૩ ॥ એવામાં તો ઓત્રા રાણી, મનમાં કરે વીચાર; રખેને દળ હોય પાન્ડવનું, હોય માહારો ભરથાર. ॥ ૩૪ ॥ એવું સમજી રાયકા પ્રત્યે, પુછવા લાગી વાત; રત્ના ભાઇ જે પુછુ તે, સાચી કેહેજે વાત. ॥ ૩૫ ॥ વળણ. ॥ પુછવા લાગી પ્રેમદા, રત્નાને તે વાર; વદે વલ્લભ સ્રોતા સુણો, જીભે જપો જુગદાધાર.

॥ કડવું ॥ ૨૮ મું. ॥ રાગ કંથાજીનો. ॥

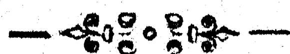
ઓત્રા રાણી બોલીયાં, માહારા રાયકારે; પેલુ શેન્ય તે કોનું જાય, ઓ રતના રાયકારે; તેમાં વચ્ચે લીલો રથ શોભતો, મારા રાયકારે, કોઈ રૂપાળો બેઠો છે માંય. ઓ રતના રાયકારે. ॥ ૧ ॥ એની સુર્ય સરીખી કાન્તી દીસે, મારા રાયકારે, કેવું શોભે છે નમણુ નાક; ઓ રતના રાયકારે; કપરી કીકી લાગે ઘણી, મારા રાયકારે, છબી દેખતાં લાગે ધાક. ઓ રતના રાયકારે. ॥ ૨ ॥ એની નારીએ શાં પુન્ય કર્યાં હશે, મારા રાયકારે; ઘણાં ઘણાં કરેલાં ધર્મ, ઓ; વરત વચુલાં આદર્યાં હશે, મારા,

વળી કર્યાં હશે શુભ કર્મ. ઓ. ॥ ૩ ॥ કાશીનાં કરવત લીધાં હશે, મા, ગાળ્યાં હશે હીમાળે હાડ; ઓ; વળી ભેરવજવ ખાધા હશે, મા, તપ કરેલું ગીરનાર પાહાડ. ઓ. ॥ ૪ ॥ તે તારૂણી એની થઇ હશે, મા, પુર્વનાં પુન્યે ઝાલેલો હાથ. ઓ; ધન ભાગ્ય એ ભામનીતણું, મા, હાવો રૂડો મળ્યો ભરથાર. ઓ. ॥ ૫ ॥ રાયકોજી તવ બોલીયો, મારી બેહેનીરે, તમે કીધાં બહુ પુન્ય દાન, ઓત્રા બેનરે. સઘળાં શુભકૃત તમે કર્યાં, મા, તને રીઝેલા શ્રી ભગવાન. ઓ. ॥ ૬ ॥ એતો અરજુનજીનો દીકરો, મા, એતો શુભદ્રાનો કુંવાર; ઓ ઓત્રા; છે અભેમાન નામ એહનું, મા, બાઈ તાહ્યરો એ ભરથાર; ઓ. ॥ ૭ ॥ વળણ. ॥ સાંભળી ચમકી ચાતુરા, પતીપર ઉપજ્યું હેત; હાવો પીઉ જાણતી હોત તો, પરણી પીહ્યર નવ રેહેત.

કડવું ૨૯ મું. ॥ રાગ દુહારૂપ દોચરો.

ઓત્રા દીઠી આવતી, અરજુનને સંતાન; ગટોડગછને પુછતો, પોતે એ અભેમાન. ॥ રાગ ઉપરના કડવાનો. ॥ કુંવર વાણી બોલીયો, મારા વીરારે, પેલી કોણ આવે છે નાર; ઓ કુળના હીરારે; એના જેવું રૂપ જોયું નથી, મા, જાણે વીજળીનો ચમકાર; ઓ; ॥ ૧ ॥ એના પતીએ શાં પુન્ય કર્યાં હશે, મા, કરેલાં જપ તપ પુન્ય દાન; ઓ; હીમાળે હાડ ગાળ્યાં હશે, મા, વળી રીજ્યા હશે ભગવાન ઓ. ॥ ૨ ॥ ગટોડગછ તવ બોલીયો, મા, તમે કરેલાં જપતપ દાન, ઓ; હીમાળે હાડ ગાળ્યાં તમે, મા, તમને રીજેલા ભગવાન. ઓ. ॥ ૩ ॥ એતો વેરાટ રાજાની દીકરી, મા, જુઓ છે રૂપરૂપની ધામ. ઓ; ભાઇ આવી એ નારી તમતણી, મા, રાણી ઓત્રા એનું નામ. ઓ. ॥ વળણ. ॥ એવું વચન સાંભળી, ચમક્યો નર કુંવાર; પેહેલી હાવી જાણતો હોત તો, ન નીકળત ઘર બાહાર.

॥ કડવું ॥ ૩૦ મું. ॥ રાગ સાખીનો. ॥

વશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય, વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, મેળાવડાનો મહીમાય. ॥ ૧ ॥ ઓત્રાએ કહ્યું રાયકાને, વીરા ધીરજ ધારો; સાંઢ તમારી બેસાડીને, મુજને નીચે ઉતારો. ॥૨॥ હું જઈ

રોકું માહારા પતીને, તવ સાંઢને બેસાડી; વસ્ત્ર ને સણગાર બદલી લીધાં, ગવાળામાંથી કાહાડી. ॥ ૩ ॥ બીજો ગવાળો રૈકાને આપ્યો, માહારી સાસુને દેજે; ઓત્રા વહુ આવી છે તમારી, માહારી સાસુને કેહેજે. ॥૪॥ કહીએ કે વહુ ગઇ છે તમારી, રાખ્યો છે તમસુત ખાળી; ચાલશે તેટલું કરીને પોતે, પતીને લાવશે વાળી. ॥ ૫ ॥ પુન્ય તમારૂં આવશે આડે, તો લાવશે સમજાવી; સમજાવ્યે જો નહી સમજે તો, વાંકી કરણી કાહાવી. ॥ ૬ ॥ એમ કહીને આપ્યો ગવાળો, રૈકો થયો વીદાય; ઓત્રા રાણી સુર ભરેલી, કંથને રોકવા જાય. ॥ ૭ ॥ આવતી દીઠી સકળ સેન્યે, ભીમે કર્યો વિચાર; ભલે આવી ભલે આવી, અભિમન્યુની નાર. ॥ ૮ ॥ કુંવર યુદ્ધનું બીડું લેઇને, જીવ સરવના બાળે; સારૂં થાયે જો ઓત્રા રાણી, પતીને પાછો વાળે. ॥ ૯ ॥ સરવે સેન્યા નજરે જુએ, એ નહી મોહોટાનો ધર્મ; અમને દેખી નર નારીને, આવશે મનમાં સર્મ. ॥ ૧૦ ॥ એવું સમજી વરકોદરે, સર્વને સાન બતાવી; પછી પોતે જઇ આઘો ઉભો, શેન્ય ખસ્યું હેત લાવી. ॥ ૧૧ ॥ ગટોડગછ રથનો હાંકનારો, તેને પણ કરી સાન; ઓત્રા આવે એટલે ખસજે તું, છો રહ્યો અભેમાન. ॥ ૧૨ ॥ એમ કરી સહુ અળગા ઉભા, ઓત્રા સપાટે ચાલી; હસ્તે મોઢે માનુનીએ, ઘોડાની લગામ ઝાલી. ॥ ૧૩ ॥ એટલે નંદન હેડંબાનો, રથપરથી ઉતરીયો; રાશ પરોણો રથમાં મુકી, શેન્ય વીશે પરવરીયો. ॥ ૧૪ ॥ એટલે અભેમન્યુ એમ બોલ્યો, છો કીયા નરની નારી; કેઇ જનેતાની જાએલી, કોણ રાયની કુંવારી. ॥ ૧૫ ॥ એવું સાંભળી મધુર બોલે, બોલી મુખ વચન; કેઇ નારીના નાથ તમે છો, કીયા રાયના તન. ॥ ૧૬ ॥ અભેમન્યુ કહે ઓત્રા કુંવરના, છીએ પુજનીક પાત્ર, સુદ્રષ્ણા થાય સાસુ અમારી, વૈરાટના જમાત્ર. ॥ ૧૭ ॥ તવ ઓત્રા કહે સુભદ્રાજી, થાય છે સાસુ માહારી; અરજુનજી બાણાવળીના, દીકરાની હું નારી. ॥ ૧૮ ॥ એવું સાંભળી અભીમન્યુને, ઉલટ આવી અપાર; આવી ત્યારે શીદ મોડી આવી, મુજ મન ગમતી નાર. ॥ ૧૯ ॥ શૈન્ય લેઇ હું રણમાં આવ્યો, હવે નહી ઉપાય; મીથ્યા મુજને રોકી ઉભાં, અણઘટતું દેખાય. ॥ ૨૦॥ ઓત્રા કહે અણઘટતું દીસે, તેમાં શી છે નવાઈ; યુધ્ધે ચઢીને હાથે કરીને, તમે માંડી છે ભવાઈ. ॥ ૨૧ ॥ જો સારૂં દેખાડવું હોય તો, પાછા વળો મુજ કંથ; નાનપણમાં શાં લઢવાં વઢવાં, ઝાલો તંબુનો પંથ. ॥ ૨૨ ॥ અભેમાન કહે સુણ અબળા, સમજ્યા વણ વદે એમ; બીડું લેઇ રણ યુધ્ધ ચઢેલો, ક્ષત્રી પાછો વળે કેમ.

॥ ૨૩ ॥ બીડુ ચાવી બેશી રહે ઘરમાં, કાયરનું એ કામ; જનેતાનું ઉદર લાજે, બોળાય બાપનું નામ. ॥ ૨૪॥ તંબોળ બદલે કહેવાય લાહાળા, તો પછી જીવ્યું વ્યર્થ; મનુશનો દેહ ધારણ કરી, કાંઇ ન સરીયો અર્થ. ॥ ૨૫ ॥ જણે તો હરીજન જણજે, કાં દાતા કાં સુર; નહી તો રંડા વાંઝણી સારી, ગુમાવે નહી નુર. ॥ ૨૬ ॥ એવાં વચન છે જ્ઞાની પુરૂશનાં, માટે ન ખાવી ગાળ; યુધ્ધે ચઢેલો પાછો વળુ તો, નહી અરજુનનો બાળ. ॥ ૨૭ ॥ માટે મીથ્યા મેહેનત મુકો, તંબુએ પાધરાં જાવો; સગા વહાલાને શેન્ય જુએ છે, સરમ મનમાં લાવો. ॥૨૮॥ સંસાર વેહેવારની રીત કેવો, તે નથી જાણતાં મર્મ; સરમ મરીયાદામાં રેહેવું, એ અબળાનો ધર્મ. ॥ ૨૯॥ એટલે બોલી ઓત્રા નારી, જાણું છું સ્ત્રી ધર્મ; ઘરબાર બેઠુ ડુલવા ત્યાં. કેવી રાખવી સર્મ. ॥ ૩૦ ॥ સરમને શું પાથરવી કે, સરમ શું હોડાય; સંસાર વેહેવાર સારો ચાલે તો, સરમ ધરમ સચવાય. ॥ ૩૧ ॥ મરીયાદામાં રાખવી હોય તો, પાછા વળો મુજ નાથ; તે વીના નહી લગામ છોડુ, કેમ ઝાલ્યો તો હાથ. ॥ ૩૨ ॥ એટલે બોલ્યો અભેમન્યું, માનુની મુમત મુકો; કોઇનો પાછો વાળ્યો ન વળુ, મરીયાદા શોદ ચુકો. ॥ ૩૩ ॥ વળી સ્વભાવ આકળો હોયે, પુરૂશનો અપાર; માટે સમજી લગામ મુકો, નહી તો ખાશો માર. ॥ ૩૪ ॥ એટલે ઓત્રા હશીને બોલી, બોલ નીકળીયો હાવો; મારશો તો માંથાના મુગટ છો, મુજને વીતે લાહાવો. ॥ ૩૫ ॥ હાથ તમારો મુજને અડે, તો થાવું પાવન; એ વાતની નથી સોસના મુને, આનંદ પામે મન. ॥ ૩૬ ॥ અભીમન્યુ કહે સાંભળ નારી, ચાર હઠયો જગ માંય; રાજ હઠ બાળ હઠ ને જોગી હઠ, સ્ત્રી હઠ પણ કહેવાય. ॥ ૩૭॥ તેમાંની બે હઠ મુજ પાસે, તે સમજો વીવેક; માટે હઠ લેઇને નહી જીતો, તમ પાસે હઠ એક. ॥૩૮॥ હરી ફરીને સ્ત્રી હઠ તારી, મારી હઠ બે બતાવું; બાળક હઠ છે ને રાજ હઠ છે, તુજને જીતી જાવું. ॥ ૩૯॥ એટલે બોલી ઓત્રા નારી, સાંભળો મુજ વીવેક; ત્રણ હઠયો છે માહરામાં, તમથી વધારે એક. ॥૪૦॥ રાજની પુત્રી ને રાજની રાણી, તેથી રાજ હઠ માહારી; બાળક છું તે બાળ હઠ બીજી, ત્રીજી સ્ત્રી હઠ ભારી. ॥૪૧॥ બે હઠ તમારી ત્રણ હઠ માહારી, માટે નહી પડું પાછી; અરજુનની નીશાળે ભણેલી, ન જાણશો મને કાચી. ॥૪૨॥ એવું વચન સાંભળીને, કુંવરે જાણી પુરી; દેખાય નાહાની પણ બોલવામાં, દીસે બહુ બાહાદુરી. ॥ ૪૩॥ અભીમાન કહે ઓ અબળા, માહારો નથી ઉપાય; રણ ચઢેલો ન વળું પાછો, વળુ તો ઇજ્જત જાય. ॥ ૪૪ ॥ તુજ

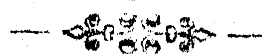
પર મુજને પ્યાર ઘણો છે, પણ વીધાતાની ટાંક; હું રણ ચઢીયો તું મોડી આવી, બેના ભવીશનો વાંક. ॥૪૫॥ એવું કહી આવ્યાં ઝરઝરીયાં, હસ્ત ઝાલ્યો તે ફાંસુ; પીઉનાં એવાં વચન સુણી, ઓત્રાને આવ્યાં આંસુ. ॥ ૪૬ ॥ વળણ઼ઃ ॥ આંસુ અતીશે આવીયાં, દેતી કંથને આણ; વદે વલ્લભ એ તારૂણી, તજવા બેઠી પ્રાણ.

—⁂—

કડવું ૩૧ મું ॥ રાગ પરજનો. ॥

તમે ચાલો તો કાઢું માહરા પ્રાણ રે, માહારી નણદીના વીરા; રથને હાંકો તો ધરમ રાયની આણરે, માહારી સાસુના જાયા. ॥ ટેકઃ॥ રણમાં રઝળતી શું મુકીને જાવો છો, ઓ અલબેલા નાથરે; પર પુત્રી નોહોતી નાંખવી અપાયમાંને, નોહોતો ઝાલવો મુજ હાથરે. ॥ માહારી. ॥ ૧ ॥ સોળ કળાનો જેવો ચંદ્ર બીરાજે સ્વામી, તેવી છે કાન્તી તમારીરે; હસ્તીનાપુર સરખી ગાદી બેસવાની તેવી, અરધંગના હું છું નારીરે. ॥ માહારી ॥ ૨ ॥ રાજ્ય હંસલો મેં તો જાણી કરીને પીઉજી, કીધો પરણતાં સંગરે; જો જાણતી હોત બગલો બાપડો તો માહારૂં, કદીએ ન રાખત અંગરે. ॥ માહારી. ॥ ૩ ॥ હૈયામાં મુજને હોશ હતી કે પીઉજી, બેસશું જોડા જોડ રે; છ છ જનમનાં વેહેર ભોગવી રહ્યાં ને, સાતમે નડે છે રણછોડરે. ॥ માહારી. ॥ ૪ ॥ નાંહાનપણમાં ગમે ખાવા પીવાનુ ને, ગમે પેહેરવું નવ રંગ રે; ગ્રહસ્થાસરમના વૈભોગ મુકી આ શું, લડવા વઢવાના ઉમંગરે. ॥ માહારી.॥ ૫ ॥ આશો ઉજમ તમને વઢવા તણો છે પીઉજી, જનમથી હઠની વાતરે; ભીમ સરીખા કાકા છે વડનારા વળી, અરજુન સરીખા છે તાતરે. ॥ માહારી. ॥ ૬ ॥ ગટોડગચ્છ સરખા બંધુ વઢનારા પીઉજી, સસરા વૈરાટ રાયરે; તેમ છતાં તમે આગળ પડ્યા તે તો, માહારા ભવીશે ભુલાયરે. ॥ માહારી.॥ ૭ ॥ શારે શુકનમાં મુને મોહરે પધરાવીને, પરણાવા બેઠો માહારો બાપરે; તેરે વેળા મને કેમ નવ ડંસ્યો પીઉજી, કારમો કાળુડો સાપરે. ॥ માહારી॥ ૮ ॥ નાનપણમાં મારો રામજી રૂઠયો તે, પરણ્યાનું મીંઢણ નથી છુટયું રે; સુખની લેહેરમાંતો કેહેર થવા બેઠો, ભુંડું ભવીશ માહારૂં ફુટયું રે. ॥ માહારી. ॥ ૯ ॥ ચકાવો ઘડ ચોરી રચ્યો છે પીયુજી, ભાલુડે પોંખાશોરે; બાણ રૂપી ત્યાંતો લોહ્ વછુટે તમે, રૂધીર વરણા થૈ જાશોરે. ॥ માહારી. ॥ ૧૦ ॥ ચકાવે ચઢશો ત્યાં માર ખાઈ પડશો ને, અવછરા લેઈ જાશે રે; આજ પછી

મોહું નથી દેખવાની આતો, છેલ્લું દરસણ દુર્લભ થાશેરે.॥માહારી ॥૧૧॥ અગમ નીગમ મુને સુજે છે પીયુજી, નહી મુકે દુશમન લોકરે; માઠા શુકન મને ઘણા થયા છે માટે, જીવતા આવ્યાની આશા ફોકરે. ॥માહારી. ॥ ૧૨ ॥ અરેરે જોબન માહારૂં કેમ જાળવાશે પીઉજી; વ્રેહે વેહેરી થઇ લાગેરે; હુ રે અભાગણી રડીશ રૂજની તે, તમ વીના ભીડ ક્યાંથી ભાગેરે. ॥ માહારી ॥ ૧૩ ॥ રૂપ રંગ રૂપી માહારી પુશ્પની વાડી તે, દીવશે દીવશે કરમાયરે; માળી વીના પુસ્પ વીણાય નહી તેથી, દીન દીન કરમાઈ જાય રે. ॥ માહારી ॥ ૧૪ ॥ પેહેરી ઓઢીને હું હરી ફરી નહી, ના જોયું સૈયર સામાણી રે; સાસરેથી પીહરે પીહરથી સાસરે હું, આવી નહી ઘુંઘટ તાણીરે. ॥ માહારી ॥ ૧૫ ॥ હાથ ઝાલીને મુને અધવચ મુકો પીઉજી, એ નહી રાજની રીતરે; સદા દુખીઅણને દગો દૈ દુખ દો છો સ્વામી, તોડો છો પરણ્યાની પ્રીતરે. ॥ માહારી. ॥ ૧૬ ॥ આ છબી ફરીને હું નથી દેખવાની સ્વામી, દેખું તો પાધરા પાસા રે; રંક રામાને શીદ રડકી મુકોછો પીઉજી, ભાગોછો ભવો ભવની આશા રે; માહારી. ॥ ૧૭ ॥ તમ વીના ઠરવાનું ઠેકાણું નહી માહારે, ના વળે શીતળ છાયા રે; છેવટ ખાધ્યા નહી ખળોતો પછી, કંથ વીયોગે પાડુ કાયા રે. ॥ માહારી, ॥ ૧૮ ॥ વળણઃ ॥ કાયા પાડુ કંથજી, આંસુ વહે ચોધાર; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, કેહેછે નર કુવાર.

॥ કડવું ॥ ૩૨ મું. ॥ રાગ ઉપરનો. ॥

ગોરી માહારી મુકો ઘોડલીયાની બાગરે, કુવરી વૈરાટની રે; એ માહારા રથને જાવાનો દ્યોને માગરે, કુવરી વૈરાટની રે. ॥ ટેક ॥ ઉભાંછો સામાને રડોછો રામા તેથી, આવે નીરદયને દયાયરે; કોમળ કંઠથી કરગરોછો પણ, હવે નથી ઉપાયરે. ॥ કુંવરી. ॥ ૧ ॥ રડી રડીને મને શીદ રડાવોછો, સળગે હૈયામાં હોળીરે; વણ વહનીએ મને ઉભો બાળેછે ને, ક્લેશ કરેછે ચોળીચોળીરે. ॥ કુંવરી. ॥ ૨ ॥ તુજ પેઠે મુજને પણ હોંશ હતી કે ગોરી, બેશીશું જોડા જોડરે; છછ જનમ વીતી સાતમે જનમે પુઠે, પડયો મામો રણછોડરે. ॥ કુંવરી. ॥ ૩ ॥ એરે મામાએ મન ગમતું કર્યુંને ગોરી, જુઠાં વચન વરણાવ્યાંરે; મનની હોંશ બેના મનમાં રહીને મામે, પાટા બાંધીને પરણાવ્યાંરે. ॥ કુંવરી. ॥ ૪ ॥ પણ એક વાર જો હું આવુંછું જીવતો ગોરી, જો લાવે આપણો દહાડ; તો તો મોસાળ પે-

હેલું ઉજડ કરૂને છેદું, કૃષ્ણ મામા કેરૂં શીશરે. ॥ કુંવરી. ॥ ૫ ॥ તે પછી તાહારી હું સંભાળ લેઉ ગોરી, પછી સકળ વેહેવારરે; ત્યાં સુધી મુજ જીવને જંપ વળે નહી, હઠીલો ક્ષત્રી કુંવારરે. ॥ કુંવરી. ॥ ૬ ॥ એક એકના મોઢા સામું જોઇ જોઇને ગોરી, મનની સંગાથે બળવુંરે; જીવતા આવ્યાની આશા ઇષ્ટ કરાવે નહીતો, પેલે ભવ મ્હારે તારે મળવુંરે. ॥ કુંવરી. ॥ ૭ ॥ તુજ તાતને માહારા કાકા દેખેછે ગોરી, સરમ આવેછે અતી મનમાંરે; કંકાશ કરી શાને કાળજું બાળોછો માહારૂં, તપત ઉઠે-છે બહુ તનમાંરે. ॥ કુંવરી. ॥ ૮ ॥ જગતને તમે શીદ હશાવોછો, સામા જુએ શત્રુ લોકરે; આહતો તારી માહારી કાયા પડે પણ, પાછા વળ્યાની આશા ફોકરે. ॥ કુંવરી. ॥ ૯ ॥ વળણ ॥ પાછો વળવાનો નથી, હઠ મુકી દે નાર; વદે વલ્લભ તવ પ્રેમદા, કરતી હાહાકાર.

કડવું ॥ ૩૩ મું. ॥ રાગ કાફી. ॥

હાંરે બોલ્યા વૈશમપાયે વચન; સુણ પરીક્ષત રાયના તન; હાંરે વાંકા વચન પતીનાં સુણી; ધ્રુસકા મુકી રડેછે તારૂણી. ॥ ૧ ॥ હાંરે પતી દગો દેવાનો તે ધાર્યો; માહારો સ્વારથ કૈન વીચાર્યો; હાંરે મને ભર્યારે અસ્રી-તમાંથી કાહાડી, ઉંચો પરવતપરથી પછાડી. ॥ ૨ ॥ હાંરે પેટમાં પેશીનેં મારી પાળી, મુને ર્દોચણમાંથી તે ઢાળી; હાંરે મને સોડ તણો ઘાવ કી-ધો, દાવ રાખીને દગો દીધો. ॥ ૩ ॥ એરે એતો ટળવળવા લાગી એમ, વનમાં ટીટાડી ટળવળે તેમ; હાંરે એતો દુખદરીઆમાં પેઠી, બાગ ઝા-લીને ગગળી બેઠી. ॥ ૪ ॥ હાંરે એતો પાશાણ શીશ પછાડે, ખેંચી મુ-સ્તકના કેશ કાહાડે, હાંરે કાલાં કાલાં વચન ઓચરતી, ત્રાસ ભરેલા વી-લ્લાપ કરતી. ॥ ૫ ॥ હાંરે રામા રૂદે ફાટે તેમ રડતી, મુને કંથે મુકી ર-ખડતી; હાંરે માહારૂ આ રણમાં કોણ બેલી, પરણ્યો પીઉ જાયછે મુને મેલી. ॥ ૬ ॥ હાંરે એવું જોઇ કહે રાજકુંવાર, હવે હઠ મુકીદો નાર; હાંરે એવું વચન પતીનું સુણી, ઉભી થઇને કેહેછે તારૂણી. ॥ ૭ ॥ હાં-રે સ્વામી શીખામણ દો વીચારી, તમે જાવોછો વણ મોહોતે મારી; હાંરે સ્વામી હઠીલા ન થાઓ ઝાઝા, યુધની રઢ મુકો બાળા રાજા. ॥૮॥ વળણ ॥ રઢ મુકીદો યુધ તણી, ઓરે બાળા રાય; વદે વલ્લભ સોતા સુણો, વીલ્લાપનો મહીમાય.

॥ કડવું ૩૪ મું ॥ બાળારાજારે એ રાગ.

મને મારીને રથડા ખેડ, બાળા રાજા રે; નહી તો યુદ્ધ જોવા સંગ તેડ, બાળા રાજા રે. ॥ ૧ ॥ રથ રખાવું તેમ રાખ, બાળા રાજા રે; નહીતો માહારી રૂદે પર હાંક. બાળા રાજા રે. ॥ ૨ ॥ મને આપ્ય તારી તરવાર, બાળા રાજા રે; કરૂ કૌરવનો સંહાર, બાળા રાજા રે. ॥ ૩ ॥ મને આપ ઢળકતી ઢાલ, બાળા રાજા રે; મને સાથે લેઇને ચાલ, બાળા રાજા રે. ॥ ૪ ॥ હું તો અગણીત ગુણને ગણેલી, બાળા રાજા રે; વ્યંઢળ મેહેતાની વિદ્યા ભણેલી, બાળા રાજા રે. ॥ ૫ ॥ તમને એકલા જાવા નદેઉં, બા. હું તો ધનુશને બાણ લેઉં, એ બાળા. ॥ ૬ ॥ મુને માઠા થયા છે શુકન, બાળા. માટે સમજો સાસુડીના તન. ॥ બાળા, ॥ ૭ ॥ માહારાં કીયાં જનમનાં કૃત, બાળા. કુએ ઉતારી વાઢયાં વ્રત. ॥ બાળા. ॥ ૮ ॥ જેમ હરણી ટોળેથી ટાળી, એ બાળા. પેટમાં પેશીને મારી પાળી. એ બાળા. ॥ ૯ ॥ મને ઢીંચણીએથી ઢાળી, એ. મને વૈભોગમાંથી ખાળી. એ બાળા. ॥ ૧૦ ॥ ધરી અપ્રીતને લેઇ લીધું, એ. આપી વીશ્વાસને વીખ દીધું. એ બાળા. ॥૧૧॥ મને કીયાં કીયાં નડયાં પાપ, બા. કાંતો નડયો કોઇનો સ્રાપ. બાળા. ॥ ૧૨ ॥ મેં શું ગંગામાં ધોયું મળ મુત્ર, બાળા. માહારૂં ભાગે બધુ ઘર શુત્ર, બા. ॥૧૩॥ મેં શું અભડાવી વિપ્રની થાળ. બા. મેં શું મળતાં ભાગ્યાં વેવીશાળ. બા ॥૧૪॥ મેં શું તોડી સરોવર પાળ. બાળા. મેં શું ધાવતાં વછોડયાં બાળ. બા. ॥ ૧૫ ॥ કોઈને દુખ દેઈ શું ધર્યો ગર્વ, બા.. મે શું હુનાળે ઉઠાડી પર્વ, બા. ॥ ૧૬॥ મેં શું છાણે છાણું ભાગ્યું, બા. તેનું પાપ આવીને શું લાગ્યું, બા. ॥ ૧૭ ॥ તે વીના છેક આમ ન હોય, બા. માહારૂં ન મળે બેલીકોય. બા. ॥૧૮॥ મને સુજી અગમની પેર, બા. તમે આવવાના નથી ઘેર. બા. ॥ ૧૯ ॥ પછી દીવસ માહરા કેમ જાય, બા. માહારૂં જોબન કેમ સચવાય. બા. ॥ ૨૦ ॥ માહારૂં ફરકે છે લોચન. બા. આવે રંડાપાના દન. બા. ॥ ૨૧ ॥ એવા દાહાડા શી રીતે જાય, બા. ખાતે પીતે શરીર સોસાય. બા. ॥૨૨॥ વીધવાનું સગું કોણ થાય. બાળા. જેનીને તેની ઠેસો ખાય. બા. ॥ ૨૩॥ સ્વામીવાળી તો સોનાથી મોંઘી, બા. કંથ વીનાની કુશકાથી સોંગી. બા. ॥ ૨૪ ॥ વીધવાને જગત સહુ ઝેરી, એ બાળા. થાય વાડનો કાંટો વેહેરી. બા. ॥ ૨૫ ॥ વીધવા જ્યાં જ્યાં ડગ ભરે, એ બાળા. ત્યાં તો ધરતી ભારે મરે. એ બાળા. ॥૨૬॥ પાલવ અડતાં લા-

ન્છન લાગે, એ બાળા. ઉપર આભ ભડાકે ભાગે, એ બાળા ॥ ૨૭ ॥ કરી જુઓએ સર્વ વીચાર, બાળા. માહારો છુટી પડે અવતાર. બાળા. ॥ ૨૮ ॥ કહી રથશું શીશ પછાડે, એ બાળા. એતો મુસ્તકના કેશ કાહાડે, એ બાળા. ॥૨૯॥ એવું રૂદન બહુ આરંભ્યું, એ બાળા. ગંગા જમુનાનું નીર થંભ્યુ, એ બાળા. ॥ ૩૦ ॥ ત્યાં તો વાવલીયો નવ વાહાય. બા. હાથી ઘોડા તે ઘાસ ન ખાય. બાળા. ॥ ૩૧ ॥ ચારે દીશાયે રડતાં સ્વાન. બાળા. બધી ભોમી ભાસે સમશાન. બાળા.॥૩૨॥ આવી વાદળાં છાયાં ગગન, બા. લાગે ઉદાશી સર્વને મન. બાળા. ॥ ૩૨ ॥ વ. ળણ. ॥ ઉદાશી કુરૂક્ષેત્રમાં, લાગે અપરમપાર; વદે વલ્લભ તેણે સમે, કેહે છે નર કુંવાર.

—※—

॥ કડવું ॥ ૩૫ મું ॥ રાગ સવૈઆનો. ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, ચક્રાવાનો મહીમાય. ॥ ૧ ॥ અતી કલપાંન્ત જોઇને બોલ્યો, અરજુનનો કુંવાર; જરાક વેહેલી આવી હોતતો, ન નીકળત ઘર બાહાર. ॥ ૨ ॥ હવે નથી ઉપાય માહારો, ચાવ્યુછે મુખ પાન; તે તો ઠરે કોહલા આવેલા, નામ શાનું અભિમાન. ॥ ૩ ॥ તે માટે તું હઠ મુકી દે, માહારે તારે સંસ્કાર; વૈભોગ લેવા આટલું યત્ન, કરેછે તું નાર. ॥ ૪ ॥ પણ વૈભોગ વ્યાધી તે ઉપાધી, મીથ્યા સંસાર સુખ; જેટલું જેટલું સુખ તું માને, તેટલું જાણજે દુખ. ॥ ૫ ॥ મોહોટા મોહોટા સંસાર તજે, તે શુભ કરણી સારૂ, સંસારના વૈભોગ ઇછે, તેને અતી અંધારૂ. ॥ ૬ ॥ એવું સાંભળી ઓત્રા બોલી, તજવો કીયો સંસાર; અનીતી જેણે તજી તેણે, તજ્યો બધો વેહેવાર. ॥ ૭ ॥ મોહોટા મોહોટા જે કેહેવાયા, તેણે નથી તજી નારી, ઇંદ્ર કુબેરને વરૂણ અગ્ની, તે સરવે સંસારી. ॥ ૮ ॥ બ્રહ્માએ બ્રહ્માણી રાખી, લક્ષ્મી વીષ્ણુ દેવે, માહાદેવજી યોગી હતા પણ, ઉમીયા રાખી એવે. ॥ ૯ ॥ નારી વીના સંસાર કયાંથી, નારીથી થયું જગ્ત; નારીથી જ્ઞાની અવતરીયા, નારીથી થયા ભગ્ત. ॥ ૧૦ ॥ નારી વીના કોણ થયેલું, બતાવો મુજ નાથ; સ્વરગ આપવા વાળી નારી, સાચી માનજો વાત. ॥ ૧૧ ॥ એટલે બોલ્યો અભિમન્યુ, બોલ્યામાં બાહાદુર આપ; પણ જો હું પાછો વળુતો, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. ॥ ૧૨ ॥ પાનને બદલે કેહેવાય કોહલા, માટે જવુંછે ઠેઠ; નામ લાજે મુજ તાત ત-

ણુને, લાજે જનુની પેટ. ॥ ૧૩ ॥ રણ ચઢયો પાછો ન વળે, તેનું નામ છે સુરો; તે સુરાતણુ ખોઇને જીવું, તો જન્મ અધુરો. ॥ ૧૪ ॥ યુધ્ધે ચઢતાં મુજ માતાએ, બહુ કીધું કલ્પાંન્ત; તેનો ખાળ્યો ખળ્યો નહી હું, સમજાવે ન થયો શાંન્ત. ॥ ૧૫ ॥ હવે તારો ખાળ્યો ખળુતો, વીશ્વનો કેહેણી થાય; કેહેશે બહુ રડીને થાકી, પોતાની જનેતાય. ॥ ૧૬ ॥ તેની જરાએ દયા ન આવી, તેનો ખાળ્યો નવ ખળીયો; કેહેશે કે નારીનું મોઢું દીઠું, એટલે પાછો વળીયો. ॥ ૧૭ ॥ માતા કરતાં માન્યની વધી, કામમાં લબધાયો કામી; એવી કેહેણી લાગે મુજને, પડે ખરામાં ખામી. ॥ ૧૮ ॥ પછી જીવું તોયે મુઆ જેવો, તે જીવવું ધીકકાર; માટે નહી ખળુ પાછો નહી વળુ, હઠ મુકીદો નાર. ॥ ૧૯ ॥ એટલે ઓત્રા રાણી વાણી, વદી તેણી વાર; તમે સોગન લેઇને બેઠા, ઓ માહારા ભરથાર. ॥ ૨૦ ॥ હવે માહારો ઉપાય નથી, ઓરે માહારા નાથ; પાછા વળવા નહી કહુ તમને, પણ એક સાંભળો વાત. ॥ ૨૧ ॥ યુધ્ધે જવું હોયતો તમે જાજો, પણ મુજ કષ્ટી કાપો; તમારી કને લેઉછું માગી, પુત્ર મને એક આપો. ॥ ૨૨ ॥ ઇશ્વર ઇચ્છાએ પુત્ર થશે તો, સરશે સંસારી કામ; માહારી તમારી ક્રીયાતે કરશે, રેહેશે જગતમાં નામ. ॥૨૩॥ તે માટે રતુદાન દો મુને, વાધે ભલુ ઘર શુત્ર; મુજ મનને ભાસેછે એવું નીસ્ચે થવાનો પુત્ર. ॥ ૨૪ ॥ એટલે બોલ્યો અભેમન્યુ, આતે શું વદી વાણ; રણ જાતાં નારીને ન અડીએ, નારી તે નર્કની ખાણ. ॥ ૨૫ ॥ ખરા નર નારીને ન ગાંઠે; નારીછે ગોબરૂ ગાત્રઃ તે માટે કેમ કહ્યું કરીએ, નર્કજ નારી માત્ર. ॥ ૨૬ ॥ એટલે બોલી ઓત્રા નારી, સમજીને વદો વાણ, અભીમન્યુ કહે સમજીને કહુછું, સૌ નારી નર્કની ખાણ. ॥ ૨૭ ॥ ઓત્રા કહે હજુ સમજીને બોલો, ઓરે સ્વામી સુપાત્ર; કુંવર કહે ખાણ મોહોટી, નર્કની નારી માત્ર. ॥ ૨૮ ॥ ઓત્રા કહે હું કહીશ ત્યારે, રીસાશો ભરથાર; રણધીર બોલ્યો કેહે કેહેવું હોયતે, ખરો વાતે નહી ખાર. ॥ ૨૯ ॥ એટલે બોલી ઓત્રા રાણી, સાંભળો માહારી વાત; સૌ નારીને નર્ક કોહોછો તો, નારી તમારી માત. ॥ ૩૦ ॥ તમારી માતા માહારી માતા, સર્વની માતા નારી; અભેમાને તવ નીચુ ઘાલ્યું, ન્યાયની વાત વીચારી. ॥ ૩૧ ॥ ઓત્રાએ તવ મન વીચાર્યું, સ્વામીને માઠુ લાગે; એવું સમજી કેહેવા લાગી, કંથ તણો ભેદ ભાગે. ॥ ૩૨ ॥ સાંભળો માહારા સુજ્ઞ સ્વામી, હું અબળાની વાણ; તીછકારવી નવ ઘટે નારીને, નારી તો રત્નની ખાણ. ॥ ૩૩ ॥ તમારા સરખા રત્ન જેવા, આઠમી પ્રગટ થાય;

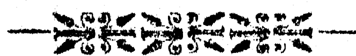
તેની જનેતા નારી છે પણ, રત્નની ખાણ કેહેવાય. ॥ ૩૪॥ યોગાભ્યાશી જ્ઞાની તપસ્વી, કેં સુરા કેં દાતા; કેં જન ભકતો કેં દેવહંશી, રત્ન સરીખા થાતા. ॥ ૩૫ ॥ તે સરવે નારીના ઉદરથી, સુણો ચતુર સુજાણ; તે માટે સઘળી નારીને, ન કેહેવી નર્કની ખાણ. ॥ ૩૬ ॥ સમજવી ખાણ રત્ન કેરી, વીચારી વદવી વાણ; તમારૂં કેહેવું પણ સાચું, છે નારી નર્કની ખાણ. ॥ ૩૭ ॥ જે નારીને પેટે જનમે, નાસ્તીક નીરદય પાપી; અવળચંદો અધર્મી અન્યાઇ, વીવેક હીન વણ માપી. ॥ ૩૮ ॥ મશ્કરો ખોરો તસ્કરી ચોરો, અતી અવગુણ ધાણઃ તેવાં પ્રાણીની જનેતા નારી, તે નારી નર્કની ખાણ. ॥ ૩૯ ॥ નારીનું એવું બોલવું સુણી, ટુટી ગયો બધો તોડ; કુંવરે જાણ્યું પ્રવીણ ઝાઝી, કરી બતાવ્યો ફોડ. ॥ ૪૦ ॥ એની સાથે બોલી ચાલામાં, હું તો નહી બર આવું; એવું સમજીને કહ્યું એણે, આ અબળા હવે જાવું. ॥ ૪૧ ॥ ઓત્રાએ કહ્યું સાંભળો સ્વામી, બુદ્ધી મુકી છે નેવ; એકજ વીચાર હરીફરીને, હઠ લીધાની ટેવ. ॥ ૪૨ ॥ એકજ પ્રકારની હઠ લેવી, બીજો નહી વીચાર; તેવાને ચાતુર કોણ ગણશે, એ માહારા ભરથાર. ॥ ૪૩ ॥ આ ઉપરથી હું એમ સમજી, બુદ્ધી નથી વીશેશ; સઘળા રસ્તાને નવ જાણો, વીચાર શકતી લેશ. ॥ ૪૪ ॥ એટલે અભિમન્યુ બોલ્યો, જાણે છે સહુ કોય; પ્રેમદા કરતાં પુરૂશમાં શું, બુદ્ધી ઓછી હોય. ॥ ૪૫ ॥ ઓત્રા કહે વીશેશ બુધી, પુરૂશમાં ક્યારે જાણું; પ્રષ્ણ પુછુ તેનો ઉત્તર આપો, તો બુદ્ધી પરમાણું. ॥ ૪૬ ॥ પછી હું જાણીશ કે સમજીને, હઠ ઝાલી છે નાથઃ તરત તંબુએ ચાલી જવાની, નહી આડો કરૂં હાથ. ॥ ૪૭ ॥ તમથી ઉત્તર દેવાય નહી તો, પુત્ર આપીને જાવો; હું તમ સાથે તમે મુજ સાથે, વચનથી બંધાવો. ॥ ૪૮ ॥ એટલે બોલ્યો અભિમન્યુ, તારે છે પુત્રની ત્રષ્ણ; ખણ ઉત્તર થાય બુદ્ધીશાળીથી, તેવું પુછવું પ્રષ્ણ. ॥ ૪૯ ॥ માહારાથી ઉત્તર દેવાય નહી તો, તારે દેવો પડશે; જો પછી ઉત્તર નહી દેતો, ક્રોધ મને બહુ ચડશે. ॥ ૫૦ ॥ માહારાથી ઉત્તર થાય નહીં તો, તુજથી ઉત્તર થાય; એવું પ્રષ્ણ પુછજે નારી, વેણ દીધું કરમાંય. ॥ ૫૧ ॥ ઓત્રાએ પણ વચન આપ્યું, તવ બોલ્યો રાજન; તારા પ્રષ્ણનો ઉત્તર દેવો, સેહેજ છે માહારે મન. ॥ ૫૨ ॥ ઉત્તર આપીને જૈશ જુધ્ધે, તુજથી નવ રોકાય; ઉત્તર ના દેઉ તો સુત દેઈ, મારે જાવું વઢવાય. ॥ ૫૩ ॥ હવે પ્રેમદા પ્રષ્ણ પુછો, ઓત્રાએ જોડયા હાથ; ધ્યાન દેઇને સાંભળી લેજો, ઓરે મારા નાથ. ॥ ૫૪ ॥ એકાદશી વ્રત આવીયું તે, દન પીત્રુનું સાધ;

તે દીન ગર્ભનો દહાડો નારીને, એ ત્રણનો પડયો બાધ. ॥ ૫૫ ॥ સાધ સારીને જમે નહી તો, પીત્રુને બાધ લાગે; સાધ સારીને જો જમે તો, એકાદશી વ્રત ભાગે. ॥ ૫૬ ॥ તે દન નારીને રતુ આપે તો, એકાદશ પાપ થાય; નારીને રતુ આપે નહી તો, લાગે બાળ હત્યાય ॥ ૫૭ ॥ ત્રૈણે વાતમાં બાધ ભાસે, વીચારો વીવેક; ત્રૈણે કારજ શીધ કરવાં, રે-હેવા ન દેવું એક. ॥ ૫૮ ॥ બે કાજ કરીએ એકપર હરીએ, તો તે નહી ચતુરાઇ; ત્રૈણે કરવાં ને બાધ ન બેસે, તેની બુદ્ધી સવાઇ. ॥ ૫૯ ॥ અભિમાને વીચાર કરી, ધારી જોયો વિવેક; તોપણ એને કાંઈન સુજ્યું, રસ્તો ન જડીયો એક. ॥ ૬૦ ॥ વળણઃ ॥ રસ્તો કાંઈ જડયો નહી, કુંવર મન અકળાય; વદે વલ્લભ સ્રોતા સુણો, પ્રષ્ણોતર કથાય. ॥

॥ કડવું. ॥ ૩૬ મું. ॥ રાગ ચોપાઈ. ॥

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સુણ પરીક્ષત કેરા તન; બોલ્યો અભિમન્યુ મુખ એમ, આનો ઉત્તર થાયે કેમ. ॥ ૧ ॥ મોહોટા મોહોટા મથીને મરે, પણ ઉત્તર કોઇ ન કરે; પુછયું પ્રષ્ણ તેં કચવું અતી, તેનો ઉત્તર જડવાનો નથી. ॥ ૨ ॥ એક મુકી દે એકાદશી, તોતો આંટી એમાં નથી કશી; તવ ઓત્રા બોલી મુખ એમ, એકાદશી તે મુકાય કેમ. ॥૩॥ એક મુકીને એક શીધ રાખે, તેમાં શાની ચતુરાઈ દાખે; કરે એક ખરૂં એક ખોટું, તેનું અજ્ઞાન જાણવું મોહોટું. ॥ ૪ ॥ જેમ વેદમાં ભેદ અપાર, કહે સાકાર નીરાકાર; તેમાં એક જુઠુ એક સાચુ, કહે તે તણું ભણતર કાચુ. ॥ ૫ ॥ ભણે શટ શાસ્ત્ર ચાર વેદ, પણ તે નહી સમજેલો ભેદ; તેથી એક ખરૂ એક ખોટુ, કહે તેને તો પાતક મોહોટુ. ॥ ૬ ॥ સર્વ વચનનો સમજે ભેદ, તે તો ભણ્યો છ શાસ્ત્ર ને વેદ; પુછયાં પ્રષ્ણમાં જે ત્રણ ટાંણાં, તે તો સાચવે સુજ્ઞજ શાણા. ॥ ૭ ॥ તવ અભિમન્યુ એમ બોલે, નહી તારૂણી કો તુજ તોલે; આપો ઉત્તર તો મન માને, હવે વાર કરો છો શાને. ॥ ૮ ॥ બોલી ઓત્રા બોલેલું થાપો, મને પુત્ર તમો એક આપો; પછી ઉત્તર કરૂં સ્વામી, મુને જાણશો નહી હરામી. ॥ ૯ ॥ તવ અભિમાને વીચાર્યું, ડેરા તંબુ તણાવવા ધાર્યું; જોયું શેન્યના સામુ છેક, થઇ ભાઇશું દ્રષ્ટી એક. ॥ ૧૦ ॥ કરી માયાવીને તવ સાન, આવ્યો ભોમ તણો સંતાન; તવ આકુ જોઇને કહે છે, વીરા વાસા અતી હઠ લે છે. ॥ ૧૧ ॥ માટે તંબુ તણાવો ભ્રાત, આદી દ્રષ્ટીએ

કીધી વાતઃ સુણો ગટોડગછ સંચરીયો, પોતે શેન્ય વીશે પરવરીયો. ॥ ૧૨ ॥ કરી શેવકને આગનાય, જાવો જૈ તંબુ તાણો ત્યાંય; કાંઇ કરતાં સુધરે કામ; રહે અભેમન્યુનું નામ. ॥ ૧૩ ॥ તવ શેવક લોક સંચરીયા, ડેરા તંબુ તાણી ત્યાર કરીયા; પછી દાસો થયા વીદાય, તવ રથેથી ઉતર્યો રાય. ॥ ૧૪ ॥ મુકી ઓત્રાએ અશ્વ લગામ, જઈ તંબુ કર્યો વીસ્રામ; તવ કૃષ્ણ પ્રભુ પાતાળ, કીધો વીચાર દીનદયાળ. ॥ ૧૫ ॥ માહારે કરવો ભાણેજનો દ્વંશ, પણ રાખવો ભક્તનો વંશ; કદી નરનારી સુખ આદરશે, થોડો વેળામાં અર્થ શું સરશે. ॥ ૧૬ ॥ એવું જાણ્યું શ્રી અવીનાશ, ટકાવું બેઉને છ માસ; કરી સુર્ય ઉપર આગનાય, સ્થંભી રેહેજો ત્યાંને ત્યાંય. ॥ ૧૭ ॥ ખટ માસ લગી રવી દેવ, ખસવું નહી અવશ્ય મેવ; પછી જગપર કરૂણા કીધી, એક અંજળી જળની લીધી. ॥ ૧૮ ॥ મુખવાણી વદયા ઘનશામ, પશુ પક્ષી પતંગ તમામ; દેવદાનવ માનવ કીટ, થાજો આળસ નીંદ્રા અદીઠ. ॥ ૧૯ ॥ ક્ષુધાપી પાસા ને દસ્ત, થાજો લઘુ શંકા સૈત હસ્ત; થાશો નહી વેળા કવેળા ભ્રાન્તી, રેહેજો નીરવરતીને શાન્તી. ॥ ૨૦ ॥ એમ કહી જગ આચમન કીધું, પછી જળ ફરીથી લીધું; એમ જાણ્યું જાદવરાય, દીવસે કદી ગર્ભ ધરાય. ॥૨૧॥ તેવા ગર્ભની પ્રજા જે થાય, તે તો વર્ણસંકર ગણાય; તેનાં અવળાં હોયે લક્ષણ, કરે ખોટી વસ્તુ ભક્ષણ. ॥ ૨૨ ॥ થાય અધરમી ને અન્યાઇ, શુભ મારગ સમજે ન કાંઇ; એવી વરણસંકર પ્રજાય, દીવશે ગર્ભ રેહેવાથી થાય. ॥ ૨૩ ॥ નહી દીવશે મનુશ ધર્મ, પશુ પક્ષી ને કીટનું કર્મ; એવું સમજીને જુગદાધાર; તંબુપર વરસાવ્યો ધુમાર. ॥ ૨૪ ॥ તેથી નાવે સુર્યનો બાધ, એવું કાર્ય કર્યું નીરવાદ; કરી કરૂણા દીનદયાળ, કર્યું કામ રહી પાતાળ. ॥ ૨૫ ॥ વળણઃ ॥ પાતાળ રહી કારજ કર્યું, સાંભળને તું રાય; ભકતને આધીન ભુધરો, વ્યાસ વલ્લભ ગુણ ગાય. ॥

॥ કડવું ॥ ૩૭ મું. ॥ રાગ ધોળનો. ॥

બોલ્યા બોલ્યા વૈશમપાયે વચનરે, સાંભળ સાંભળ પરીક્ષત રાયના તનરે. ॥ ૧ ॥ નરનારીને ઉપજ્યું હેત અપારરે, પ્રેમ ધરીને, માંડયો શુભ સંસારરે. ॥ ૨ ॥ રમતાં જમતાં બહુ વેળા વીતી નેટરે, પ્રભુ કૃપાયે આત્રાને ગર્ભ રહ્યો પેટરે. ॥ ૩ ॥ પરીક્ષત રાયના, ગર્ભ તણી એ કથાય રે, સ્રદ્ધા રાખો સુણે તો વંશ વૃધી થાયરે. ॥ ૪ ॥ જેણે રાખ્યો ધર્મપા-

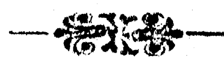
યો એકરે, કળીયુગને તો વાપવા દોધો નહી છેકરે. ॥ ૫॥ સપતા સુણી પ્રભુ પદ પામ્યો જેહરે, સ્રોતા સુણતાં મનમાં ધરે સંદેહરે. ॥ ૬ ॥ હાશ-જ સમજે તે જન નરક પળાયરે, પરીવાર ખુવે અન્નધન નાસ્તો થાયરે. ॥ ૭ ॥ સ્રધાળુ જન સુણી કરે પુન્ય દાનરે, તેને પ્રભુ આપે સુખ સંતા-નરે.॥૮॥ સ્રોતા જનના પુરણ પોહોચ્યા કોડરે, સરવે સભા બોલો જેજે શ્રી રણછોડરે. ॥૯॥ વળણઃ ॥ સકળ સભા જયજય વદો, વંશની વ્રદ્ધી થાય; વ્યાસ વલ્લભ મુખ ઓચરે, જે જે શ્રી જગરાય. ॥

—❧—

॥ કડવું ॥ ૩૮ મું. ॥ રાગ સાખીનો. ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, દ્રોણ પર્વ મહીમાય. ॥ ૧ ॥ છ માસ સુખ સંસારનું લીધું, ગર્ભ રહ્યો રૂડી રીતે; ઓત્રાને મન આનંદ થયો, પાવલે પડી પ્રોતે. ॥૨॥ ઓરે માહારા પ્રાણ પતીજી, વાંચ્યુ ભલુ ધર સુત્ર; તમારા વ્રધ્ધોને પુન્યે કરીને, આપશે પ્રભુ પુત્ર. ॥ ૩ ॥ જીભડી મારી કાપવી ઘટે, કઠોરૂ વચન કેહેતાં; રાખજો સદાએ કૃપા દ્રષ્ટી, હાથ હૈયાં નથી રેહેતાં. ॥ ૪ ॥ ઓરે પતીજી ઓરે પતીજી, દારૂણ આવ્યું દુઃખ; ચાર ઘડી કાજે કરી પ્રીતા, ફરી કયાં દેખોશ મુખ. ॥ ૫ ॥ અમ કહીને રડવા લાગી, આંસુ વહે ચોધાર; અભિમન્યુએ સમજાવીને, છાની રાખી તે વાર. ॥ ૬ ॥ પછી અરજુન સુત એમ બોલ્યો, વદેલું વચન થાપો; પ્રષ્ણ તમોએ જે પુછયું છે, તેનો ઉત્તર આપો. ॥ ૭ ॥ ઓત્રા કહે ઓ કંથ માહારા, સાંભળજો ધ્યાન દેઇ; પ્રષ્ણનો ઉત્તર સેજમાં છે, શાસ્ત્રનો આધાર લેઇ. ॥ ૮ ॥ એકાદશી વ્રત આવીયુ તે, દન પોત્રનું સ્રાધ; સ્ત્રીને દન હોય ગર્ભનો તે, ત્રણનો પડીઓ બાધ. ॥૯॥ સ્રાધ સારોને જમે નહીતો, પીત્ર રહે નીરાશ; જો જમેતો એકાદશોનો, ભાગો પડે અપવાસ. ॥ ૧૦ ॥ તે દન નારીને રતુ આપોતો, એકાદસ પાપ થાય; જો કદી રતુ આપે નહીતો, લાગે બાળ હત્યાય ॥ ૧૧ ॥ એવો એમાં આંટી ઘુટી છે, તેનો શો ઉપાય; બાધ જરાએ આવે નહીને, ત્રેણે કારજ થાય. ॥ ૧૨ ॥ એવો તમને આપુ ખુલાસો, તવકર નાંખશો મુછે; જાણ્યા પછી કાયદો કોડીનો, કેહેશો કે એમાં શું છે. ॥ ૧૩ ॥ અભિમાન કહે સુણ નારી, વાંકુ કેમ વદાય,જાણ્યા પછી ઓહો કરી કાઢે,તે નરખર કેહેવાય.॥૧૪॥ એટલે બોલી ઓત્રા રાણી, ઉત્તરમાં ચોત દેજો; ઘણોક ઉંડો વીચાર

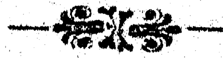
રાખા, વચન સાંભળી લેજો. ॥૧૫॥ સાધ કરીને પીન્ડ સુધીએ, જમ્યા બરોબર થાય; મધરાત પછી દીજીએ રૂતુ, ત્રેણે તીથી સચવાય. ॥૧૬॥ મુખમાં અન ઘાલે અપવાસ ભાગે; વાસનાથી નાવે બાધ; જમવાની કાંઇ જરૂર નથી, પરીપુરણ થાય સાધ. ॥ ૧૭ ॥ અડધી રૂજની જતાં સુધી, એકાદશી કેહેવાય; અડધી રાત્રી ગયા પછી, દ્વાદશીમાં ગણાય. ॥ ૧૮ ॥ તેથી એકાદસ પાપ ન લાગે, લાગે ન બાળહત્યાય; એ રીતીથી કામ કરેતો, ત્રેણે તીથી સચવાય. ॥ ૧૯ ॥ ન્યાય ભરેલો ઉત્તર સુણી, હરખ્યો અભેમાન: સાબાશ નારી બુદ્ધી શાળી, વૈરાટની સંતાન. ॥ ૨૦ ॥ જાવો તમે તંબુએ પધારો, શીખામણ મન ધરજો, માહારી માતા રાંકડી છે, તેની સેવા કરજો. ॥ ૨૧ ॥ પીહેરીઆંની સાસરીયાંની, આબરૂ રાખજો ઉભી; કથને લાન્છન લગાડશો માં, ચાતુર નારીની ખુબી. ॥ દાંતમાં છેઢા ઘાલીને દાહાડા, કાઢજો રૂડી રીતે; મન મુકીને માહારી પછાડે, પુન્યજ કરજો પ્રીતે. ॥ ૨૩ ॥ આશીશ વચન દેઉછુ તુને, ઇશ્વર કલ્યાણ કરશે; જનમો જનમ સુખની પ્રાપ્તી, ઉદર તારૂ ઠરશે. ॥ ૨૪ ॥ રડશો કળકળશો નહી કોઇ, સૌ ગુણની જાણનાર; હેતજ રાખજો જેવું છે તેવું, છેલ્લા વેલ્લા જુહાર. ॥ ૨૫ ॥ એમ કહીને ઉભોથયો, હવે ન કાંઇ કહીશ; એટલે ઓત્રાયે આગળ આવી, ચરણમાં મુક્યુ શીશ. ॥ ૨૬ ॥ વળણ. ॥ પાય પડી ઉભી થઈ, સનમુખ જોડયા હાથ; વદે વલ્લભ સનમુખ રહી, નીરખે પોતાનો નાથ.

॥ કડવું ૩૯ મું. ॥ વૈદ્રભીનો રાગ નાટકની છાયા. ॥

કંથજી કયાંરે ભેગા થશો, કયારે દેખાડશો સુખ; તમવણ દીવશ જાશે નહી, નહી તમ વણ સુખ. ॥ કંથજી. ॥ ટેક: ॥ અધુરામાં પુરી પ્રીતી કરી, તે તો વીસરશે કેમ: વારે વારે આવશે સાંભરી, પતી તમારો પ્રેમ. કંથજી. ॥ ૧ ॥ લખી લખી કાગળ કયાં મોકલું, બૂડેલું તરે વાંણ; તમારા સુખનો સંદેસડો, મુને કેહેવાનું કોણ. ॥ કંથજી. ॥ ૨ ॥ કયાંરે જશો ને કોના થશો, ફરી જવાનું ચીત; વીસરસો વઇભોગ આજનો, ચાર ઘડીની છે પ્રીત. કંથજી. ॥ ૩ ॥ પ્રાણપતી પ્યારા માહારા, છબી દેખવાની કયાંય; જાણે નજરે નીરખ્યા કરૂ, માહારી રૂદીયા માંય. ॥ કંથજી. ॥ ૪ ॥ જ્યાં જાવો ત્યાં મારા નાથજી, રહો માસ છમાસ, એટલે મુને તેડાવજો, આશીને તમ પાસ. ॥ કંથજી. ॥ ૫ ॥ જાવો તો જમો કરજો માં-

હારી, સાંકડે મોકળે સમાસઃ ચરણ ચાંપીશ કને આવીને, તમ રજનો હું દાસ. કંથજી. ॥ ૬ ॥ વળણ. ॥ એમ કહી પાલવ ગ્રહ્યો, ઉઠયો નર કુંવાર; વદે વલ્લભ તતપર થઇ, રણધીર નીકળ્યો બાહાર.

॥ કડવું ॥ ૪૦ મું. ॥ રાગ સાખીનો. ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, ચક્રાવાનો મહીમાય. ॥ ૧ ॥ ઓત્રાને રડતી મુકીને, રણધીર નીકળ્યો બાહાર; જઈ પોતાના રથમાં બેઠો, હાથે ગ્રહી અથીઆર. ॥૨॥ એટલે આવી સકળ સેન્યા, હળીમળી સહુ જાય; દુન્દભી ડંકા દેતા દેતા, યુધને પંથ પળાય. ॥ ૩ ॥ અભેમન્યુની આગનાથી, સેવક બે ત્યાર થયા; રણમાંથી ઓત્રા રાણીને, તંબૂએ તેડી ગયા. ॥ ૪ ॥ સુભદ્રાની પાસે આવી, ઓત્રા લાગી પાય; હું અપરાધણ મોડી આવી, તે કરજો ક્ષમાય. ॥ ૫ ॥ માહારે ભવીશે ઘણી ભુલાવી, કાળ કેડે થઇ લાગ્યો; આવતાં સાંઢના ચરણ વીશે, મારગે ભાલો વાગ્યો. ॥૬॥ માટે મુજથી મોડા અવાયું, પણ તમસુતને ખાળ્યા; માહારાથી થયું તેટલુ કીધું, ઘણાએ પાછા વાળ્યા. ॥ ૭ ॥ તો પણ તે પાછા નવ વળીયા, છેવટ થાકીને આવી; પણ સાસુજી તમારે પુન્યે, પુત્ર હું એમનો લાવી. ॥ ૮ ॥ લેલાટ ઉપર હાથ મુકયો, સુભદ્રાએ સાર; મોહોઢામાં આવેલો કોળીયો ગયો, શું અન્ય આશ લગાર. ॥ ૯ ॥ તારૂંને માહારૂં ભવીશ બાઇ, થઇ બેઠાં નીરાશ; અભેમન્યુ અતી આનંદે, ચાલ્યો મન ઉલ્લાશ. ॥ ૧૦ ॥ એવે કોઠાની લગભગ થયા, તવ બોલ્યો અભેમાન; સાંભળો માહારા ભીમ કાકા, વાયુ તણા સંતાન. ॥ ૧૧ ॥ કોઠામાં શેન્યા નવ શોભે, હોય મારથી વઢનારા; ત્યાં તો છે યુધ યુક્તી ભરેલું, અન્ય શું કરે બીચારા. ॥ ૧૨ ॥ માટે શેન્યને અળગી બેસાડો, પછી ચાલો ચઢે ઘોડે; છે એક કોઠો તમારે માથે, માટે ચાલો અમ જોડે. ॥ ૧૩ ॥ હું ને ગટોડગછ ત્રીજા તમે તો. જૈએ તેમાં નહી કેહેણી; તવ શેન્યની પ્રત્યે ગદાધર, બોલ્યો રક્તજ નેણી. ॥ ૧૪ ॥ જાવો જઇને સરવે કરો, છાંયો જોઇ વીસરામ; અમે ત્રણ જણા જશું કોઠામાં, ત્યાં નહી કોઇનું કામ. ॥ ૧૫ ॥ એટલે નીકુળ સર્વને લેઈ, અળગો ગયો તે વાર, છાંયો જોઇને વીસામ કીધો, શાન્તી પામ્યા અપાર. ॥ ૧૬ ॥ ભીમ ગટોડગછ ને અભેમન્યુ, પ્રથમ કોઠે જાય; ત્યાં તો ઉભા છે દ્રોણ ગુરૂ, પાશાણ કોઠા માંય. ॥ ૧૭ ॥ ત્યાં

જઈને ત્રેણે જણાએ, કીધો નમસ્કાર; એટલે બોલ્યા મધુરે મુખે, હસીને દ્રોણાચાર. ॥ ૧૮ ॥ આવો દીકરા ભલેજ આવ્યા, યુધની મને ઇચ્છાય; અભીમન્યુ કહે ધન્ય માહારાજા, તમથી આમ ન થાય ॥ ૧૯ ॥ માહારા બાપને વીશ્વાસ આપી, મોકલીયા પાતાળ; કપટનું કોડાયુધ માંડયું, શીખવ્યું તે ચાન્ડાળ. ॥ ૨૦ ॥ ગુરૂજીને કેહેવું ન ઘટે, પણ કર્યું કહ્યા જેવું; તમોએ યુધ માગી લીધું છે, તો યુધ તમને દેવું. ॥ ૨૧ ॥ તમારી સાથે હારીશ વઢતાં, તેમાં ઇજ્જત નહી જાય; કેહેશે શું છોકરૂં જીતે બીચારૂં, બાળકથી શું થાય. ॥ ૨૨ ॥ તમોને લોકો એવું કેહેશે, ગુરૂ જાતે કઠોર; વીદયારથીનું છોકરૂં માર્યું. તેમાં શું કીધું જોર. ॥ ૨૩ ॥ જસ તમને નથી મળવાનો, જીતશો તોહે લગાર; કદાપી વઢતાં હારશો તો, ફજેતીનો નહી પાર. ॥ ૨૪ ॥ હલકાઇ તમારી ઘણી ગણાશે, કેહેશે ગુરૂ હારી પડીયા; મુજને લોકો એવું કેહેશે, ગુરૂથી ચેલા ચડીયા. ॥ ૨૫ ॥ મહીમા માહારો વીશ્વમાં વધશે, માટે ગુરૂસંગ ગાજુ; હારશો કે જીતશો તમો પણ, નહી મળે જસ બેઉ બાજુ. ॥ ૨૬ ॥ એવાં વચન સાંભળીને, પસ્તાયા ગુરૂ દ્રોણઃ આ કામ મેં કર્યું હોત નહી તો, દેનારૂં ઠબકો કોણ. ॥ ૨૭ ॥ દુરીયોધને બુધ્ધી ભમાવી, એને શી દેઉ આશ; ઠબકો સાંભળ્યો પાપીને માટે, જાજો સત્યાનાશ. ॥ ૨૮ ॥ એમ કહીને દ્રોણ બોલ્યા, સાંભળ માહારા તન; જે કામ કરવા બેઠા તે કરો, સમજ્યો સર્વ વચન. ॥ ૨૯ ॥ કરતાં શું કર્યું તે કેમ કરીયે, હવે તો ધનુષ તાણો; કુંવર કહે શું યુધ કરશો, વીપ્ર લાડુ ખાઇ જાણો. ॥ ૩૦ ॥ એવું સાંભળી દ્રોણ ગુરૂને, ક્રોધ ચઢયો અપાર; શું સહુ જેવો મુજને જાણ્યો, લાડુનો ખાનાર. ॥૩૧॥ જો છોકરા હવે ઠેર મારૂ, ઢાળુ રથથી હેઠ; કુંવર કહે જોજો માહારાજા, પોહોંચાડી દેઉ ઠેઠ. ॥૩૨॥ એમ કહીને સામાસામી, હાથ ગ્રહ્યાં હથીઆર; ધનુશની પડપંચા ચઢાવી, બેઉએ કર્યા ટંકાર. ॥ ૩૩ ॥ પેહેલો કોઠો પાશાણ કેરો, પેહેલો દરવાજો એક; રથ બેશી તે દરવાજામાં, ગુરૂ રહ્યા ધરી ટેક. ॥ ૩૪ ॥ અભીમન્યુ બાહાર ઉભો છે, ક્રોધજ આડે આંકે; ગટોડગછ સુત હેડંબાનો, તે રથ એનો હાંકે. ॥ ૩૫ ॥ ગદા દસહજ્જાર મણની, લેઇ ઉભો છે ભેમ; પછી બાણાવળી બાણ લેઇને, ટુટી પડયા ફાવે તેમ. ॥ ૩૬ ॥ વળણ. ॥ ફાવે તેમ ટુટી પડયા, ગુરૂને અભેમાન; વદે વલ્લભ સ્રોતા સહુ, ભજજો શ્રી ભગવાન.

— ❧ —

॥ કડવું ॥ ૪૧ મું ॥ રાગ સવૈયાનો. ॥

વૈશંમ પાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, પેહેલા કોઠાની કથાય. ॥ ૧ ॥ દ્રોણ ગુરૂએ બાણ લેઇને, દેવા માંડયો માર; અગણીતા મંત્ર ભણીને, મારે નર કુંવાર. ॥ ૨ ॥ એક એક બાણે ચાળીસ હજ્જાર, બાણ કુવરનાં જાય; દ્રોણગુરૂ એક બાણ મારેતે, એંશી હજ્જાર થાય. ॥ ૩ ॥ ત્યાં તે કેટલું જોર કુંવરનું, ગુરૂજી દેવત દાખે; અભીમન્યુંને રૂંએ રૂંએ, ભાલોડાં ભોંકી નાંખે. ॥૪॥ ચામ્ર શરીરનું ચુંથી નાંખ્યું. ચારણી જેવું થયું; થર થર કાયા કંપવા લાગી, રૂધીર બહુ વહી ગયું. ॥ ૫ ॥ ડોળા બે ડગમગવા લાગ્યા, પ્રાણ જવાનો બાકી; એ રીતે અભીમન્યુની, માઠી દશા થઈ પાકી. ॥ ૬ ॥ રક્ષાનો એક તાર સુતરનો, ધનુશે વીંટેલો સાર; તેને પ્રતાપ આયુશ કેરો, સંધાઇ રહ્યો છે તાર. ॥ ૭ ॥ કુંવર ઘણો કાહ્યર થયો, મનમાં અતી અકળાડીયો; તે જોઇને ગટોડગછ બળીયો, ગાજીને ગગને ચઢીયો. ॥ ૮ ॥ એટલે ગુરૂએ બાણ લીધું, દારૂણ દૈવત દાખી; મોહાસ્તરથી ગટોડગછની, રૂદીયા ભેદી નાંખી. ॥ ૯ ॥ બેભાન થઇ તંબુએ પડીયો, ન રહી સુધકે સાન; કુંવરને ઉડાડયો જાણી, કોપ્યો વાયુ સંતાન. ॥ ૧૦ ॥ ગદા ગ્રહીને આગળ આવ્યો, વાળુ કચ્ચર ઘાણ; એટલામાં તો દ્રોણ ગુરૂએ, ભોંકયું ભીમને બાણ. ॥ ૧૧ ॥ તવ વરકોદર અવની ઢળીયો, ગુરૂએ કીધો કેહેર; લાડુ ખાનારો મુજને કહ્યો, મારૂં કુંવરને ઠેર. ॥ ૧૨ ॥ એવું સમજી અભિમન્યુને, બાણનો માર્યો માર; ભચોભચ ભાલોડાં ભોંક્યાં, કૈં નીકળે આરપાર. ॥ ૧૩ ॥ કૈંક શરીરમાં ભરાઈ રહે, વહે ઘણું રૂધીર; એવી રીતે રૂંએ રૂંએ, બહુ ભોંકયાં છે તીર. ॥ ૧૪ ॥ ચામડુ થયું ચારણી જેવું, જાણે પડશે ઢળી; એવે સમે વરકોદરની, તરત મુરછા વળી. ॥ ૧૫ ॥ ઉભા થઇને જોયું ભીમે, દાજ્યુ અંતસકરણ; જાણ્યુ કે કર્યો જુલમ વીપ્રે, કુંવર પામશે મરણ. ॥ ૧૬ ॥ એવું સમજી મડદાં પડેલાં, તે લેઈ દીધો માર; તેથી ગુરૂ કાહ્યર થયા, પાછા પડયા તે વાર. ॥ ૧૭॥ એવામાં ગટોડગછ આવ્યો, હાંકવા રથપર બેઠો; ત્રૈણેનું જુથ મળવાથી ગુરૂનો, જીવ ચીંતામાં પેઠો. ॥ ૧૮ ॥ અભીમન્યુને હીમ્મત આવી, છોડવા માંડયાં બાણ; ગુરૂ પેશી ગયા અડધે કોઠે, ગણા થયા ગભરાણ. ॥ ૧૯ ॥ તો પણ પાછી હામ રાખી, ટકી ઉભા ત્યાં સાર; કોઠાના દ્વારમાં કુંવર પેઠો, તેને મારેછે માર. ॥ ૨૦ ॥ વરકોદરને માહા રીસ વ્યા-

પી, બળમાં ગયોછે બેહેકી; બે ભુજમાં ગદા ઘાલીને, દ્રોણપર છુટી ફેં-
કી. ॥ ૨૧ ॥ તે ગદા ગુરૂએ આવતી દીઠી, જાણ્યું કે વીઘન થાશે; અ-
ચુત મણુની મુજપર પડશે, તવ રોટલો વળી જાશે. ॥ ૨૨ ॥ રાજ ભો-
ગવનારો ભોગવે પોતે, હું શીદ પામું મરણ; એવું સમજી રથ વીશેથી,
તરત ઉતર્યા ધરણ. ॥ ૨૩ ॥ લડવું વઢવું વેગળું મુકી, નાઠા દ્રોણાચાર;
બીજે દ્વારે પેશી જઇને, નીકળી ગયા બાહાર. ॥ ૨૪ ॥ ઉછળેલી ગદા
હેઠી પડી, તવ ભીમે લેઈ લીધી; અભિમન્યુને કેહેવા લાગ્યો, કેવી બા-
હાદુરી કીધી. ॥ ૨૫ ॥ કુંવર કહે સાબાસ કાકા, નીકળવા પંથ ઝાલો;
આડા અવળા કાંઈ ન ખસશો, રથની પુંઠળ ચાલો. ॥ ૨૬ ॥ રથ મુ-
કીને આઘા ખસશો, તો બીજે પંથ ચડશો; જો કોઇ દ્વારમાં પેશી ગયા
તો, જરૂર ભુલા પડશો. ॥ ૨૭ ॥ આખો આયુષ વહી જવાનો, પણ ન-
હી નીકળો બાહાર; આંટીઘુંટી ભમ્યા કરશો, પણ નહી આવે પાર.
॥ ૨૮ ॥ ભુલ ભુલામણી ભારે કોઠાની, ભમી ભમીને થાકો; હું આંગ-
ળી બતાવું તે રાતે, રથ ગટોડગછ હાકો. ॥ ૨૯ ॥ ઉભા રહ્યાની શક્તિ
નથી, મુજને માહારા વીર; સરીર જુઓ સ્વેત થએલું, નથી જરા રૂ-
ધીર. ॥ ૩૦ ॥ માટે રથમાં બેઠો બેઠો, તમને બતાવું સાન; તે રસ્તે રથ
હાંકે જાજો, જોજો ભુલતા ભાન. ॥ ૩૧ ॥ એમ કહી રથમાં બીરાજ્યો,
અરજુનનો કુંવાર; આંગળી બતાવે તે પરમાણે, માયાવી હાંકે તોખાર.
॥ ૩૨ ॥ દ્વારે દ્વારે પેસવા લાગે, ત્યાં યોદ્ધા યુધ ધારે; હેડંબાનો દીકરો
તે, પરોણો લેઇને મારે. ॥ ૩૩ ॥ તે મારતાં બહુ રહી જાય બાકી, તેને
વ્રકોદર ઝાલે; માંથા ઉપર ફેરવાને, બળથી બગલમાં ઘાલે. ॥ ૩૪ ॥
દબાવીને પ્રાણ કાઢે, એમ ફર્યા સતદ્વાર; દ્વારે દ્વારે દસદસ યોદ્ધા, માર્યા
એક હજાર. ॥ ૩૫ ॥ પ્રથમ કોઠો ફરી નીકળીયા, તવ કામ કેવું કીધું;
અભીમન્યુએ બેઠા બેઠા, વજ્રાસ્તર બાણ લીધું. ॥ ૩૬ ॥ તે બાણ બળ
કરીને મુક્યું, વજ્રનો મંત્રજ નડીઓ; પહેલો કોઠો પાશાણનો તે, મુળ-
માંથી ભાગી પડીયો. ॥ ૩૭ ॥ દ્રોણગુરૂ જે નાશી ગયેલા, તે પોહોચ્યા
કૌરવ દળમાં; મોઢામાં તો સ્વાસ ઘણેરો, પણ તે આવ્યા પળમાં. ॥ ૩૮ ॥
આવી કહ્યું દુરીયોધનને, હાર્યા રે ભાઇ હાર્યો; ત્રણે જણાએ હળી મળી-
ને, મન મુકી મુજને માર્યો. ॥ ૩૯ ॥ છત્રપતી કહે છોકરાઓથી, હારી
ગયા માહારાજ; બ્રાહ્મણ તો લાડવા ખાઈ જાણો, ખોઈ જગતમાં લાજ.
॥ ૪૦ ॥ જાવો કૃપાચાર ગોર માહારાજા, બીજો કોઠો તમારો; વીપ્રના
કોઠા થૈ રહે પુરા, પછી ઝપાટો અમારો. ॥ ૪૧ ॥ એટલે કીરપાચાર

ચાલ્યા, બીજા કોઠામાં જાય; લોહ વજ્જરનો કારમો કોઠો, જઇ ઉભા તે માંય. ॥ ૪૨ ॥ વળણ. ॥ કોઠે જઇ ઉભા રહ્યા, હાથ ગ્રહી અથીઆર; બારણે રથ રાખી રહ્યો, અરજુનનો કુંવાર.

— ❧ —

॥ કડવું ॥ ૪૨ મું. ॥ રાગ સાખીનો. ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, બીજા કોઠાની કથાય. ॥ ૧ ॥ ભીમ અભેમાન ને માયાવી, ઉભા રહ્યા છે બાહાર; કુંવર કહે ભીમ કાકા, કાયાને કષ્ટ અપાર. ॥૨॥ માહારા અંગમાં બાણ પેઠાં છે, તેની ઘણી વેદનાય; સાચવીને તે ખેંચી કાહાડો, તો નીરવરતી થાય. ॥ ૩ ॥ ભીમ કહે બાણ કાઢીશું તો, પવન પરવેશ કરશે; તેથી વીશેશ પામીશ પીડા, પ્રાણ તારો નીસરશે ॥ ૪ ॥ કુંવર કહે ભવીશ માહારૂં, પણ કાઢી લ્યો બાણ; શરીર સકસ રહી ગયું છે, દુખી થાય છે પ્રાણ. ॥ ૫ ॥ તવ માયાવી એમ બોલ્યો, ધીર્ય ધરોને ભ્રાત; વસ્ત્ર તણી કરો કાકડીયો, એ વરકોદર તાત. ॥ ૬ ॥ બાણ કાઢી મહી મારવા ડુચા, પ્રવેશે નહી પવન; સાચવીને બાણ ખેંચી લેઉં છું, એમ વદયો વચન. ॥ ૭ ॥ તવ ભીમે વસ્ત્રો ફાડીને, કાકડીયો કરી આપી; માયાવીએ બાણ કાઢવા માંડયાં, શરીરે કર ચાંપી. ॥ ૮ ॥ હાથ દેઇ બાણ ખેંચી કાઢે, છીદ્રમાં કાકડી ઘાલે; તે વેળાએ અભીમન્યુને, શરીરમાં બહુ સાલે. ॥ ૯ ॥ એ રીતે બહુ બાણ કાઢી, વસ્ત્રના ડુચા દીધા; રૂધીરવાળું શરીર લુછી, વસ્ત્રો ધારણ કીધાં. ॥ ૧૦ ॥ કુંવરના જીવને વળી શાન્તી, થઇ ગયો તઇઆર; ખુંખારીને ઉભો થયો, હાથ ગ્રહ્યાં અથીઆર. ॥ ૧૧ ॥ ચાલો કાકા બીજે કોઠે, બન્યો હનો જેવો તેવો; હીમ્મત હારવાનો નથી જરા, ગોરનો કોઠો લેવો. ॥ ૧૨ ॥ ગટોડગછે રથ હકાર્યો, બીજે કોઠે તવ જાય; ગોર ક્રપાચાર ઉભા છે તેને, લાગ્યો વ્રકોદર પાય. ॥ ૧૩ ॥ એ માહારાજા તમે કયાં ઉભા, અમને પાતક નડશે; પુજન કરવા યોગ્ય તમે છો, પણ માર મારવો પડશે. ॥ ૧૪ ॥ દ્રોણગુરૂ બનેવી તમારા, તેમને અમોએ માર્યા; ઘણા જોરાવર છે પણ અમથી, લઢતાં વઢતાં હાર્યા. ॥ ૧૫ ॥ એ હાર્યા તો તમે શું જીતો, કરજો મન વીચાર; વચન સાંભળી ગોર બોલ્યા, સાંભળ વાયું કુંવાર. ॥ ૧૬ ॥ પાપીએ મુને પરાણે મુકયો, તે કેમ કેહેવાય નાય; આવી ફરચારે આવી ફસાયા, તે તણો શો ઉપાય ॥ ૧૭ ॥ ભીમ કહે

ઉપાય બતાવું, આપણ યુદ્ધ ન ધારો; દુષ્ટને દેખાડવાને માટે, આયુધ ઉંચે ધારો. ॥ ૧૮ ॥ બુમો પાડો બળ દેખાડો, બે ઘડી ખેલ મચાવો; પછી હાર્યા હાર્યા કેહેતા, કોઠેથી નાશી જાવો. ॥ ૧૯ ॥ છેવટ હારશો માર ખાઇને, તેથી ભલું આ કામ; માર ખાધાવણ હાર્યા કેહેવાશો, તેથી ન બુડે નામ. ॥ ૨૦ ॥ માર ખાઇને હારવું પડે, તેથી આ શું ભુંડું; એટલે ગોર હશીને બોલ્યા, તે તો બતાવ્યું રૂડું. ॥ ૨૧ ॥ હાથ ઉપાડો ને બાણુ કાહાડો, દેખાડો દુષ્ટને જોર; કોઇ કોઇને માર ન દેવો, સાક્ષી નંદકીશોર. ॥ ૨૨ ॥ એમ કહીને આયુધ લીધાં, મેઘનાદે ગડગડીઆ; કુંવર ને ગોર બાણ લેઇને, ફેંકવા ટુટી પડીયા. ॥ ૨૩ ॥ બે જણ ઉંચાં બાણ ફેંકે, જુલમ કરી નાંખ્યો; કોઠા ઉપર દેખાય જાણે, ઉડી મદની માંખ્યો. ॥૨૪॥ ભીમ કોઠામાં ધુમવા લાગ્યો, બરકા બુમો પાડે; બે ભુજમાં ગદા ઘાલીને, પૃથવીપર પછાડે. ॥ ૨૫ ॥ કઉરવ લોકો બાહારથી જુએ, જોયા કરે રાજન; તે જોઈ દ્રોણની પ્રત્યે બોલ્યો, દુરીયોધન વચન. ॥ ૨૬ ॥ જુઓ ગુરૂજી જુઓ ગુરૂજી, થાય છે સોરબકોર; તમારા કરતાં ગોર માહારાજા, કેવું કરે છે જોર. ॥ ૨૭ ॥ આટલાં બાણ છે કોઠા ઉપર, તો મહી નહી હોય પાર; ભીમને મારપડેલો તેથી, કર્યા કરે પોકાર.॥૨૮॥ એવું સાંભળી ગુરૂએ ધાર્યું, માહારી થઇ નરસાઇ; આ વેળાએ મુજ સાળકની, ઘણો થઈ સરસાઇ. ॥ ૨૯ ॥ પુન્ય માહારૂં કાંઇ આવજે આડે, ઓરે શ્રી રણછોડ; ગોર કૃપાચાર હારજો ને, થાજો માહારી જોડ. ॥૩૦॥ એવામાં થઇ બે ઘટીકા, કોઠામાં વાયુનો તન; ગાજીને કૃપાચાર પ્રત્યે, એમ વદ્યો વચન. ॥ ૩૧ ॥ બે ઘડી વેળા વીતી ગઇ છે, પ્રેમ કરીને પધારો; નહી નાસો તો ઝાલ્યો ન રહે, ઉપડે હાથ અમારો.॥૩૨॥ એવું વચન સાંભળીને, ભય ભાસ્યા બહુ માઠા; આયુધ ફેંકી રથથી ઉતરીયા, જીવ લેઇ ગોર નાઠા. ॥ ૩૨ ॥ હાર્યા હાર્યા મુજને માર્યા, મરણનો ભય ભાસે; એવું કેહેતા આવ્યા નાઠા, કૌરવ ને દ્રોણ પાસે. ॥ ૩૩ ॥ દ્રોણગુરૂ તવ હસવા લાગ્યા, બહુ બાંધેલી હોડ; દુરીયોધન જસ બહુ ગાતો, પધારો માહારી જોડ. ॥ ૩૪ ॥ એટલે છત્રપતી એમ બોલ્યો, જોયો તમારો ઝપાટો; હરીફરી લાડુ ખાઇ જાણો, જોજો ક્ષત્રીનો સપાટો. ॥ ૩૫ ॥ એ રોતે ત્યાં વાતો ચાલે, કોઠામાં અભેમાન; તેણે કહ્યું ભાઈ રથ હકારો, ચાલો કાકા બળવાન. ॥ ૩૬ ॥ એટલે માયાવીયે રથ હાંક્યો, દ્વારે દ્વારે એ ફરતા; દસ દસ યોદ્ધા ત્યાં ઉભા છે, સંહાર તેનો કરતા. ॥ ૩૭ ॥ એમ બસે દ્વાર ફરી વળીયા, યોદ્ધા હણ્યા બે હજાર;

લોહવજ્રનો કોઠો ફરીને, ત્રણે નીકળ્યા બાહાર. ॥ ૩૯ ॥ અભિમાને વજ્રસ્તર લીધું, જીતીને ખોડો કાહાડયો; તે બાણ મુકી બીજો કોઠો, લોહનો તોડી પાડયો.॥૩૯॥ એવામાં તો ત્રીજે કોઠે, જાવા કર્યા મનસુબા; તે સમે જઈ ત્રીજે કોઠે; અશ્વસ્થામા ઉભા. ॥ ૪૦ ॥ દ્રોણના નંદન ચીરંનજીવી, ક્રોધે ભર્યા અપાર; માહારા મામાને ને માહારા તાતને, જીત્યો એ કુંવાર. ॥ ૪૧ ॥ માટે હાંઇ આત્રે તો મારૂ, લેઉ તાતનું વેહેર; અરજુન સુતને જીવતો હું, જાવા ન દેઉં ઘેર. ॥ ૪૨ ॥ એમ ધારીને અશ્વસ્થામા, ત્રીજા કોઠામાં રહ્યા; ભીમ ગટોડગછને અભેમન્યુ, તે ત્રણ ત્રીજે ગયા. ॥ ૪૩ ॥ વળણ ॥ ત્રીજે કોઠે ત્રણ ગયા, સુણો સૌ સ્રોતાય; વ્યાસ વલ્લભ મુખ ઓચરે, યુધ તણો મહીમાય.

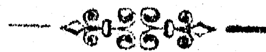

કડવું. ॥ ૪૩ મું. ॥ રાજન રાયેજીનો રાગ. ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; બળવંત બાહાજેજી; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, ત્રીજા કોઠાનો મહીમાય. બળ. ॥ ૧ ॥ અભેમાને નમસ્કાર કીધો, ગુરૂના પુત્રને સાર; બળ; તવ અશ્વસ્થામા એમ બોલ્યા, લે તું હાથે અથીઆર. બળ. ॥ ૨ ॥ માહારા તાતને જીતીને આવ્યો, કીધી પાકી ભવાઇ. બળ; એ બધને તું યોબન વયનો, જીતે તેમાં શી નવાઇ. બળ. ॥૩॥ માહારો મામો ગોરપદુ જાણે, તેને જીતે શું જસ. બળ; જેવડો હું છું તેવડો તુછું, જોઈ લે માહારો કસ. બળ. ॥ ૪॥ અભેમાન બોલ્યો એરે માહારાજા, થોડો ગરવ મન આણો; બળ; લડાઈનું કામ ક્ષત્રી સમજે, વીપ્ર લાડુ ખાઇ જાણો. બળ. ॥ ૫ ॥ ધારૂતો એક બાણે ઉડાડુ, જાણું છું તમારૂ માપ; બળ; અશ્વસ્થામા કહે ઉરાડે મુજને, તો અરજુન તુજ બાપ. બળ. ॥ ૬ ॥ એવું સાંભળી કુંવર બોલ્યો, એકજ બાણનું કામ; બળ; તે એક બાણે ઉરાડુ નહીતો, તરકે પીત્રુ તમામ. બળ. ॥ ૭ ॥ એટલે અશ્વસ્થામા બોલ્યા, દેખાડું રંગના ચટકા; બળ; તારા એક બાણને એક બાણ મારી, કરી નાંખુ ત્રણ કટકા. બળ. ॥ ૮॥ નીશ્ચે સમજજે અરજુન તન તું, થનારૂ હોય તે થાય; બળ; બાણના ત્રણ કટકા ન કરૂં તો, મુજ પીત્રુ નર્ક પળાય. બળ. ॥ ૯ ॥ સામા સામી એમ સોગન લીધા, એટલે બોલ્યો ભેમ; બળ; અભેમાન બેટા આશું કીધું, બકયા જેમ ફાવે તેમ. બળ. ॥૧૦॥ જવાને જવાનીયા સુમતે અઢીયા, જણાવ્યો જોબનનો તાપ; બળ; તેમાં

પીત્રુને નર્ક બતાવ્યું, તેમણે શાં કર્યાં પાપ. બળ. ॥ ૧૧ ॥ યોબન વચના ઉતપાત વાળા, ક્રોધ કામજ્વર રોગ; બળ; તાત માત ભગની સામો દે ગાળો; તે સગીયોના ભોગ. બળ. ॥ ૧૨ ॥ કુંવર કહે કાકા ભુલ માહારી, ન રહ્યો કાંઈ વીચાર, બળ; બોલતાં શું બોલાઈ ગયું માઠું, હવે પસ્તાઉ અપાર. બળ. ॥ ૧૩ ॥ અશ્વસ્થામાને પણ પસ્તાવો લાગ્યો, આશી વદી ગયા વાણ, બળ; સપુત નીકળ્યા તે ત્રણ પીત્રુને, બતાવી નર્કની ખાણ. બળ. ॥ ૧૪ ॥ અભેમાને જાણ્યું એકજ બાણે, નહી ઉડે તો શું કરવું, બળ; પીત્રુ માહારા નર્ક જવાના, માટે માહારે બળી મરવું. બળ. ॥ ૧૫ ॥ અશ્વસ્થામાએ પણ એમ આદરીયું, પછી કોપ્યા બળવાન, બળ; અભેમન્યુને કેહેવાને લાગ્યો, ભીમ વાયુ સંતાન. બળ. ॥૧૬॥ અકળાતો નહી અભેમાન બેટા, તું તારી રાખજે ટેક, બળ; સોગન પાળવા અશ્વસ્થામાને, તું મારજે બાણ એક. બળ. ॥ ૧૭ ॥ બીજુંબાણ તું તો નવ લેતો, લઢીશ હું એની સાથ, બળ; કુંવરે કહ્યું એના ઉપર તમારે, ઉંચો ન કરવો હાથ. બળ. ॥ ૧૮ ॥ એમ કહીને એક બાણ લીધું, ગરવ મનથી હણીયો, બળ; મંત્ર શક્તિનો ને મંત્ર વાયુનો, પ્રથમ પેહેલો ભણીયો. બળ. ॥ ૧૯ ॥ બાણને પેહેલે ભાગે બ્રહ્મા મુકયા, વચે વીષ્ણુ તતખેવ, બળ; મંત્ર ભણીને છેલ્લે ભાગે, મુકયા શ્રી માહાદેવ. બળ. ॥ ૨૦ ॥ એવા મંત્રોનું બાણ ચઢાવ્યું, કાંઈ ન રાખી નુન્ય, બળ; વળી તેનાપર ધર્મ કાકાનું, પોતે મુક્યું પુન્ય. બળ. ॥૨૧॥ એ રીતે શર તૈઆર કીધો, પોતે ચતુર સુજાણ, બળ; એનું જોઇને અશ્વસ્થામાએ, તરત લીધું બાણ. બળ. ॥ ૨૨ ॥ પ્રથમ વજ્રસ્તર મંત્રજ ભણીયા, શક્તીનો મંત્રજ બીજો, બળ; બાણને ત્રણ ભાગે ત્રણ દેવ મુકયા, જુએ ભીમનો ભત્રીજો. બળ. ॥ ૨૩ ॥ તે બાણ ચઢાવ્યું અશ્વસ્થામાયે, જાણે તોડવો મોહોટો મેરૂ, બળ; તે બાણ ઉપર પુન્યજ મુક્યું, બ્રહેસ્પતી દાદા કેરૂ. બળ. ॥ ૨૪ ॥ એવે અભેમાને બાણજ ફેંકયું, સુસવાડા કરતું જાય; બળ; તે જોઈ અશ્વસ્થામાએ માર્યું, બે બાણ ભેગાં થાય. બળ. ॥ ૨૫ ॥ તવ તે બાજ્યાં ગણગણી ગાજ્યાં, જુએ બે બળીયા તન; બળ; એક એકને એ ટક્કરો મારે, લઢતાં ચઢ્યાં ગગન. બળ. ॥ ૨૬ ॥ એવે બેઉના ત્રણ પીત્રુઓ, અંત્રીક્ષ આવી ઉભા, બળ; અરેરે આપણે નરકે જવાનું, એમ કરે મનસુબા. બળ. ॥ ૨૭ ॥ અભેમાનના ત્રણ ઇશ્વર આરાધે, જીતજો અમારો બાળ. બળ; અમ્મરના પીત્રુઓ અમ્મરને જીતવા, સમરે શ્રી ગોપાળ. બળ. ॥ ૨૮ ॥ એવામાં

બે બાણુ બહુ ચઢયાં ઉંચાં, મારતાં ઝટકે ઝટકા, બળ; એવામાં અભેમાનના બાણુના, થઈ ગયા ત્રણ કટકા. બળ. ॥ ૨૯ ॥ તવ તેના પીત્રુ થયા રાજી, વણાજ હરખે ચઢીયા, બળ; કુંવરના બાણુના ત્રેણે કટકા, આવી કોઠામાં પડીયા. બળ. ॥ ૩૦ ॥ અશ્વસ્થામાએ મુછે હાથ નાંખ્યો, હસ્તુ કીધું મુખ, બળ; તેવું જોઇને અભેમન્યુના, દલમાં લાગ્યું દુઃખ. બળ. ॥ ૩૧ ॥ એવામાં વીષ્ણુના મંત્રનો કટકો ઉછળવાને લાગ્યો, બળ; ધર્મને પુન્યે પવન પેરે ઉડયો, વીમના રૂદીએ વાગ્યો. બળ. ॥ ૩૨ ॥ વાગી ઉપાડી ગગને ચાલ્યો, અમ્મરને ઉચા લીધા, બળ; દ્રોણ કૃપાચાર જ્યાં બેઠા છે, ત્યાં તેને ફેંકી દીધા. બળ. ॥ ૩૩ ॥ તવ અભેમાનના ત્રદ્ધ થયા રાજી, બેઉનું રહી ગયું માપ, બળ; અભીમન્યુ પણ આનંદ પામ્યો, ટળીયો તનનો તાપ. બળ. ॥ ૩૪ ॥ ભીમે કહ્યું લાજ ભગવાને રાખી, સુરા સુત સાબાશ, બળ; ચાલો કોઠો ફરી બાહાર નીકળીયે, કરી યોદ્ધાનો નાશ. બળ. ॥ ૩૫ ॥ તવ ત્રૈણે રથ લેને ફરતા, ફરીયા ત્રણુસે દ્વાર, બળ; દ્વારે દ્વારે દસ દસ યોદ્ધા, માર્યા ત્રૈણ હજાર. બળ. ॥ ૩૬ ॥ પછી બાહાર નીકળી બાણ ચઢાવ્યું, કુંવરે જાણ્યું સુર, બળ; વજ્રસ્તરથી તાંબાનો કોઠો, ત્રીજો કર્યો ચકચુર. બળ. ॥ ૩૭ ॥ એવું જોઇને છત્રપતી બોલ્યો, બોળ્યું બામણાયે નામ, બળ; ત્રેણે કોઠેથી ત્રેણે હાર્યા, કર્યો નહી સંગ્રામ. બળ. ॥ ૩૮ ॥ હવે સપાટો ક્ષત્રીનો જોજો, નથી રેહેવાની નુન્ય, દ્રોણ કહે સહુ મુજપેરે હારજો, આડે આવજો પુન્ય. બળ. ॥ ૩૯ ॥ વળણુ. એમ ગુરૂજી કળકળે, સાંભળજે તું રાય; વદે વલ્લભ સહુ સાંભળો, ચોથાનો મહીમાય.

કડવું ॥ ૪૪ મું. ॥ રાગ સાખી. ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, ચોથા કોઠાનો મહીમાય. ॥ ૧ ॥ ચોથો કોઠો રૂપાનો છે, તેને ચારશેં દ્વાર; ચારસેં શીખ્ખર ચારસેં ધજા, જોધ્ધા ચાર હજાર. ॥ ૨ ॥ કરણ રાજા ત્યાં જઇ ઉભો, સંગ પોતાના બે બાળ; વર્શકેતુ ને ચંદ્રકેતુ, લડવઇઆ વીકરાળ. ॥ ૩ ॥ એવામાં અભેમાન બોલ્યો, ચાલો તતપર થૈએ, ચોથો કોઠો સમુદ્ર કાળો, તે તરવાને જૈએ. ॥ ૪ ॥ એમ કહીને ત્રેણે ચાલ્યા, ચોથે કોઠે જાય; કહ્યું કે આવો રકત લોચને, બોલીયો કરણ રાય. ॥ ૫ ॥ તવ અભેમાન આવીને ઉભો, રાખીને યુદ્ધનો હેતું;

એવામાં કરણ પ્રત્યે બોલ્યો, મોહોટો વરસ કેતુ. ॥ ૬ ॥ કર્ણ પીતાજી અળગા ઉભારો, અમે બે બંધવ વઢશું; આ ત્રેણે છે તરણા સરીખા, પુરણ પુરા પડશું. ॥ ૭ ॥ એટલે કરણ રાજા બોલ્યો, લડનારા એ વીકરાળ; અભિમન્યુ નહી જેવો તેવો, સીંહ તણો છે બાળ. ॥ ૮ ॥ વર્શકેતુ કહે પીતા માહારા, એ છે સીંહનું બાળ; તો અમે શું નથી એના જેવા, અમ તાત શું શીયાળ. ॥ ૯ ॥ કરણ કહે મરજી તમારી, જોવું જો કેવા લડોછો; મુજ નામને લાન્છન નવ લાગે, એનાથી કેવા ચડોછો. ॥ ૧૦॥ એમ કહી મહીં અળગો બેઠો, તવ બોલ્યો અભિમાન; કાકા તમે પણ અળગા બેસો, વાયુ તણા સંતાન. ॥ ૧૧ ॥ બે સાથે અમે બે વઢીશું, સંગ્રામ કરશું સારો; કરણ રાજા વઢવા ઉઠે; એટલે તમારો વારો.॥૧૨॥ ભીમે કહ્યું કે ન્યાય ખરો છે, ખસ્યો હીમ્મત દેઇ; વરકોદર જઇ અળગો બેઠો, પોતાની ગદા લેઈ. ॥ ૧૩ ॥ એટલે બોલ્યો વરસ કેતુ, સાંભળ પારથ તન; મુકજે આશા જીવ્યા તણી તું, દેખાડું સ્વર્ગ ભોવન. ॥૧૪॥ અભિમન્યુ તવ કેહેવા લાગ્યો, શું વણ વીચાર્યું બોલે; તું પરીવાર છે દાસીનો તે, નાવે ક્ષત્રીની તોલે. ॥ ૧૪ ॥ એમ કહીને અથીઆર લીધાં, કીધા ધનુષ ટંકાર; મન મુકીને સામા સામી, દેતા બાણનો માર .॥૧૬॥ વર્શકેતુને ચંદ્રકેતુએ, બે જણનાં બાણ જાય; અકેકું બાણ મારે તેનાં, દસ દસ હજ્જાર થાય. ॥ ૧૭ ॥ બે જણાનાં વીસ હજ્જાર છુટે, કપરા કરણ કુંવાર; અભીમન્યુ એક બાણ મારેને, થાય ચાળીસ હજ્જાર. ॥ ૧૮ ॥ ત્યાં કુંવરનું જોર શું ચાલે, બહુ બળ કરવા લાગ્યા; અભિમાને વજ્રાસ્તર મારી, બે ભાઇના રથ ભાગ્યા. ॥ ૧૯ ॥ બીજે બે બાણે બેઉને બાંધ્યા, જોઇને કરણ ઉઠયો;બેદીકરાએ નામજ બોળ્યું, એમ કહીને ઉઠયો.॥૨૦॥ પોતાનો રથ આગળ લાવ્યો, કોપાતુર મન સાથ; ગરૂડાસ્તરથી બે તનના, છેદી નાંખ્યા હાથ. ॥ ૨૧ ॥ પછી બે પુત્રને પોતાના રથમાં, લીધા કરણ રાય; તેને દેખીને ગદા લેઇને, ભીમશેન ઉભો થાય. ॥ ૨૨ ॥ અભીમન્યુ કહે આવો કાકા, કરજો ખરખરૂં જોર; એટલે ભીમશેન કુદવા લાગ્યો, કરતો શોરબકોર. ॥ ૨૩ ॥ કરણરાયે આયુધ લીધાં, ક્રોધ ભરેલો અપાર; અગણીતા મંત્ર ભણીને, દેવા માંડયો માર. ॥ ૨૪ ॥ કરણે બહુ કેર કીધો, વળી બે દીકરા સંગ; બાણવડે અભીમન્યુનું, વીંધી નાખ્યું અંગ. ॥ ૨૫ ॥ તે ત્રાસ દેખી માયાવી કોપ્યો, ગરજના કીધી છેક; તે દેખીને કરણ રાયે, બાણજ ભોંક્યું એક. ॥ ૨૬ ॥ તે બાણે માયાવી ઉછળીયો, હેલકારે આકાશ ચડીયો; સુદ્ધી બુદ્ધી રહી નહીને, દે-

રો તંબુ જઇ પડીયો. ॥ ૨૭ ॥ તવ ભીમને બહુ રીસ વાપી, ઉછળી આગળ થાય; તવ કરણે મોહાસ્તર માર્યું, ભીમની રૂદીયા માંય. ॥૨૮॥ ભીમ ઢળી ચતાપાટ પડીયો, ન રહી સુધ કે સાન; પછી બહુ માર દે ગભરાવ્યો, અરજુનનો સંતાન. ॥ ૨૯ ॥ અંગમાં ભોંકાય છે ભાલોડાં, કરણ બહુ માર દેછે; કૈં બાણ નીકળે સુસરાને, કૈં બાણ અંગમાં રહેછે. ॥ ૩૦ ॥ તેનાપર બીજું બાણ વાગે, તવ પેલું નીકળે પાર; રૂધીર વહે માંઉસના લોચા, નીકળી પડે બાહાર. ॥ ૩૧ ॥ ડોળા બે ડગમગવા લાગ્યા, ભોંકાયાં બાણ અનેક; શરીરમાં સોધે નવ મળે, રૂધીર છાંટો એક. ॥ ૩૨ ॥ ધોવાઇને ધોળો થઇ ગયો, પણ પાસે છે ધનુષ; તેણે તાતણો ડોશીનો છે, તેથી ટકયો આયુષ ॥ ૩૩ ॥ એવામાંતો કરણરાયે, બે બાણ માર્યાં સાર; એકજ બાણે રથ ભાગ્યો, એકે ઘોડા ચાર. ॥ ૩૪ ॥ એટલે કુંવર પગપાળ થયો, ન રહ્યું રક્ષણ જરા; પછી આવ્યાં અરબડીયાં તે, ક્રુજીને ઢળીયો ધરા. ॥ ૩૫ ॥ તે દેખીને કરણ રાજા, રથમાંથી ઉતરીયો; ફરશી લીધી હાથમાંને, પ્રાણ લેવા પરવરીયો. ॥ ૩૬ ॥ જે અભેમાનની રૂદીયા ઉપર, બેઠો રાજા કરણ; જો છોકરા આજ દાવમાં આવ્યો, આણુછું તારૂ મરણ. ॥ ૩૭ ॥ આટલો મોહોટો તું થયો પણ, કાકો નથી કહ્યો મુને; દાશીનો દીકરો સદા કહ્યો છે, તેથી મારૂ તુને.॥૩૮॥ તે બધો બદલો આજ વાળુ, જીવજ તારો લેવું; તે કરતાં જો કાકા કહેતો, જીવનો જાવા દેવું. ॥ ૩૯ ॥ અભેમાને તવ એમ વીચાર્યું, ઉગરવું ખરે ખાંચે; કાકા કેહેવામાં શું જવાનું, ગઇ તક વીપ્ર ન વાંચે. ॥ ૪૦ ॥ અણી ચુકયો સો વરષ જીવે, છો થાય ખુશી પાકા; એવું સમજી હશીને બોલ્યો, શું કોહોછો કરણ કાકા. ॥ ૪૧ ॥ એટલે કરણ હસીને ઉઠયો, પોતાને રથ પરવરીયો; વર્શકેતુ ને ચંદ્રકેતુની, આગળ ગર્વજ ધરીયો. ॥ ૪૨ ॥ કેવા મેં કેહેવરાવ્યા કાકા, ત્યારે એનાપર ત્રુઠયો; એવી વાત કરેછે એવામાં, અરજુનનો સુત ઉઠયો. ॥ ૪૩ ॥ વળણ. ॥ ઉઠયો સુત અરજુનનો,કરતો મનવીચાર; વદે વલ્લભ સ્રોતા સુણો,જપવા જુગદાધાર.

———

॥ કડવું ॥ ૪૫ મું. ॥ રાગ સાખી. ॥

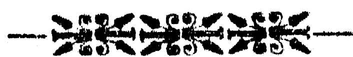
વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા સુણજનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, ચોથાનો મહીમાય. ॥ ૧ ॥ અભીમન્યુ ઉભો થયો, મનમાં કર્યો વીચાર; મુજ કને કાકા કેવરાવી, એને ચઢયો હંકાર. ॥ ૨ ॥ સ-

સત્રુને ખુશી થાવા ન દેવો, મરશું તો એક વાર; એવું જાણી કુંવર બોલ્યો, કાકા પાંચ પ્રકાર. ॥૩॥ કાકા કેવરાવીશું થયો રાજી, દગલ બાજી કરીને; પાંચ પ્રકારના કાકા કહ્યા, સાંભળ ચીત ધરીને. ॥ ૪ ॥ તાત તણો સગો ભાઇ હોયે, પ્રથમ કાકો એક; તાત તણો કોઈ મીત્ર હોયે; તે કાકો વીવેક. ॥ ૫॥ પાડોશી કોઈ વ્રધ હોય તેને, કાકા કહીએ છેયે; અજાણ્યો વ્રધ રસ્તે જનારો, તેને કાકા કહીએ. ॥ ૬ ॥ ગરનો ગુલામ ઘરડો હોયે, બહુ દીનનો રેહેવાશી; તેને પણ કેહેવાય છે કાકો, જો ન્યાય નીતી તપાશી. ॥૭॥ એ રીતે છે પાંચ પ્રકારે, શબ્દ સમજજે પાકો; જનમથી તુ ઘરમાં રહેલો, માટે ગુલામ કાકો.॥ ૮ ॥ કરણે એવું સાંભળ્યું ને, હળ હળ પ્રગટી રીસ; હવે ન મુકુ જીવતો હું, છેદુ તારૂં શીશ.॥૯॥ વર્શકેતુ કહે તાતજી માહારા, જીતી બાજી ગયા ચુકી; જનમારાનો જાણોછો એને, મીથ્યા દીધો મુકી. ॥ ૧૦ ॥ તવ કરણને બહુ ક્રોધ વાપ્યો, હાથ લીધાં અથીઆર; ધનુશ ઉપર બાણ ચઢાવી, દેવા માંડયો માર. ॥૧૧॥ બહુ બાણ મારે દયા ન ધારે, કુંવરે વીચાર્યું મન; હવે મને મુકવાનો નથી, સત્રુ સુર્યનો તન ॥ ૧૨ ॥ એકવાર મરવું જરા ન ડરવું, સમજીને શું કીધું; ક્રોધ ભરેલો કુંવર એણે, બાણ કાળજવર લીધું. ॥ ૧૩ ॥ તે બાણ બહુ બળ કરીને માર્યું, પુરણ જાણવી રીસ; કરણનો સુત ચંદ્રકેતુ, તેનું છેદયું શીશ. ॥ ૧૪ ॥ લીધું બીજું બાણ પવનનું, મહા વીકટ કામ ધાર્યું; મોટો પુત્રજે વર્શકેતુ, તેની રૂદેમાં માર્યું. ॥૧૫॥ એટલે વરસકેતુ ઉડયો, વાયુથી ગગને ચડીયો; ધત્રાષ્ટરના ધામ પાસે, હસ્તીના પુર પડીયો. ॥ ૧૬ ॥ તવ ધત્રાષ્ટરના દુતોએ, ઉઠાડયો તેણી વાર; અંધની પાસે તેડી ગયા, તવ પુછયા સમાચાર. ॥ ૧૭ ॥ પછી આંધળે એને રોકયો, નથી જાવું યુધ કરવા; તું તારે રહે મારી પાસે, શેવા માહારી આદરવા. ॥ ૧૮ ॥ એમ કહીને એને રાખ્યો, શું જાણ્યું રાજા કરણ; એમ સમજ્યો કે પુત્ર બે માહારા, નીસ્ચે પામ્યા મરણ. ॥ ૧૯ ॥ આ છોકરાએ જુલમ કીધો, માટે મારૂ કે મરૂ; અરજુનજીને માહારા જેવો, હું પણ વાંજીઓ કરૂ. ॥ ૨૦ ॥ એમ વીચારી માર માર્યો, કેહેતા ઉપજે ત્રાસ; ચાપ્ર શરીરનું છુંદી નાંખ્યું, અભેમાનનું ચોપાસ. છેકજ કુંવર કાયર થયો, દુભાયુ અંતસકરણ; જાણ્યું કે આયુશ આવી રહ્યો, નીશ્ચે પામીશ મરણ. ॥ ૨૨ ॥ એવામાં ઇશ્વર ઇચ્છાએ, ભીમની મુરછા વળી; ગાજીને ગદા લેઇ ઉઠયો, વરકોદર માહા બળી, ॥ ૨૩ ॥ એવામાં ગટોદગછ આવ્યો, ચઢીને ગગન; અંત્રીક્ષથી ભાઇની ભીડ

ઢોડી, વીચાર કીધો મન. ॥ ૨૪ ॥ કરણ નથી જાણતો કે, માયાવી ગગને ચઢીયો; એવે કરણના રથ નીચે, આવીને એ પડીયો. ॥ ૨૫ ॥ રથ ઉપાડી માથે લીધો, ચઢી ગયો ગગન; વાયુ વંટોળ વીજળી કીધો, પછી વદ્યો વચન. ॥ ૨૬ ॥ સાંભળજે તું કરણ રાજા, ભુંડી વાત ભંડાવું; તને નાંખું દરીઆમાં ને, કાકીને રંડાવું. ॥ ૨૭ ॥ એટલે કરણ રાજાએ જાણ્યું, કપટનું કામ રચીયું; વેહેરે વેહેર લેવાયુ. નહી ને, આવ્યું ગટોડગચીયું. ॥ ૧૮ ॥ વાંકા વળીને મારવાને માટે, કરણે ભાલો લીધો; ગટોડગછે રથ ઉપાડી, દ્રોણ કને ફેકી દીધો. ॥ ૨૯ ॥ કરણનું તવ વપુ કુટાયુ, રથમાંથી નીકળ્યો બાહાર; ઓરે ગુરૂ હું વાંજીયો થયો, ખોયા મેં બેઉ કુંવાર. ॥ ૩૦ ॥ દ્રોણ કહે ભાઈ ભલે ખોયા, કરતોતો રાય બકોર; કહે દરીયોધન કેમ છે હવે, શું માર્યું ક્ષત્રીએ જોર. ॥ ૩૧ ॥ એટલે દુરીયોધન એમ બોલ્યો, હાથજ નાંખી મુછે; પ્રધાનથી જો જોર થાયેતો, કોણ રાયનો ભાવ પુછે. ॥ ૩૨ ॥ જો જો હવે છે માહારો કોઠો, નવું જુનું કાંઇ કરૂ; ગાદીપતી ગાંજ્યો નવ જાવું, પગ પાછો નવ ભરૂ. ॥ ૩૩ ॥ એટલે કહ્યું કરણ રાયે, મુજ જેવું તારે હજો; મારખાઇને હારજે તું, વળા વાંજીઆ થજો. ॥ ૩૪ એવે ગટોડગછ ગગનેથી, પોતાની શેન્યમાં ગયો; ભાઇને માટે રથ લેઈને, તરત તતપર થયો. ॥૩૫॥ ચાલીને આવ્યો ચોથે કોઠે, કહ્યું કે આવ્યો હું વીર; એમ કહીને રથમાં લીધો, કુંવરને વળી ધીર. ॥ ૩૬ ॥ પછી ત્રકોદર પુછવા લાગ્યો, કહો ભત્રીજા કેમ; આ વેળા તને બહુ માર પડીયો, માટે પડે છે વેહેમ. ૩૭ અભેમાને કહ્યું ઓ કાકા, માર પડયો બહુ પાકો, રથમાં સુતાં સુતાં બતાવું, તે રસ્તે રથ હાંકો. ॥ ૩૮ ॥ એકવાર કોઠો ફરીને નીકળીયે, તે પછી બીજી વાત; તવ માયાવીએ રથ હકાર્યો, ભીમશેન બળીયો સાથ. ॥ ૩૯ ॥ સુતાં સુતાં સાન બતાવે, તે રસ્તે રથ હાંકે; દ્વારે દ્વારે યોધ રહાતે, ભીમશેન મારી નાંખે. ॥ ૪૦ ॥ એ રીતે ચારસેં દ્વાર ફરી, માર્યા ચાર હજાર; એ કોઠો ફરી વળીને, ઝટ પટ નીસર્યા બહાર. ॥ ૪૧ ॥ અભિમન્યુએ સુતાં સુતાં, પ્રાક્રમનું કામ કીધું; વજ્રાસ્તરનો મંત્ર ભણીને, ધનુશપર બાણ લીધુ. ॥ ૪૨ ॥ પવન મંત્ર ભણીને ફેંકયું, પુરણ જણાવ્યું સુર; ચોથો કોઠો રૂપાનો તે, કરી નાંખ્યો ચક ચુર. ॥ ૪૩ ॥ પછી ભીમશેન પુછવા લાગ્યો, તુજ જીવને છે કેમ, તંબુમાં લેઈ જઇએ તુને, આવ્યા તા એમને એમ. ॥ ૪૪ ॥ અભીમન્યુ તવ એવું બોલ્યો, મુજ કને રેહેજો આપ; પણ મુજને પાછો વાળો તો, બ્રહ્મ હત્યાનું પાપ.

॥ ૪૫ ॥ બાણુ તણું દુખ છે બહુ મુને, તેથી શાન્ત પમાડો; શરીરમાં ભાલોડાં ભરેલાં, તે સહુ વીણી કહાડો. ॥ ૪૬ ॥ તવ વરકોદરને માયાવી ચપટીમાં ભાલોડુ ઝાલે; હાથ દેઈને ખેચી કાહાડે, છીદ્રમાં ચીંથરી વાલે. ॥૪૭॥ એ રીતે બાણુ કહાડી નાંખ્યાં, જળથી ધોયું શરીર; વસ્ત્રવતી તે લુછી નાખ્યું, વહેલું જે રૂધીર. ॥ ૪૮ ॥ પછી બીજાં વસ્ત્ર પેહેરાવ્યાં, સણુગાર પહેરાવ્યા સાર; એક ઘડી વાર સ્વાસ ખાઇને, કુંવર થયો તૈયાર. ॥૪૯॥ ભીમસેને કહ્યું કેમછે બેટા, તવ બોલ્યો અભેમાન; હતો તેનો તે છું કાકા, શું કરે તમ સંતાન. ॥૫૦॥ મુજ જેવો માર ગટોડગછને, જો મારે રાજા કરણુ; તો તે એક ઘડી નવ જીવે, તરત પામે મરણુ. ॥ ૫૧ ॥ એવી વાત કરે છે એવે, પ્રભુએ જાણ્યું પાતાળ; ગટોડગછ જોડે હશે તો, નહી થાય એનો કાળ. ॥ ૫૨ ॥ કરણુ મરણુ આણુત એનું, પણુ તેમાં ભંગ થયો; ગગનેથી આવી રથ ઉપાડી, ગટોડગછ લેઇ ગયો. ॥ ૫૩ ॥ માટે એ બેને પાડુ વખુટા, વીચાર્યું જુગદાધાર; લડાઈ કરાવવા બેઉ જણુને, મુકયો પ્રભુ હંકાર. ॥ ૫૪ ॥ એવામાં ગટોડગછ બોલ્યો, શું તને સુકત કરણુ; હું એને લેઈ ગયો નહોતે, તો થાત તારૂં મરણુ. ॥ ૫૫ ॥ હું આવ્યો તેથી તું ઉગરીયો, નહી તો જતું રેહેત નામ; અભીમન્યુ કહે તેં શું ઉગાર્યો, તું તો માહારો ગુલામ. ॥ ૫૬ ॥ હરી ફરી તું રથ હાંકી જાણે, તુજથી ન જેરવાય તાપ; માયાવી કહે હવે રથ હાંકુ તો, બ્રહ્મ હત્યાનું પાપ. ॥ ૫૭ ॥ એમ કહી રાશ પરોણો પછાડી, શૈન્યમાં ચાલ્યો ગયો; રીસાઇને સહુને સંગ બેઠો, સંદેશો કોને ન કહ્યો. ॥ ૫૮ ॥ એવામાં વરકોદર બોલ્યો, ઓ બેટા અભેમાન; માંહો માંહી બે ભાઈ ચડભડીઆ, મદના ભર્યા જવાન. ॥ ૫૯ ॥ હવે રથ તારો કોણુ હાંકે, મુજથી નવ હંકાય; હાંકુતો ઘોડા નવ ચાલે, રથ પણુ ભાંગી જાય. ॥૬૦॥ એટલે બોલ્યો અભેમન્યુ, કાકા હું નહી થાકું; પગ અંગુઠે ઝાલુ હછોડા, ઘોડા રૂડી રીતે હાકું. ॥૬૧॥ એમ કહી ઘોડાના અછોડા, પગ અંગુઠે લીધા; પરોણો પગ આંગળીમાં ઘાલ્યો, જવાના વીચાર કીધા. ॥ ૬૨ ॥

વળણુ. ॥ ત્યારી કરી જવા તણી, વરકોદર અભેમાન; વદે વલ્લભ સ્રોતા સહુ, સમરો શ્રી ભગવાન.

કડવું ॥ ૪૬ મું. ॥ રાગ આસાવરી. ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણુ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને

સંભળાવું, પાંચમાનો મહીમાય. ॥ ૧ ॥ અભેમન્યુ કહે ચાલો કાકા, પાંચમે તતપર થૈએ: સોનાને કોઠે છત્રપતી છે, તેના સનમુખ જૈએ; ॥ ૨ ॥ એવામાં દુરીયોધન પાપી, સાથે લખમણ સુત; બે બાપ દીકરા પાંચમે કોઠે, ઉભા આકળા ભુત. ॥ ૩ ॥ એવામાં અભીમન્યુને, ભીમશેન બે જણ આવ્યા; છત્રપતી કહે આવો વઢવા, એમ કહી બોલાવ્યા. ॥ ૪ ॥ તવ આવી બે સનમુખ ઉભા, બોલીયો દુરીયોધન; અભીમન્યુને મારજે તું, ઓરે લખમણ તન. ॥૫॥ ભીમશેનને હું નાંખુ છું મારી, નહી લાગે મુજને વાર: એટલે ભીમે અભેમન્યુને, ગાજી કહ્યું નીરધાર. ॥ ૬ ॥ લખમણને તું નાંખજે મારી, કરજે કાળો કેહેર: દુરીયોધનની બોચી ઝાલી, મારી નાંખુ હું ઠેર. ॥ ૭ ॥ સામા સામી એમ કહીને, કર્યા માઠા મનસુબા; લખમણ સામો અભેમન્યુ, ભીમ દુરીયોધન ઉભા. ॥ ૮ ॥ એવામાંતો લખમણાએ, કીધો ધનુશ ટંકાર; તેવું જોઇને અભેમાને, મનમાં કર્યો વીચાર. ॥ ૯ ॥ લખમણ માહારો ગણતીમાં નથી, તેમાં શું ચીત્ત પરોઉ; બે કાકા કેવી રીતે લઢે છે, જીવ રાખી જુદ્ધ જોઉં. ॥ ૧૦ ॥ એમ જાણીને આયુદ્ધ લીધાં, યુધ નથી આદરતો; લખમણ સામા બાણ ફેંકે, રમતનું યુધ કરતો. ॥ ૧૧ ॥ એવામાં ભીમને દુરીયોધન, મેઘ ગરજનાયે ગાજ્યા; સામા સામી દોટ મુકી, લથબથ બળથી બાઝ્યા. ॥ ૧૨ ॥ મુખ પોકારે માર મારે, રાઢ ઘણેરી લાગે; મન મુકીને ગડદા મારે, બ્રહ્માંડ જાણે ભાગે. ॥ ૧૩ ॥ ઢીચણ કોહોણી ખંભ પછાડે, જણવે ઝાઝો દ્વેશ; આંટી ઘુટી પગની ભરાવે, તાણે મુસ્તકના કેશ. ॥ ૧૪ ॥ લડથડતા પડતા આખડતા, ફરીને ઉભા થાય; ગાજે બાહાજે જરા ન લાજે, હાડ બહુ કુટાય. ॥ ૧૫ ॥ એવે સમે દાવ જોઇને, દુષ્ટજ બેઠો ધરણ; બહુ બળ કરી વરકોદરનો, ઝાલ્યો જમણો ચરણ. ॥ ૧૬ ॥ ખેંચોટીને નીચે નાંખ્યો, ભીમશેન પડીયો હેઠો; એની રૂદીયા ઉપર પોતે, પાપી ચઢીને બેઠો. ॥ ૧૭ ॥ મોઢામાં રેણું ભરીને, દે ગડદાનો માર; આ ભીમડા ભલો દાવમાં આવ્યો, કુટયો તો મુને અપાર. ॥ ૧૮ ॥ આજે તુજને ઠેર મારૂ, કોણછે તારી પક્ષ; એમ કહી ગળે નખ દીધા, તરી ગયાં તવ ચક્ષ. ॥ ૧૯ ॥ હાથની નસો ખેંચાવા લાગી, ખેંચાવા લાગ્યા ચરણ; ભીમે બુમ પાડી ભત્રીજા, તુજ કાકો પામે મરણ. ॥ ૨૦ ॥ એટલે અભીમન્યુએ જાણ્યું, કાકાનું મરણ થાશે: એવું સમજી એક બાણ લીધું, કાળજવરનું પાસે. ॥૨૧॥ ધનુષ ઉપર ચઢાવીને, ફેંક્યું કરીને રીસ; લખમણ દીકરો દુરીયોધનનો, તેનું છેદયું

શીશ. ॥ ૨૨ ॥ દુરોયોધને તે દેખીને, મનમાં કર્યો વીચાર; લઢીને હવે નવરો થયો, અરજુનનો કુંવાર. ॥ ૨૩ ॥ એના કાકાની પક્ષ કરીને, મુજને મારશે બોંણ; કદાપી મરણ માહારૂ થશે તો, ગાદી ભોગવશે કોણ. ॥ ૨૪ ॥ માહારો પૈસો માહારી પુંજી, ઘરબાર લુટાઇ જાશે; હું પન્ડે જીવતો હઇશ તો, દીકરા ઘણા થાશે. ॥ ૨૫ ॥ પુત્ર મુઓ તો ધુળ નાંખી, મનસુબો કર્યો માઠો; ભીમની રૂદીયાપરથી ઉઠી, જીવ લેઇને નાઠો. ॥ ૨૬ ॥ માર માર કરતો ભીમશેન ઉઠયો, છત્રપતી બહુ નાસે; ગુપત બારણેથી નીકળીને, ગયો દ્રોણની પાસે. ॥ ૨૭ ॥ ઓરે ગુરૂજી ઓરે ગુરૂજી, હું પણ વાંજીયો થયો; ગુરૂ કહે ભાઇ ભલે થયો ને, તું કેમ જીવતો રહ્યો. ॥ ૨૮ ॥ કરણ કહે રાજા થઇને, હારી ગયો તું કેમ; છત્રપતી કહે ગાદી ભોગવવા, આવ્યો હું કુશળ ક્ષેમ. ॥ ૨૯ ॥ એમ કહીને હેઠો બેઠો, પાંચમે કોઠે શું થાય; ભીમ પાપીને ખોળવા લાગ્યો, કનક કોઠા માંય. ॥ ૩૦ ॥ અભીમન્યુ તવ કેહેવા લાગ્યો, કાકા ફાંફાં નવ મારો; પાંચમો કોઠો ફરી વળીને, બાહાર નિકળવું ધારો. ॥ ૩૧ ॥ એમ કહીને રથ હકાર્યો, ભીમશેન પુંઠે પળીયો; દ્વારે દ્વારે યોદ્ધા મારે, વરકોદર માહા બળીયો. ॥ ૩૨ ॥ પાંચ શહસ્ત્ર યોદ્ધા હણીયા, ત્યાંથી નીકળ્યા બાહાર; વજ્રૂસ્તરનું બાણ લીધું, અરજુનને કુંવાર. ॥ ૩૩ ॥ બહુ બળથી તે બાણ માર્યું, જાણ્યું, જાદે સુર; પાંચમો કોઠો કનક કેરો, તેને કીધો ચકચુર. ॥ ૩૪ ॥ છઠ્ઠો કોઠો સપ્ત ધાતુનો, ત્યાં ઉભો શલ્લરાય; માલીક મારવાડ દેશનો ને, મામો પાન્ડવનો થાય. ॥ ૩૫ ॥ વળણ. ॥ મામો એ પાન્ડવ તણો, મારવાડનો માલીક; યુધ કરવા ઉભો રહ્યો, નહી કો જનની બીક.

કડવું ૪૭ મું ॥ રાગ ધન્યાસરી. ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, છઠ્ઠા કોઠાની કથાય. ॥ ૧ ॥ છઠે કોઠે છે શલ્લ રાજા, ત્રણ યુધનો જાણનારો; ભીમને અભીમન્યુ ગયા ત્યાં, સંગ્રામ કરવા સારો. ॥ ૨ ॥ શલ્લે કહ્યું આવો ભાણેજા, યુધ કરવાને આપ; ભીમ કહે ભાણેજોને મારો, તેમાં ઘણું છે પાપ. ॥ ૩ ॥ બ્રાહ્મણ હણવો ને ભાણેજ હણવો, તે બેઉ સરખા સરખી; જ્ઞાની જનને પુછી જુઓ, ધર્મ તણો ન્યાય પરખી. ॥ ૪ ॥ એવું સાંભળીને સલ બોલ્યો, આ કોઠો મુજ

શીશ; યુધ્ધ કર્યા વીના કેમ ચાલે, વેહેવારમાં શી રીશ. ॥ ૫ ॥ તે કરતાં યુધ બંધ રાખું, તેમાં ઇજ્જત જાય; ભીમ કહે ઇજ્જત નવ ઘટે, એવો કહુ ઉપાય. ॥ ૬ ॥ કરો કીરપાચારના જેવું, તવ શલ્ય પુછે એમ; સાચું કેહેજો કીરપાચારે, કર્યું કોઠામાં કેમ. ॥ ૭ ॥ ભીમ કહે અમે ને ગોરે, ન કરી કોઇની હાણ; બુમો બરકા મીથ્યા પાડી, ઉંચાં ફેંક્યાં બાણ. ॥ ૮ ॥ બે ઘડી બકોર કરીને એ, નાઠા કીરપાચાર; પેટમાં ટાઢું ને મોહોડેથી કહ્યું, હું પણ પામ્યો હાર્ય. ॥ ૯ ॥ એ રીતે કર્યું કીરપાચારે, મામા તમે કરો તેમ; શલ્ય કહે મુજ ધ્યાનમાં બેઠું, સાબાશ ભાણેજ ભેમ. ॥ ૧૦ ॥ કોઠામાં આવો ખેલ મચાવો, બતાવો સૌને સપાટો; બાહારના બધા એમ જાણે કે, કીધો જોર ઝપાટો. ॥ ૧૧ ॥ તવ અભેમાનને વરકોદર, છઠ્ઠા કોઠામાં જાય; ધનુશના ટંકાર કરીને, બાણ લીધાં કરમાંય. ॥ ૧૨ ॥ જાણે જબરૂ જુધ મચાવ્યું, મારો મારો મુખ ભાંખે; અગણીતા મંત્ર ભણીને, બાણજ ઉંચાં નાંખે. ॥ ૧૩ ॥ દુરીયોધને બાહારથી જોયું, બહુ બાણ દેખી ગમે; છઠ્ઠે કોઠે મધની માંખ્યો, પેરે બહુ બાણ ભમે. ॥૧૪॥ ગુરૂને કહ્યું જુઓ માહારાજા, આ યુધ થાય છે કેવું; તવ કીરપાચાર સમજી ગયા, આ યુધ્ધ માહારા જેવું. ॥ ૧૫ ॥ છઠ્ઠે કોઠે શલ ને અભેમાન, કરે બહુ બાણ વ્રષ્ટી; દ્વારે દ્વારે યોદ્ધા છે તેને, ભીમ કરે બહુ કષ્ટી, ॥ ૧૬ ॥ એવું વઢતાં બે ઘડી થઇ, થઈ વખત વધારો; એટલે ભીમે મામાને કહ્યું, હવે તો તમે સધારો. ॥ ૧૭ ॥ તવ શલ્લ આયુધ ફેંકી નાઠો, હાર્યોરે હું હાર્યો; દ્રોણની જોડે જૈને બેઠો, ગુરૂજી મુજને માર્યો. ॥ ૧૮ ॥ દ્રોણ કહે બેસો અમ સાથે, લઢીઆ લાડે કોડે; કીરપાચાર કહે હાંઈ આવો, તમે તો મારી જોડે. ॥ ૧૯ ॥ શલરાયે કહ્યું વાત છે સાચી, કહીને બેઠો પાસ; સપ્તધાતુના કોઠામાં તો, ભીમે પડાવ્યો ત્રાસ. ॥ ૨૦ ॥ કાકો ને ભત્રીજો બેઉ, ફરીયા દ્વારે દ્વાર; દસ દસ યોદ્ધા મારી નાંખ્યા, હણ્યા ખટ હજ્જાર. ॥ ૨૧ ॥ પછી બે બારણે નીકળીયા, શરીરમાં બહુ સુર; વજ્રાસ્તરનું બાણ મારી, કોઠો કર્યો ચકચુર. ॥ ૨૨ ॥ પછી સાતમે કોઠે આવી, ઉભો જેદ્રથ બળીયો; અભેમાન મેદાનમાં ઉભો, ભીમશેન સાથે ખળીયો. ॥ ૨૩ ॥ એવામાં શ્રી ક્રષ્ણ પ્રભુએ, વાત જાણી પાતાળ; ભાણેજ સંગે ભીમ હશે તો, નહી થાય એનો કાળ. ॥૨૪॥ માટે ભાણેજને એકલો રાખું, ભીમને અળગો કાહાડું; તોતો અભેમાન નીશ્ચે મરશે, માટે વખુટો પાડું. ॥ ૨૫ ॥ એવામાં તો અરજુન પ્રભુ, નાહી જમી પરવાર્યા; તાડુકી દહીતને મારવા જાવા, મનસુબા મન ધા-

યો. ॥ ૨૬ ॥ અભંગ રથ અરજુનજીનો, પ્રભુએ જોતરીયો; તવ અરજુનજી રથમાં બેઠા, ક્રષ્ણે પરોણો ધરીયો. ॥ ૨૭ ॥ ઘોડાના અછોડા ગ્રહીને, હાંકે રણછોડરાય; તાડુકી દહીતની રેહેવાની જગા, બતાવા બ્રાહ્મણ જાય. ॥ ૨૮ ॥ એક ગફામાં દુષ્ટ રહે છે, તે સ્થળ જૈ દેખાડયું; પછી અરજુને વીપ્ર કેરૂં, ત્રંદજ પાછુ કાહાડયું. ॥ ૨૯ ॥ એવામાં તો અરજુનજીએ, ધનુશ ગ્રહ્યું તેવાર; તેની પડપંચા ચહાવી, પેહેલો કર્યો ટંકાર. ॥ ૩૦ ॥ તે ટંકારનો શબ્દ સુણી, તાડુકી આવ્યો બાહાર; ગફાની બારણે આવી ઉભો, ક્રોધે ભર્યો અપાર. ॥ ૩૧ ॥ અસુર કહે કોણ છે તું, કેમ આવ્યો પાતાળ; રથમાં બેશી ટંકાર કીધો, તું છે કોનો બાળ. ॥ ૩૨ ॥ એવું સાંભળી અરજુન બોલ્યો, ઓરે કરમચાંન્ડાળ; અધરમી તું વીપ્રને નડે, આવ્યો છું તારો કાળ. ॥ ૩૨ ॥ એટલે તાડુકી ત્રાડીને બોલ્યો, જો કરૂં કાળો કેહેર; બ્રાહ્મણનો દયાળુ આવ્યો, નહી જાય જીવતો ઘેર. ॥ ૩૩ ॥ એમ કહીને પાહાડ પરવત, લીધા વઢવા માટ; ક્રષ્ણ પ્રભુએ એમ જાણ્યું, કથલશે આ ઘાટ. ॥ ૩૪ ॥ એક બાણે અરજુનજી હણશે, તવ જાશે ભોમીમાં લક્ષ; ભાણેજ હજી જીવતો છે, તેની કરશે પક્ષ. ॥ ૩૫ ॥ પછી ભાણેજ નહી મરવાનો, ધાર્યું અસરણા સરણ; પછી થોડે દાહાડે માહારૂં, ભાણેજ કરશે મરણ. ॥ ૩૬ ॥ માટે અસુર યુધ ટકાવે, એવો કરવો ઉપાય; એમ સમજીને એક કળાનું, બળ દીધું જાદવરાય. ॥ ૩૭ ॥ તવ તાડુકીમાં બળ આવ્યું, કોપ્યો અપરમપાર; ઝાડ તાડને પહાડ તણો ત્યાં, દેવા માંડયો માર. ॥ ૩૮ ॥ અરજુનજીએ બાણ લેઇને, કરવા માંડયો પ્રાહાર; એ બેનું એવું યુદ્ધ જમાવ્યું, પોતે જુગદાધાર. ॥ ૩૯ ॥ સાતમે કોઠે અભેમાન ઉભો, સાથે બળીયો ભીમ; ભગવાને જાણ્યું ભીમ છે સાથે, તેનું કરવું કેમ. ॥ ૪૦ ॥ ચાહ્ય તે રીતે વરકોદરને, વખુટો પાડી દેવો; એવું વીચારી ક્રષ્ણ પ્રભુએ, ખેલજ કીધો કેવો. ॥ ૪૧ ॥ કોઠાથી શેન્ય અળગું બેઠેલું, પાન્ડવ કેરૂં જ્યાંય; ભીમશેનનો જયમંગળ હાથી, તે પણ છુટો ત્યાંય. ॥ ૪૨ ॥ તેને ગોવીંદે ગાંડછા મુકી, ચમકયો હાથી અપાર, શુંડમાં શેન્યના લોકોને ઘાલી, દેવા માંડયો માર. ॥૪૩॥ કૈકને ઝાલી ગગને ઉછાળે કૈક ઉપર દે ચરણ; કૈકને દંતુસરથી દાબે, પલમાં આંણે મરણ. ॥૪૪॥ એમ એ તોફાન કરવા લાગ્યો, જોઇ જોઇ બળીયા રૂઠયા; લાંબા ભાલા લાંબી ફરશી, લૈ લૈ મારવા ઉઠયા. ॥૪૫॥ તોપણ તે કોઇને નવ ગાંઠે, થાકયું શેન્યનું લોક; ભીમશેન ધાજો ભીમશેન ધાજો, કારમી પડી પોક. ॥ ૪૬ ॥ ભીમે તે શબ્દ

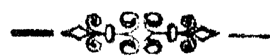
સાંભળીયો, બોલ્યો અભિમાન પ્રત્યે; જો ભાઈ શૈન્યમાં બુમ પડી છે, માટે હું જાવું અગત્યે. ॥ ૪૭ ॥ તવ અભિમાનનું લોચન ફરક્યું, ભોમી ભયંકર ભાશી; ના કાકા મુજ પાસે રેહેજો, તમે ન જાશો નાશી. ॥૪૮॥ અત્યારે મુજને ભય ભાસે છે, ભાગી ગયા મુજ ચરણ; હવે મુને લાગે છે એવું, જાણે આવ્યું મુજ મરણ. ॥ ૪૯ ॥ તે મરવાનો ભય નથી પણ, મુજ ચાંમડુ ચુંથાશે; અગની સંસ્કાર હું નહી પામું, હાડ મારાં પીંખાશે. ॥ ૫૦ ॥ તે વેળા પ્રભુએ મુમત મુક્યો, ભીમશેનને માહા માઠો; જાવું સપાટે આવું ઝપાટે. એમ કહીને નાઠો. ॥ ૫૧ ॥ ભત્રીજાનો ભય ન લાગ્યો, આવ્યો શૈન્યમાં પોતે; ઘણું તોફાન કરતો જોયો, હાથી પોતાનો હતો તે. ॥ ૫૨ ॥ હાંહાં કહી ભીમ પાસે ગયો, હાથીનો સ્વભાવ ખશીયો; ભીમ તણો ભય મનમાં ન રાખ્યો, મારવા માટે ધશીયો. ॥ ૫૩ ॥ એટલે ભીમને ક્રોધ ચઢીયો, હવે જણવું જોર; તવ પાતાળમાં વીચાર કીધો, પોતે નંદકીશોર. ॥ ૫૪ ॥ ભીમશેન હાથીને નાંખશે મારી, નહી લાગે કાંઇ વાર; પછી અભીમન્યુની પક્ષે, જાશે વાયુ કુંવાર. ॥ ૫૫ ॥ તો પછી ભાણેજ નહી મરવાનો, મનમાં એવું વાપ્યું; ભીમના સામો ગજને લઢાવા, એક કળા બળ આપ્યું. ॥ ૫૬ ॥ એટલે હાથીને ભીમ બાહાજ્યા, પારથ દહીત પાતાળ; સાતમે કોઠે એકલો ઉભો, અરજુનજીનો બાળ. ॥ ૫૭ ॥ ભય ભરેલી ભોમી ભાશી, હૈયું ભરાઈ આવ્યું; એકલો રણમાં રડવા લાગ્યો, કાકાયે કામ કથલાવ્યું. ॥ ૫૮ ॥ વળણ. ॥ એમ મનમાં સોસાય છે, અરજુનજીનો બાળ; વદે વલ્લભ તેણે સમે, શું કામ કર્યું ચંન્ડાળ.

॥ કડવું ॥ ૪૮ મું. ॥ રાગ ચોપાઈ. ॥

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સુણ પરીક્ષત કેરા તન; ઉભો જેદ્રથ સાતમે કોઠે, સંગ બેચાવ રાખેલા ઓઠે. ॥ ૧ ॥ જુએ જેદ્રથ સુતનું મુખ, જાણ્યું ઉપજ્યું છે દલમાં દુખ; આ વેળા ગભરાયો છે એહ, હાર્યો હીમ્મત નહી સંદેહ. ॥ ૨ ॥ માટે મરવાનો આ ઠામ, તેથી હાથો હાથનું કામ; એકલો માટે અહીં નહી આવે, મુને સામા જવું નહી ફાવે. ॥ ૩ ॥ હું તો એકલો સામો જાવું, તેના કરતાં સહુને બોલાવું; એમ સમજી શેવકને સાર, મોકલી કાવ્યા સમાચાર. ॥ ૪ ॥ તેણે જઈ કહ્યું છત્રપતીને, સુર ભરાયું દુષ્ટ મતીને; લાગ્યો દ્રોણગુરૂને પાય, ચાલો સાતમા કોઠા

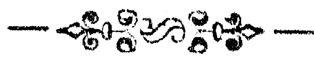
માંય. ॥ ૫ ॥ તવ દ્રોણાચારે કહ્યું એમ, દગો કરવામાં હરખે કેમ; તારો દગો તે તુજને નડશે, ઘણું વીઘન માંથે પડશે. ॥ ૬ ॥ રાય બોલ્યો ગમેતેમ થાય, પણ જાવુંછે કોઠા માંય; કહી લીધા દ્રોણાચાર, વળી કીરપાચાર નીરધાર. ॥ ૭ ॥ વળી અશ્વસ્થામા સલ રાય, શકુનીને કરણ કેહેવાય; વળી કૌરવ સૌએ ભ્રાત, લીધાં આયુધ સહુને હાથ. ॥ ૮ ॥ પુત્ર સો ભાઇના સમશેર, ચાલ્યા ચારશેં ઇગણોતેર; તેતો સરવ સાતમે કોઠે, જઇ સંતાઇ રહ્યા ઓઠે. ॥ ૯ ॥ ડોકાં કરી કરી બાહાર જુએ, અભીમન્યું મેદાનમાં રૂએ; તેણે કોઠામાં કૌરવ લોક,દીઠાને ઉપજ્યો મન શોક. ॥ ૧૦ ॥ એનું હૈયું ઘણું ગભરાયું, ધુંશકા મુકી રોઇ દેવાયુ; એતો ભીમ કાકાને સંભારે, છુટે આંસુડાં ચોધારે. ॥ ૧૧ ॥ વળણ. ॥ ચોધારે આંસુ વહે, કાકાને કરે પોકાર; વ્યાસ વલ્લભ મુખ ઓચરે, સુણજો સ્રોતા સાર.

કડવું. ॥ ૪૯ ॥ મું. મધુબનમાં એ રાગ. ॥

માહારા ગદા ધરણ ગુણવાનરે, કાકા આવો; માહારી જતી રહી છે સુધને સાનરે, કાકા આવો. ॥ ટેક. ॥ રણમાં મુકીને નાશી ગયા તે, મુજને કર્યો નીસવાસરે; માહારી માયે મને પહેલું કહ્યું તું, કાકાનો નહી વીસવાસરે. કાકા. ॥ ૧ ॥ તેમ છતાં મેં વીશ્વાસ રાખ્યો, સંગ્રામ આરંભ કીધોરે; દરીયો તરીને કીનારામાં આવ્યા, તે વેળા દગો દીધોરે. કાકા. ॥ સૌ શત્રુ સાતમે કોઠે સંતાયા, મારવા રહ્યા છે ઢીકીરે; તમારે લીધે મુમત કરી આવ્યો, મારી માતાને રડતી મુકીરે. કાકા. ॥ ૩ ॥ સતજોજનથી ઓત્રા આવેલી, આંખોમાં આંસુની હેલીરે; ઘણું કરગરી પણ કહ્યું ન માન્યું, રણમાં રડતી મેલીરે. કાકા. ॥ ૪ ॥ તે અબળા કોને આધારે રેહેશે, કંથ વીયોગી વામારે; બાળક વય કેમ કરીને કાહાડે, રડી રડી મરશે શામારે. કાકા. ॥ ૫ ॥ માહારો પીતા પાતાળ પડયો છે, તે ન જાણે આરોગરે; નથી હળ્યા મળ્યા બાપને બેટા, રહી જાશે વીયોગરે. કાકા. ॥ ૬ ॥ પાતાળથી જ્યારે આવશે ત્યારે, સંભારશે ઘર શુત્રરે; માહારી માતાને એ આવીને કેહેશે, લાવો ક્યાંછે મુજ પુત્રરે. કાકા. ॥ ૭ ॥ તવ માહારી મા કીયો દીકરો દેશે, તે સમે થાસે કેહેરરે; મુજ માતાનું એ મરણ કરશે, પોતે પણ મરશે હેરરે. કાકા. ॥૮ ॥ મુજ મ્રત્યું સુણતાં મુજ તાત મરશે, એવો હું વાહાલો અપારરે; રાંકડી મુજ માતાને એ દ-

મશે, વરતાવશે હાહા કારરે. કાકા. ॥ ૯ ॥ જમ જેવા કૌરવ ભાસે છે મુજને, જરૂર જીવડો જાશેરે; મરવે નહી ડરૂં પણ અગની નહી પામું, ચામડું માહારૂં ચુંથાશેરે. કાકા. ॥ ૧૦ એક કીડીપર કટક ચઢયું છે, કરશે જુલમ મુજ સાથરે; ઓથ વીના બધી લોથ વળવાની, મુજ હાડ નહી આવે હાથરે. કાકા. ॥ ૧૧ ॥ મુએ મોઢું માહારી મા નહી દેખે, નહી દેખે ઓત્રા નારીરે; એક ઉપર આ અનેક આવ્યા છે, શી ગતી થાશે માહારીરે. કાકા. ॥ ૧૨ ॥ ડાબું અંગ ને લોચન ફરકે, માઠા શુકન મને થાય રે; ઘોળે દાહાડે થાય શબ્દ શીયાળના, ધરતી તો ખાવા ધાય રે. કાકા. ॥ ૧૩ ॥ એમ ટળવળીને ધ્રશકા મુકે, ગભરાયો રાજકુમારરે; થરથર કાયા કંપવા લાગી, આંસુ વહે ચોધારરે. કાકા ॥૧૪॥ વળણઃ ॥ ચોધારે આંસુ વહે, હૈયું બહુ ઉભરાય; વદે વલ્લભ તેવે સમે, કૌરવ અતી હરખાય.

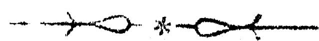

કડવું. ॥ ૫૦ ॥ મું. રાગ સાખી. ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, યુદ્ધ તણો મહીમાય. ॥ ૧ ॥ અભીમન્યુ અતી અકળાયો, જોયું જેદ્રથે દ્રષ્ટ; છત્રપતીને સમાચાર કહ્યો, કુંવરને મન કષ્ટ. ॥ ૨ ॥ આ વેળા ઘણો ગભરાયો છે, ગભરાટે ગભરાટ કરીયે; છોકરૂં હૈ નથી આવવાનું, આપણ ત્યાં સંચરીયે. ॥ ૩ ॥ દુરીયોધન કહે એકે એકે, નીકળો સરવે બાહાર; મરી રહેલો સેજમાં મરશે, અરજુનનો કુંવાર. ॥ ૪ ॥ એટલે પેહેલો જેદ્રથ નીકળ્યો, તેની પુંઠે સો ભ્રાત; દ્વારે દ્વારના દસ દસ યોધા, નીકળ્યા હજ્જાર સાત. ॥ ૫ ॥ દ્રોણ કૃપાચાર અશ્વસ્થામા, શલ્લને રાજા કરણ; ચારસેં ઇગણોતેર સુત નીકળ્યા, કરવા કુંવરનું મરણ. ॥ ૬ ॥ નવાણુ ભાઇના દીકરા તેતો, સર્વ આવ્યા ચડીચોટ; અભેમાનનો રથ વચમાં ઘેરી, ઉભા કરીને કોટ. ॥ ૭ ॥ પછી છત્રપતી એમ બોલ્યો, સાંભળ અરજુન તન; હવે તાહારૂં આવી પોહોચ્યું, માનજે સત્ય વચન. ॥ ૮ ॥ તવ અભેમાને મન વીચાર્યું, હવે રડીને શું કરવું; ઘેરથી નીકળ્યા મરવું ધારી, તો પછી શીદ ડરવું. ॥ ૯ ॥ રડવાથી શત્રુ લોકોના, પગમાં આવશે જોર; દુષ્ટોને દયા નહી આવે, કાળજડાં કઠોર. ॥ ૧૦ ॥ રડવાથી નથી લાભ થવાનો, ઉલટી થાશે હાની; હીમત રાખીને યુદ્ધ કરવું, કરવી ન પાછી પાની. ॥ ૧૧ ॥ એવું સમજી આંસુ

લુછયાં, વળી સાંભરી માતઃ પોતાની તારૂણી સાંભરી આવી, સાંભર્યો અરજુન તાત. ॥ ૧૨ ॥ અરેરે માહારો રણધોર પીતા, માહારા વીના શું કરશે; માહારી માતા માહારી નારી, માહારો પીતાજી મરશે.॥૧૩॥ એવું સાંભરી આવીયું કે, આંસુ વહ્યાં ચોધાર; તેમ તેમ શત્રુ હસવા લાગ્યા, હરખે અપરમપાર. ॥ ૧૪ ॥ પાછો અભેમન્યુ મન વાળે, આંસૂ લુછતો જાય; વળી સગાં સાંભરેને, નેત્ર જળે ભરાય. ॥ ૧૫ ॥ એવામાં દુરીયોધન બોલ્યો, જો તારો જીવ લેવું; રાઈ રાઇ જેટલા કટકા કરાવું, અગની ન પામવા દેવું. ॥ ૧૬ ॥ તવ અભેમાને મનથી આદરીયું, કોના માતને તાત; કોની નારી કોનાં સગાં, કોઇ ન આવે સાથ. ॥ ૧૭ ॥ જા જીવડા જંજાળ મુકી દે, ધારણા ધારી મન; પછી હીમ્મત રાખીને બોલ્યો, દુષ્ટ સામો વચન. ॥ ૧૮ ॥ ઓ આખલાના દીકરા તું, જો જે માહારા હાથ, મરવું તેમાં ડરવું નથી, યુદ્ધ કરૂં તુજ સાથ. ॥ ૧૯ ॥ ધીક્કાર છેરે દ્રોણગુરૂજી, હારેલા પાછા આવ્યા; મોટમ પણું છુટી પડીયું, કેમ મનમાં નવ લાવ્યા. ॥ ૨૦ ॥ ધીક્કાર છેરે કરણ રાજા, કરમહીણો કાહાવ્યો; છતે છોકરે વાંજીઓ થયો, શું મોઢું લેઈ આવ્યો. ॥ ૨૧ ॥ તવ દ્રોણે કરણે નીચું ઘાલ્યું, તવ કોપ્યો નર નાથ; શું જુઓછો જોદ્ધા માહારા, કહી ઉપાડયો હાથ. ॥ ૨૨ ॥ આયુધ લેઇને મારવા માંડયો, અભેમન્યુને માર; ગુપતી ગેડી ગદાયો ફેંકે, તરકસ તીર તરવાર. ॥ ૨૩ ॥ બાણ વછોડે મુમત તોડે, કુંવરને દે કષ્ટી; બારે મેઘની ધારા છુટે, તેમ કરી બાણ વ્રષ્ટી. ॥ ૨૪ ॥ અભીમન્યુએ બાણ લેઇને, દેવા માંડયો માર; પાછો ન પડતો વઢતો ને નડતો, સુરાનો સરદાર. ॥ ૨૫ ॥ તે સમે શેન્યાને વીશે, ભીમનો હાથી જેહ; મન મુકીને વઢવા લાગ્યા, ક્રોધ ભરેલા તેહ. ॥ ૨૬ ॥ હાથી ધશીને મારવા દોડે, વરકોદર જાય ખશી; પુઠે જઇને પુછડું પકડે, માહા બળમાં દંત ડશી. ॥ ૨૭ ॥ બળ કરી ગજ પુછ છોડાવે, ભીમપર કરે હડી; પગ વચેથી નીકળી જાયે, ભીમશેન નીચો પડી. ॥ ૨૮ ॥ એવી રીતે લઢતા વઢતા, મેદાનમાં બેઉ ગયા; ખરે ખરૂ એ યુદ્ધ જામ્યું, પરશેવા પુષ્કળ થયા. ॥ ૨૯ ॥ તેજ સમે પાતાળ વીશે, તાડુકીને અરજુન; સામા સામી એ યુધ કરતા, કોપેલા ધુન ધુન. ॥ ૩૦ ॥ તાડપુર ઉચોં છે તાડુકી, દ્વેશ ઘણેરો ધારે; મોહોટા મોહોટા પરવત લેઈ, અરજુનજીને મારે. ॥ ૩૧ ॥ અરજુનજી પણ બાણ ગ્રહીને, જોર કરે ભરપુર; વજ્રાસ્તરનું બાણ મારીને, પાહાડ કરે ચકચુર. ॥ ૩૨ ॥ એવું વજ્રાસ્તર મારવાથી, પરવત મોટા ભાગે; તેના કટકે કટકા પડે, ક-

ષ્ણ પ્રભુને વાગે. ॥ ૩૩ ॥ ભાણેજને મરાવવા માટે, પોતે ખાયછે માર; પારથ કેરાં બાણ તાડુકી, ગણે નહી લગાર. ॥ ૩૪ ॥ એવી રીતે ત્રણ ઠેકાણે, યુદ્ધ મચ્યું અપાર; કુરૂ ક્ષેત્રમાં સરવે યોદ્ધા, દેછે કુંવરપર માર. ॥ ૩૫ ॥ અભીમન્યુ એકલોતે, ક્યાં ક્યાં દ્રષ્ટી રાખે; એક તરફ એ યુદ્ધ કરેતો, બીજા વીંધી નાંખે. ॥ ૩૬ ॥ કુંવરને બહુબાણ વાગે, તે નીસરે-આરપાર; પછી કુવર કાયર થયો, મનમાં કર્યો વીચાર. ॥૩૭॥ મોહાસ્તરનો મંત્ર ભણીને, બાણઅગણીતું લીધું; તેના ઉપર ધર્મ કાકાનું, પુન્યજ મુકીદીધું. ॥ ૩૮ ॥ ફેર ફુદડી ફરીને ફેંક્યું, બહુ બળમાં બાણ એક; અગણીતા મંત્રને લીધે, બાણ થયાં અનેક. ॥ ૩૯ ॥ તે બાણ સૌની રૂદીયામાં વાગ્યાં, પ્રાણજ ઉંચા ચડીયા; મચ જોબનને બોલ્યા વચના, ઢળી ઢળીને પડીયા ॥ ૪૦ ॥ તવ અભેમાને એમ ધાર્યું, ઘડી કેડે શું થાય; દેહમાહારો હોયકે નવહોયે, તે વાત કેમ કળાય. ॥ ૪૧ ॥ અત્યારે હાર્યા મુજથી પણ, જીત્યા એવું કેહેશે; પણ છેવટ છોછવા પડ્યા તે, નીશાની શી રેહેશે. ॥ ૪૨ ॥ એમ ધારી પવનાસ્તર મુક્યું, સૌને નીશાની આપી; સરવે જનની ડાભી મગની, મુછ અક્કેકી કાપી. ॥૪૩॥ પછી પોતે ઉભો રહ્યો છે, એવે બે ઘડી થાય, જે જેની મુરછા વળે તે, જીવલેઈનાશીજાય.॥૪૪॥ જેજેને કેડામાં પેસે. એમ ઉઠી ગયા સર્વ; તે દેખીને અભેમન્યુના, મનમાં આવ્યો ગર્વ. ॥ ૪૫ ॥ કેવા સૌ હાર્યા માહારાથી, એમ થયો મનસુબો; ઉંધપર ધનુશ ઉભુ રાખી, છેડે મુકી દેઈ ઉભો.॥ ૪૬ ॥ ધનુશના છેડાપર મુઠી, મુઠીપર ધર્યું ડાચું; વાંકો વળી હબચી દેઇ ઉભો, કાળજડુ નહી કાચુ. ॥ ૪૭ ॥ ક્રષ્ણ પ્રભુએ પાતાળ જાણ્યું, દાજ્યું અંતસ કરણ; શા-કારણથી ભાણેજ માહારો, પામતો નથી મરણ. ॥ ૪૮ ॥ એમ કહી જોયું જ્ઞાન દ્રષ્ટી, પોતે જુગદાધાર; તવ સમજાણું રક્ષા કરેછે, કુન્તા સતીનો તાર. ॥ ૪૯ ॥ વળણ. ॥ રક્ષાનો જે તાર છે, તે કરેછે રક્ષાય; વદે વલ્લભ સ્રોતા સુણો, શું કર્યું જાદવરાય.

॥ કડવું. ॥ ૫૧ મું. ॥ રાગ સવૈયો. ॥

વેશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, કુંવર મરણ મહીમાય. ॥ ૧ ॥ ક્રષ્ણ પ્રભુએ એમ ધાર્યું, ચાહ્યતે મરે મથી; પણ રક્ષાનો તારછે તેથી, એ મરવાનો નથી. ॥ ૨ ॥ ગટારગછે ધનુષ સરસો, વીંટી મુકયો છે તાર; તે તાર માહારે તોડવો

પડશે, એમ કર્યો વીચાર. ॥ ૩ ॥ આખું જગત જનમે મરે, તે સહુ માહારી ગતી; નાહાનું મોહાટું મરે તે હું, નીમીત લેતો નથી. ॥ ૪ ॥ કોઈ કોગળીયે, કોઇ ત્રીદોશે, કોઈ ક્ષઇ કોઇ તાવે; એવું નીમીત રોગને માથે, પણ મુજને નવ આવે. ॥ ૫ ॥ આજતો માહારે લેવું પડશે, વીચાર્યું વીશ્વને ભુપ; એક સ્વરૂપે રથ હાંકે છે, બીજું ઉંદરનું રૂપ ॥ ૬ ॥ ઉંદરનું રૂપ લેઇને પોતે, પ્રથવીમાં પરવરીયા; અભેમન્યુના રથ નીચે,આવીને ચાળા કરીયા. ॥ ૭ ॥ આડા અવળા ઉંચા નીચા, કુદેછે ભગવાન; તેની રમત જોવા લાગ્યો, અરજુનનો સંતાન. ॥ ૮ ॥ તેમ તેમ પ્રભુ ગમ્મત કરતા, રથ્થે ચઢવા લાગે; અભીમન્યુ તવ સ્થીર ઉભો, રએને રમત ભાગે. ॥ ૯ ॥ એવે એના ચરણ વચમાં, આવ્યા વીશ્વના ભુપ; કુંવરે જાણ્યું શું કરેછે, જોવા થયો તદરૂપ. ॥ ૧૦ ॥ તેમ તેમ વીશેષ ગમ્મત કરે, પોતે નંદ કીશોર; આડી અવળી ખાય ગુલાંટો, ચઢે ધનુષની દોર. ॥ ૧૧ ॥ નીચે ઉતરે ઉપર ચઢે, ભાણેજના એ દંભી; અભેમાનનો કાળ આવ્યો તે, પોતે રહ્યો છે થંભી. ॥ ૧૨ ॥ દોરપર ચઢતા ઉપર ચાલ્યા, જ્યાં રક્ષાનો તાર; ટગટગ કુંવર જોયા કરેછે, અરજુનનો કુંવાર. ॥ ૧૩ ॥ તે તાર દેખી કૃષ્ણ પ્રભુને, રીસ ઘણેરી વ્યાપી; ચંચા દાબીને પડપંચા, તાંતણા સહીત કાપી ॥ ૧૪ ॥ એટલે ધનુશ તરછોડાયું, છટકીને શીધું થયું; અભેમાનની હબચીમાંથી, તાળવે પેશી ગયું ॥૧૫॥ માંથાપર એક હાથ નીકળીયું, તાળવું ફોડી બાહાર; એ હેલકારાથી ઉછળીયો, ઉંચો માંથોડાં ચાર.॥ ૧૬ ॥ આંખોના ડોળા લબડી પડીયા, પ્રાણજ ઉંચો ચડીયો; હાથ પગોની નસો ખેંચાણી, તરફડી ભોમી પડીયો. ॥ ૧૭ ॥ તેવું દેખી જેદ્રથ બોલ્યો, છત્રપતી તમે જુઓ; આપણા માર્યા વીના એતો, અભીમન્યુ મુઓ. ॥ ૧૮ ॥ દુરીયોધને ડોકું કાઢી, કુંવર જોયો ભાળી; ગુરૂ પ્રત્યે કેહેવા લાગ્યો, હુંતો છું ભાગ્યશાળી. ॥ ૧૯ ॥ પછી ધાંટો કાહાડીને બોલ્યો, ક્યાં ગયા સૌ કુંવાર; આપણા ચારસેને ઇગણોતેર, ઝટપટ નીકળો બાહાર. ॥ ૨૦ ॥ જાવો જોઇને એ છોકરાને, તરવારના દો ઝટકા; અંગ એનું અગની નવ પામે, તેવા કરી દ્યો કટકા. ॥ ૨૧ ॥ એવી આપી આગના કે, ઉપડીયા કુંવાર; નવાણું ભાઇના દીકરાએ, હાથ લીધાં અથીઆર ॥ ૨૨ ॥ એટલે ગુરૂ દ્રોણ બોલ્યા, આ શું કરે નીચ કર્મ; મરતાને શીદ માર મરાવે, અતી થશે અધર્મ.॥૨૩॥ આ જગોએ, આપણે કોઈ, ઉભા રેહેવું નવ ઘટે; નાહાનામાં નાહાનું છોકરૂં મુઉં, ચાલો મોહોટાને વટે. ॥ ૨૪ ॥ દુરીયોધન કહે નહી માહારા-

જા, દાવ ખરા આદરવા; નીશાની એની હાથ ન આવે, તેવા કટકા કરવા. ॥ ૨૫ ॥ દ્રોણ કહે એ છોકરૂં એના, બાપને લાકડે બળશે; તેમ છતાં અધર્મ કરેછે, તે ફળ તુજને મળશે. ॥ ૨૬ ॥ દુષ્ટ કહે કે ભોગવી લૈશું, દીકરા તતપર થાવો; સાતેહજ્જાર આ કોઠાના, યોદ્ધા સાથે જાવો. ॥ ૨૭ ॥ તવ ચારસેં અગણોતેર પુત્રો, નવાણું ભાઇના જેહ; સાતમા કોઠામાંથી નીકળીયા, માહા બળીયો સુત તેહ. ॥ ૨૮ ॥ કરવત કોહાવાડા તરવારો, કાપવા માટે લાવ્યા; તેમની સાથે સાતે સહસ્ત્ર; યોદ્ધાઓ ચાલી આવ્યા. ॥ ૨૯ ॥ ગભરાએલો કુંવર પડયો છે, મોઢેથી નવ બોલાય; ડોળા બે નીકળી પડેલા, નેત્રે નવ દેખાય. ॥ ૩૦ ॥ તેને આવી દેવા માંડયા, તરવારોના ઝટકા; કુંવરના લાંબા કર કરી, કુહાડાથી કરે કટકા. ॥ ૩૧ ॥ અભેમન્યુ લાગ્યો તરફડવા, વેદના નવ વેઠાય; બોલાય નહી કે દેખાય નહી, મનમાં બહુ મુઝાય. ॥ ૩૨ ॥ અરેરે મુને મરતાને મારે, દુષ્ટને દયા શાની; વગર માર્યે ઘડીએ બે ઘડીએ, થવાની જીવની હાની. ॥ ૩૩ ॥ એ રીતે મનમાં કલેશ કરતો, પરાણે આણેછે મરણ; સુતાં સુતાં સુરે ભરાયો, ફેરવ્યો આઘો ચરણ. ॥ ૩૪ ॥ એવામાં એક રથનું પીન્ડુ, પડેલું અંગુઠે આવ્યું; અંગુઠાપર જોર કરીને, તેને ચાક ચઢાવ્યું. ॥ ૩૫ ॥ પછી બહુ બળ કરીને નાંખ્યું, હોલવવા બધી રીસ. તે પીન્ડુ ચાક ચડેલું ફરીયું, છેદયાં સહુનાં શીશ. ॥ ૩૬ ॥ ચારસેંને ઇગણોતેર પુત્રો, કૌરવ કેરા જેહ; ધડ મસ્તકો જુદાં થૈ થૈ, મરણ પામ્યા તેહ. ॥ ૩૭ ॥ તેમની સાથે સાત હજ્જાર, જોદ્ધાઓ પામ્યા મરણ; તે દેખીને ખુશી થયું, દ્રોણનું અંતસકરણ. ॥ ૩૮ ॥ જો દુરીયોધન અધર્મ કેરાં, ફળ નીકળીયાં ભારી; દુષ્ટ કહે તેમાં શું થયું, મુઆતો ખાસડે મારી. ॥ ૩૯ ॥ નવાણું ભાઇ રડવા લાગ્યા, ગુરૂ માહારાજા જુઓ; સરવેને મરાવવા રાજી, આ ભાઇ કેમ ન મુઓ. ॥ ૪૦ ॥ દુષ્ટ કહે મારો પણ મુઓ, તેમાં શું વંશ જાશે; આપણ જો જીવતા હોઇશું તો, ઘણાએ દીકરા થાશે. ॥ ૪૧ ॥ એવે અપછરા સ્વર્ગની, વૈમાન લૈને આવી; અભીમન્યુનો જીવ કાહાડી, પોપટ દીધો બનાવી. ॥૪૨॥ તેને લૈને સ્વરગે ચાલી, ખોળીયું રહ્યું ધરણ; હાલતો કુંવર બંધ થયો, દુષ્ટોએ જાણ્યું મરણ. ॥ ૪૩ ॥ પછી છત્રપતી એમ બોલ્યો, આયુધ ઝાલો હાથે; જેદ્રથ બનેવી માહરા આ, કોઠો તમારે માંથે. ॥ ૪૪ ॥ માટે તમે એકલા જાવો, હીમ્મત મનમાં રાખો; એ છોકરાના ખોળીયાના, કટકા કરી નાંખો. ॥ ૪૫ ॥ એટલે જેદ્રથ ખડગ લૈને, તરત નીકળીયો બાહાર; અભીમન્યુ-

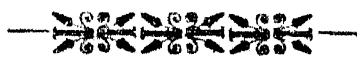
ના મડદાને જે, દેવા માંડયો માર. ॥ ૪૬ ॥ પ્રભુએ જાણ્યું ભાણેજ મુઓ, પછી કેવું કામ કીધું; હાથીનુંને દહીતનું ત્યાં, બળ હરીને લીધું. ॥ ૪૭ ॥ એવામાં નંદન વાયુનો, દારૂણ દૈવત દાખ્યો; હાથીના બે ચરણ ઝાલી, તરત ચીરી નાંખ્યો. ॥ ૪૮ ॥ એવે પાતાળમાં અરજુને, ફેક્યું કાળજવર બાણ; તે બાણે તાડુકી કેરો, નીકળી ગયો પ્રાણ. ॥૪૯॥ હાથીને મારી ભીમ નાઠો, એકલો કુંવર જાણી; ભત્રીજાની સંભાળ કાઢું, એ વાત મનમાં આણી. ॥ ૫૦ ॥ જાયછે નાઠો મનસુબો માઠો, છલંગ મોહોટી ભરતો; સાતમા કોઠાની આગળ જોયો, જેદ્રથને ઘા કરતો. ॥ ૫૧ ॥ કુંવરને રથમાં નવ દીઠો, મનમાં પ્રગટયો શોક; ઓરે અભેમાન દીકરા કહી, મુકી કારમી પોક. ॥ ૫૨ ॥ જેદ્રથે તે પોક સુણી, મન ભય થયા માઠા; પોતે ને સાતમા કોઠામાં, જે જે હતા તે નાઠા. ॥ ૫૩ ॥ પડી રહ્યું અભીમન્યુનું, મડદું ત્યાંને ત્યાંય; ભીમશેન દોડતો પાસે આવ્યો, જોઇ કરે ત્રાહ્ય ત્રાહ્ય. ॥ ૫૪ ॥ પાન્ડવ દળમાં શબ્દ ગયો તે, આવ્યું સઘળું લોક; મરણ જાણી સર્વના મનમાં, ઉપજીયો બહુ શોક. ॥ ૫૫ ॥ દેહેરા તંબુએ ખબર પોહોચી, તવ નાઠાં સૌ રડતાં; ઓત્રા શુભદ્રા કુન્તાજી, પ્રથવી નાંખે પડતાં. ॥ ૫૬ ॥ ધરમને દ્રુપતી સરવે, એકજ સ્વાસે જાય; અભીમન્યુ જ્યાં પડયો છે, જ્યાં રડે શેન્યાય. ॥ ૫૭ ॥ ત્યાં આવીને મડદું દીઠું, પડતું નાંખ્યું માય; સુત સુભદ્રાએ ખોળે લીધો, રૂદીયા ફાટી જાય. ॥ ૫૮ ॥ જે ને તે ઘણું રડવા લાગ્યું, સર્વના તનમાં તાપ; હૈયું ફુટે તેમ સુભદ્રા, કરે બહું વીલ્લાપ. ॥ ૫૯ ॥ વળણ. ॥ સુભદ્રા બહુ વલવલે, પાસે ઓત્રા નાર, કહે વલ્લભ સાતા સુણો; વિલ્લાપનો વિસ્તાર.

—❧—

કડવું ॥ ૫૨ મું. ॥ રાગ પંઝાબની કાફીનો. ॥

મારા જાયારે, જુલમ હાવો નવ કીજીએ, લાડેકવાયારે, જનેતાને દગો નવ દીજીએ. ॥ ૧ ॥ માહારા જાયારે, રઝળાવી રણમાં તેં મુજને; લાડકવાયારે, દયા ન આવી તુજને. ॥ ૨ ॥ મુકી ઓત્રારે, હૈઆ ઉપર તેલ તાવડી, કોણ કેહેશેરે, હવેથી મુજને માવડી. ॥ ૩ ॥ નથી મુકયોરે, નિશાળે પુરો તુજને, ખોળે બેશીનેરે, કોણ કરશે લાડ મુજને. ॥ ૪ ॥ રડી રડીનેરે, ખાવા પીવા કોણ માગશે, માતા કેહેતોરે, હુંગમાંથી કીયો સુત જાગશે. ॥ ૫ ॥ તુજવીનારે, શું કરે ઓત્રા લાડકી; તુજ વીનારે,

વધારે પડી માહારી વાડકી. ॥ ૬ ॥ ઓ સુંવાળારે, આછાં અમર ક્યાં હોડશો, સેજે સુનારારે, કાષ્ટમાં કેમ કરી પોઢશો. ॥ ૭ ॥ હવે આવશેરે, પાતાળથી તાત તાહારો, તવ માગશેરે, કેહેશે લાવો સુત માહારો. ॥ ૮ ॥ તે વેળાએરે, આગળ કરૂ કીયો દીકરો, તુંતો પોઢયોરે, રણમાં થઈને બેફીકરો. ॥ ૯ ॥ તાત તાહારોરે, દેશે મને ઘણુ દુખડું; કેહેશે વંઝારે, નહી જુએ માહારૂં મુખડું. ॥ ૧૦ ॥ હાય બેટારે, રઝળાવી માતા રાંકડી; ક્યાં દેખીશરે, પુત્ર છબી તારી ફાંકડી. ॥ ૧૧ ॥ ઓ દૈવડારે, કરમ માહારૂં કઠોરૂં થયું; દીકરા રૂપીરે, રત્ન રણમાં રોળી ગયું. ॥ ૧૨ ॥ ફુટયું ભવીશરે, ચકલું ચુંથાયું માહારૂં, ખોયું રમકડુંરે, પ્રભુ શું બીગાડયું મેં તાહારૂં. ॥ ૧૩ ॥ બેટા બોલોરે, કહી મુખ ઝાલી હલાવતી; લાડકવાયારે, કેમ દયા નથી આવતી. ॥ ૧૪ ॥ હાય શું થયુંરે, કહી કહી રૂદીઆયે ચાંપતી; કરે ચુંબનરે, થરથર કાયા કાંપતી. ॥ ૧૫ ॥ બેઉ નેત્રમાંરે, ચોધારી ધારા છુટતી; કેશ કાહઢતીરે, છાતી ને શીશ કુટતી. ॥ ૧૬ ॥ છુટે રૂધીરરે, ચચરી ચીરાતી ચાંમડી; કુન્તા કુપતીરે, ધર્મ રડે ઘણું તે ઘડી. ॥ ૧૭ ॥ ગટોડગછ રડેરે, જોડયોમાં ખોડયો પડી ગઈ; માહારી બુદ્ધીરે, ચોથે કોહે કઠોરી થઈ. ॥ ૧૮ ॥ વીરા માહારારે, તારૂં બોલ્યું મેં મન ધર્યું; હું રીસાયોરે, એટલું ભુંડું મેહેતો કર્યું. ॥ ૧૯ ॥ બંધુ બોલણોરે, તોપણ પોતાની બાંય છે; સોધું સઘળેરે, પણ હવે વીરો ક્યાંય છે. ॥ ૨૦ ॥ એમ રડતોરે, પડતો ભોમીમાં દુખથી; ભીમ ગભરાયોરે, બોલી શકયો નહી મુખથી. ॥ ૨૧ ॥ આવશે અરજુનરે, તેને શું મોહું દેખાડીયે; તેના કરતાંરે, પેહેલેથી કાયા પાડીયે. ॥ ૨૨ ॥ વળણ.॥ એમ સરવ જન ટળવળે, થાય ઘણો પરીતાપ; વદે વલ્લભ તેવે સમે, ઓત્રા કરે વીલ્લાપ. ॥

કડવું ॥ ૫૩ મું ॥ રાગ ચાંદલીયાનો ગડીને ગાવો. ॥

મુજ સાંમુ જરા જુઓ માહારા કંથજી, સુનમુન થૈને કેમ પડયાછો નાથજો; નથી હાલતા ચાલતા કે નથી બોલતા, શું કાંઈ આંટી તમને પડી દલ સાથજો, મુજ. ॥ ટેક. ॥ જો રીસાયા હો તો મનાવું નાવલા, પણ આ વેળા શો માહારો ઉપાયજો; દુખદરીઆમાં ડુબાડી તેં પીઉજી, તાહારા પેહેલી કેમ ન પડી મુજ કાયજો. મુજ. ॥ ૧ ॥ હાય હૈયામાં ઉઠે છે બહુ હોળીયો, બે ઘડી માટે શીદ કર્યો મેળાપ જો; કરમ માહારૂં

ફુટી ગયું રે અત્યારથી, હાય રડયો મને કેમ ન ડંશ્યો સાપ જો. મુજ. ॥ ૨ ॥ નીરદય થૈને પોઢયા મુજને મુકોને. કાળજડામાં કાંઇ ન આવી દયાય જો; નીરાધાર હું નારી તમારી નાવલા, કેવી રીતે દીવશ માહારા જાય જો. મુજ. ॥ ૩ ॥ હોઉં ભુખી તરશી તે ખબર કોણ પુછશે, જોઇતું મુજને લાવીને આપશે કોણ જો, હઠ કરી માગવાનું માહારે ના રહ્યું, હૈયા ધારણ ભાગી ગઇ બધી હોણ જો. મુજ ॥ ૪ ॥ કોની આગળ કહીશ રડીને દુખડુ, તમવીના માહારે દુખે ન દાજે હોય જો; હાયરે પાપી પ્રાણ તું કેમ જતો નથી, કહી ઢળી પડી બેભાન અબળા હોય જો. મુજ. ॥ ૫ ॥ વળણ. ॥ બેભાન થૈ ધરણી ઢળી, સર્વ કરે ત્રાહ્ય ત્રાય; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, પાતાળમાં શું થાય.

કડવું. ॥ ૫૪ મું. ॥ રાગ સાખી. ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, દ્રોણ પરવ મહીમાય. ॥ ૧ ॥ પાતાળમાં પાપીને માર્યો, અરજુને જે વાર; તે સમે સૈ બ્રાહ્મણ આવ્યા, કરતા જેજેકાર. ॥ ૨ ॥ વીપ્રોને પારથ પાય પડીયો, પછી માગી વીદાય; બ્રાહ્મણોએ આશીશ દેઇ, દીધી છે આગનાય. ॥ ૩ ॥ તવ પ્રથવીની પ્રાર્થના કીધી, અરજુનને સાંમળોયા; બ્રાહ્મણોનું ટષ્ટ કાપી, ભોમીમાં નીકળીયા. ॥ ૪ ॥ જેવો રથ ભોમીમાં નીકળીયો, તેવા શુકન થયા કુડા; ધજા ઉપર કાગ બેઠો, ભય ભાસ્યા બહુ ભુંડા. ॥ ૫ ॥ અરજુન કહે આમ કેમ થાયે, ઓરે જુગજીવન; મને તો એવું ભાસે છે કાંઈ, કુંવરને વીઘન. ॥ ૬ ॥ ક્રષ્ણ કહે મુજને પણ ભાસે, શી થશે માહારી ગતી; લ્યો પારથ રથ તમે હાંકો, હું હાકવાનો નથી. ॥ ૭ ॥ એમ કહી પ્રભુ રથમાં સુતા, અરજુને અછોડા ઝાલ્યા, ચાબક મારી અશ્વ હકાર્યા, વાયુવેગે તવ ચાલ્યા. ॥૮॥ કુરૂક્ષેત્રની લગભગ આવ્યા, જાણ્યું શેન્યને લોક; કોઇ ન રડશો અરજુન આવ્યા, આવ્યા પુત્ર શલ્લોક.॥૯॥ ધર્મ કહે ધાંટા કાઢી રડસો, પારથને થશે જાણ; તો તો તે આપઘાત કરવાનો, કાઢશે પોતાનો પ્રાણ. ॥૧૦॥ ડાહ્યા ડાહ્યા દસવીસ યોદ્ધા, અરજુન સામા જાવો; એકા એક ચમકે નહી તેવી, રીતે સમજાવી લાવો. ॥ ૧૧ ॥ તવ દસવીસ જણ સામા ચાલ્યા, સમજાવવા કામ કીધું; તે વેળા શેન્યમાં કુંવરને, વસ્ત્ર હેરાડી દીધું. ॥ ૧૨ ॥ વાયુ વેગે દોડતા આવ્યા. રથના ઘોડા બળીયા; સમજા-

વવા સામા ગયેલા, તે જઇ તેમને મળીયા. ॥ ૧૩ ॥ હાંહાં પારથ વીરા આવો, નર કહે ઘરમાં કેમ; યોદ્ધા કહે કાંઇ ના ગભરાશો. સરવે કુશળખેમ. ॥ ૧૪ ॥ એમ કહીને રથજ રોકયો, અરજુન વેમે ભરીયો; માટે રાસ પરોણો મુકી, રથપરથી ઉતરીયો. ॥ ૧૫ ॥ કોઇનો રોકયો એ ન રોકાયો, દડબડ મુકી દોટ; પોતાનું જ્યાં શૈન્યજ બેઠું, ત્યાં તે આવ્યો ચડીચોટ.॥૧૬॥ હાંહાં કહીને ધીરજ દેવા, લાગ્યા શૈન્યના લોક; સુભદ્રાથી રેહેવાયું નહી, કારમી મુકી પોક. ॥ ૧૭ ॥ અરજુને બધું શૈન્ય જોયું, આંસુ વહ્યાં લોચન; પછી કહ્યું કે ઓ ઘોજારી; લાવ્ય માહારો તન.॥૧૮॥ એમ કહીને પાસે ગયો, ભાગ્યું માહારૂં ઘર સુત્ર; વસ્ત્ર ઉઘેડી સબ જોયું તો, દીઠો પોતાનો પુત્ર. ॥ ૧૯ ॥ વળણ. ॥ પુત્ર દીઠો પોતા તણો, લાડવાયો અભેમાન; કહે વલ્લભ તે જોઇને, બની ગયો બેભાન.

કડવું. ॥ ૫૫ મું. ॥ રાગ કાફી. ॥

હાંરે બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, તુતો સુણ જનમેજે રાજન; હાંરે દીઠો દીકરો ને ગભરાટ ચડીયો, હાય કહી પ્રથવાપર પડીયો. ॥ ૧ ॥ હાંરે માહારૂં કરમ ગયું આજ ફુટી, બધા ભવની આશાયો ટુટી; હાંરે હું તો જાણતો હતો મન એવું, હાલ જેમ તેમ નભાવી લેવું. ॥ ૨ ॥ હાંરે માહારો આજ કાલમાં મોહોટો થાશે, તવ ઉપાદી માહારી જાશે; હાંરે હતી આશા કે ભાયગ ભળશે; માહારો પુત્ર મને આવી મળશે. ॥ ૩ ॥ હાંરે પછી બેલ થવાની માહારે, ચીતની ચીન્તા સૌ ટળશે તે વારે; હાંરે એવી આશાયે કાહાડયા મેં દાહાડા, તેમાં નવે ગ્રહો પડયા આડા. ॥ ૪ ॥ હાંરે કોઈ વીખ દોતો પીને પોઢું, ભાઇ ભાઇ કેહેતાં સુકાતું મોઢું; હાંરે માહારો કાલું કાલું બોલનારો, હાય ઉડી ગયો પુત્ર પ્યારો. ॥ ૫ ॥ હાંરે મને ધીરજનો દેનારો, સુરવીર સુત જસ લેનારો; હાંરે ખોળે બેશીને મીઠું ઓચરતો, ડાહી ડાહી વાતો બહુ કરતો ॥૬॥ હાંરે હતો નહાનો ને ડાહાપણ મોહોટું, મહારૂં જીવતર કરી ગયો ખોટું; હાંરે દીકરા બહુ લાડવાયો તુતો, મને દગો દેઇને શું સુતો. ॥૭॥ હાંરે બેટા જનમતણો તું નીરોગી, કેમ બાપને રાખ્યો વીયોગી; હાંરે દીકરા મોકલ્યો મને પાતાળ, હવે આશું કરી બેઠા બાળ. ॥ ૮ ॥ હાંરે માહારે વાત તણો વીસરામ, કેમ સુતા છો દીકરા આમ; હાંરે એમ કહી કહીને ઢંઢોળે, ખેંચી ખેંચીને લે ખોળે. ॥ ૯ ॥ હાંરે તવ સુભદ્રા ગ્રહી રાખે, નર નીસાસા બહું

નાંખે; હાંરે એતો ચોધારે આંસુ ભરતો, સુભદ્રાપર બહુ રીસ કરતો. ॥ ૧૦ ॥ હાંરે માહારો કુંવર ક્યાં કાળછારી, માહારૂં ઘર ઘાલ્યું ઘોઝારી; હાંરે મને ધુડણીએથી બેસાડયો, બાપ બેટાનો વીયોગ પાડયો. ॥૧૧॥ હાંરે તારૂં કરમ થયું રે કઠોરૂં, શીદ યુદ્ધે જવા દીધું છોરૂં; હાંરે તારૂં કાળુ મોહું શું લૈ બેઠી, નેશ પગલાંની ઘરમાં પેઠી. ॥ ૧૨ ॥ હાંરે મને કાઢી નાંખ્યો મણ બાહાર, બળ્યું ઘરબાર ને સંસાર; હાંરે હવે પ્રાણ હું માહારો તજીશ, કહી પાશાણ પછાડયું શીશ. ॥૧૩॥ હાંરે બેઉ ભુજે છાતી નાંખી કુટી, બહુ રૂધીર છોળ્યો ઉડી; હાંરે પોતે મરવાની ઇચ્છા કીધી, એણે જીભડી દંતમાં લીધી. ॥ ૧૪ ॥ હાંરે તત્ર સૌ લોક ત્રાસે ચડીયા, ઝાલો ઝાલો કહી બાહાજી પડીયા; હાંરે હાય હાય સરવે શેન્ય ભાંખે, છાતી મુસ્તક કુટી નાંખે. ॥ ૧૫ ॥ વળણ. ॥ ત્રાસ ઘણો વરતઈ ગયો, થઈ રહી કુટા કુટ; કહે વલ્લભ તેરે સમે, ત્રાસની લુટા લુટ.

કડવું. ॥ ૫૬ મું. ॥ રાગ ચોપાઇ. ॥

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સુણ પરીક્ષત કેરા તન, નરે મરવાની ધારણ કીધી, પોતે જીભડી દાંતમાં લીધી. ॥ ૧ ॥ તવ કુન્તાને ધરમરાય, જઈ બાઝ્યાં કરી હાય હાય; અરજુન તણુ મુખ ઝાલી, રાજા ધરમે આંગળીયો ઘાલી. ॥ ૨ ॥ એવે કૃષ્ણ પ્રભુએ વીચાર્યું, આતો અરજુને મરવું ધાર્યું;એતો આપઘાત કરીને મરશે, કોણ ભુ ભાર હલકો કરશે. ॥ ૩ ॥ મને શેદેવનું વેણ નડશે, માહારે પણ જોડે મરવું પડશે; એમ જાણીને ચરીત્ર કીધું, એક ભાલોડું બાણનું લીધું. ॥ ૪ ॥

॥ રાગ ઝડપનો દોહરો. ॥

ભાલોડું ભગવાને લીધું, મારે જીવી શું કરવું; ભાણેજ મારો મરણ પામ્યો, માટે માહારે મરવું. ॥ ૧ ॥ એમ કહીને પડતું નાંખ્યું, હેઆમાં આનંદ; રડવા લાગ્યા કુટવા લાગ્યા, કીધો ફોકટ ફંદ. ॥ ૨ ॥ કુદીને કટરી લીધી, જીવીને શું કરૂં; આધારોરે આધારોરે, પેટે મારી મરૂં. ॥ ૩ ॥ પુત્ર કરતાં પ્રભુ વાહાલા, અરજુનને અપાર; એણે જાણ્યું મોહન મરશે, માહારા પ્રાણાધાર. ॥ ૪ ॥ દીકરાને ભુલી ગયોને, ચીંતા થઇ મન સાથ; હાં હાં તમને સોગન માહારા, કહી જૈ ઝાલ્યા

હાથ. ॥ ૫ ॥ થવા કાળ હતું તે થયું. આપણ તે શું કરીયે; નથી ઉપાય આપણો શું, મુઆ પુંઠે મરીયે. ॥ ૬ ॥ ઓ માહારાજા ક્ષમા રાખો, લાગુ તમને પાય; એટલે અરજુન પ્રત્યે, બોલ્યા જાદવરાય. ॥ ૭ ॥ માહારા મનમાં લાગત ઓછું, ભાગત નહી મુજ ચરણ; પણ તમે મરવું ધાર્યું તે, આદરૂ માહારૂ મરણ. ॥ ૮ ॥ જેમ જેમ તમે કલેશ કીધો, તેમ તેમ લાગ્યું માહું; અરજુન કહે કાંઇ નહી કરૂં, તમો ન કરશો કાંહું. ॥૯॥ થવા કાળ હતું તે થયું, ઓરે જુગજીવન; ભગવાનના મરણના ભયથી, પોતે વાળ્યું મન. ॥ ૧૦ ॥ સાબાસ એની પ્રેમ ભક્તિને, પુત્રથી પ્રભુ વાહાલો; એ રીતે કેમ વશ નવ થાયે, પોતે શ્રી નંદલાલો. ॥ ૧૧ ॥ પછી સરવે શાન્તી રાખી, છાના રહ્યા લગાર; ત્યાં ચીતા ખડકીને સબને, કર્યો અગની સંસકાર. ॥ ૧૨ ॥ હસ્ત સરીતામાં વેહેવરાવ્યાં, સરવે કીધું સ્નાન; લોકીક કરતાં તંબુએ આવ્યા, અરજુન ભીમ ભગવાન. ॥ ૧૩ ॥ વળણ. ॥ ડેરા તંબુ સૌ આવીયું, મનમાં કલેશ અપાર; સુનમુન સૌ બીરાજીયા, વલ્લભ કરે વીસ્તાર.

કડવું. ॥ ૫૭ મું. ॥ રાગ સવૈયાનો. ॥

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, દ્રોણ પરવ મહીમાય. ॥ ૧ ॥ સુનમુન થઇ સહુ તંબુએ બેઠા, શોક ભર્યા સહુ કોઇ; અનુચરે છાનામાના, કીધી ક્ષીપ્રા રસોઇ. ॥૨॥ પછી બે ચાર ડાહ્યા સેવક, ગયા પાંન્ડવની પાસ; ઉઠો ખાવા કહવે મોહોઢે, ભરીલો બબે ગ્રાસ. ॥ ૩ ॥ તવ પ્રભુ કહે અરજુન ઉઠો, ઉઠો સઘળા વીર; કુન્તા ચાર ભાઇ દ્રુપતી ઉઠી, ઉઠયા શામસરીર. ॥ ૪ ॥ એકલો અરજુન ઉઠતો નથી, તવ બોલ્યા ભગવાન; અરજુનજી તમે મુમત મુકો, વીચારો ગટમાં જ્ઞાન. ॥ ૫ ॥ કોનાં છોકરાં કોની નારી, કોનાં માને બાપ; કોનાં સગાં કોનાં વાહાલાં, મીથ્યા સૌ સંતાપ. ॥ ૬ ॥ જો હોય તમારો દીકરો તો, મુકીને કેમ જાય; કો કોનું કોઇ નથી સગું, ભગની ભ્રાત કે માય. ॥ ૬ ॥ મીથ્યા માહારો મહારો કરો છો, ખોટા મરો છો મથી; રડશો કે કળકળશો તોહે; તે મળવાનો નથી. ॥ ૭ ॥ જે જે ગયું તે પાછુ ન આવ્યું, પુંઠે સગાં બહુ રોતાં; સપને દુર્લભ જે જાય છે તે, પાછુ વાળી નથી જોતાં. ॥ ૮ ॥ રડી રડીને નેત્ર ખોશો, પણ પાછો નહી આવે; આજ ખાવા નહી ઉઠો એવું, કેટલા દાહાડા ફાવે.

॥ ૯ ॥ તમે ઉઠો તો સહુ ખાયે, ન થાવો એકલ મતે; જીવતું હોય તે જીવતા ગતે, મુઉં મુઆ ગતે. ॥ ૧૦ ॥ તવ અરજુન કરજોડી બોલ્યો, સંદે માહારો નીસતરે; પ્રભુ પુછુછું આત્મા ચૈતન, મરે કે નવ મરે. એટલે બોલ્યા અંતરયામી, સાંભળો શાસ્ત્ર ને વેદ; આત્મા છે તે અખંડ અમ્મર, અદગ્ધ ને અછેદ. ॥ ૧૨ ॥ એટલે અરજુને હાથ ઝાલ્યો, પ્રભુ દયા કાંઈ લાવો; અભિમન્યુનો આત્મા કયાં છે, તે મુજને બતાવો. ॥ ૧૩ ॥ કૃષ્ણ પ્રભુ કહે શું જોવું છે, જે દેઈ ગયો દગો; કેહેશો તો બતાવીશ પણ તે. નહી થાય તમારો સગો. ॥ ૧૪ ॥ જે જયાં જાયે તે ત્યાંનો થાયે, એ છે અનાદીનો ચાલ; અરજુન કહે તે પણ જોશું, બતાવો નંદલાલ. ॥ ૧૫ ॥ તે વીના તો અન જળ માહારે, લેવું નથી માહારાજ; અન જળ જો લેવરાવવું હોય તો, દેખાડો આજ ને આજ. ॥ ૧૬ ॥ મોહને જાણ્યું મુમત ઝાલ્યો, જોવો છે સંતાન; એવું સમજી પ્રેરણા કરીને, મંગાવ્યું વૈમાન. ॥ ૧૭ ॥ તવ સ્વરગેથી વૈમાન આવ્યું, બેઠા ગરૂડાગામી; અરજુનજીને સાથે લીધા, પોતે અંતરયામી. ॥ ૧૮ ॥ એટલે વૈમાન ઉડી ચાલ્યું, સ્વર્ગ સુદન પરવરીયા; અવછરાના મેહેલની પાસે, વૈમાનથી ઉતરીયા. ॥ ૧૯ ॥ પછી પ્રભુએ કહ્યું પારથને, સામા ભોવનમાં જાવો; પાંજરામાં પોપટરૂપે છે, તેને જઈ બોલાવો. ॥ ૨૦ ॥ તવ તે ધામમાં અરજુન ચાલ્યો, બોલતો મુખ વચન; ઓરે અભિમાન ઓરે અભિમાન. ઓરે અભિમાન તન. ॥ ૨૧ ॥ કેહેતો કેહેતો ધામમાં આવ્યો, પોપટ જોયો સાર; અરજુન તેને કેહેવા લાગ્યો, ઓ માહારા કુંવાર. ॥ ૨૨ ॥ તવ પાંજરેથી પોપટ બોલ્યો, મુરખના સરદાર; જેમ ફાવે તેમ કેમ બોલે છે, નીકળ અહીંથી બાહાર. ॥ ૨૩ ॥ પોપટનો એવો બોલ સુણી, અરજુન વદયો વાણ; અભિમાન તું ખરો કે નહી, પરમેશ્વરની આણ. ॥ ૨૪ ॥ એટલે પોપટ એમ બોલ્યો, સુણ સતી સંતાન; મનુશ ખોળીયે હતો ત્યારે, હું નામ અભિમાન. ॥ ૨૫ ॥ પ્રથમ અભિમાન હતો હું, ત્યારે હતો તુજ તન; તારા વીર્યથી દેહ માહારો, થયો હતો રાજન. ॥ ૨૬ ॥ તે તારૂં ખોળીયું ત્યાં ને ત્યાં મુકયું, પંચભુતોની સાખ; તેને તેં અગની મુકીને, બાળી કીધું ખાખ. ॥૨૭॥ હવે દીકરા કેહેતો આવ્યો, તેતો તારી ઠગાઈ; આત્મા તુજથી નહી ઉપજેલો, ખોળીયાની સગાઈ. ॥ ૨૮ ॥ જે તારાથી ઉપજ્યું તે, કેહેવાય સગું તારૂં; તુજથી ઉપજ્યું તે ત્યાં મુક્યું, હવે નહી તે માહારૂં. ॥૨૯॥ તે નહી માહારૂં તો હું નહી તારો, સગપણ ગયું તુટી, સગાઈ મનાય

શરીરની તે, શરીર ગયું છુટી. ॥ ૩૦ ॥ સગપણ નહી હવે માહારે તારે, કોણ બેટા કોણ બાપ; હવે બેટા કહીશ મને તો, નહી રહે તારૂં માપ. ॥ ૩૧ ॥ નર બોલ્યો આ શું કેહેછે બેટા, કેમ બદલાયો આપ; પોપટરૂપે અભિમાન બોલ્યો, તું બેટો ને હું બાપ. ॥ ૩૨ ॥ મેં ને તેં બહુ દેહ ધરેલા, પશુ પક્ષી કેરા; કીટ પતંગ કે વનસ્પતી, મનુશ કેટલી ફેરા. ॥ ૩૩ ॥ કેટલી વેળા બાપ થયેલો, હું તારો ને તું માહારો. અનાદીથી રેંટ એવો, વારાફરતી વારો. ॥ ૩૪ ॥ મીથ્યા માયા તું સત્ય માને, કોઇ ન જાણીશ તારૂં; આગળ દીસે અજવાળું ને, દીવા પુંઠે અંધારૂં. ॥ ૩૫ ॥ જગતરૂપી જેલખાનું, ઘરરૂપી ઓરડીયો; ધુનેગારરૂપી જીવ છે તે, દેહરૂપી બેડીમાં પડીયો. ॥ ૩૬ ॥ બબે ચારચાર કેદીને રેહેવા, ઓરડી દે અક્કેક; તેમ એક ઘરમાં બબે ચારચાર, સગાં વસે વીવેક. ॥ ૩૭ ॥ એક ઓરડીમાં ભેગા કેદી, દુખ સુખની કરે વાતો; એક એકને દુખે દાઝે ને, એક એકનો સ્નેહી થાતો. ॥ ૩૮ ॥ એક એકની એ પક્ષ તાણે, એક એકપર હેત વાપે; એક એકનું માંથું દુખે તો, એક એકનું એ ચાંપે. ॥ ૩૯ ॥ એવી રીતે સગાં વાહાલાં, એક એકને દુખે દાઝે; એક એકની કરે ચાકરી શેવા, ઘડી હશે હસે ઘડી બાહાજે. ॥ ૪૦ ॥ જે કેદીને જેટલા દનની, થઈ હોયે સજાય; તેની મુદત પુરી થયે, બેડીથી છુટી જાય. ॥ ૪૧ ॥ બેડી તુટી તવ જેલમાંથી, નીકળે છે સરવથી; સ્નેહી કેદી જેલમાં રહ્યા તેની, ખબર લેતો નથી. ॥ ૪૨ ॥ તે રીતે જીવ દેહથી છુટી, નીકળ્યો જગત બાહાર; પાછળનાં સગાં વાહાલાંને, સંભારે નહી લગાર. ॥ ૪૩ ॥ પાછુ વાળીને તે નવ જુએ, સંભારે નહી કોઇ દન; કેદીમાં આવવા બેડી પેહેરવા, ધારે નહી કોઇ જન. ॥ ૪૪ ॥ તેમ છતાં જાય બીજી બેડીમાં, તેમાં નહી ઉપાય; જ્યાંથી ત્યાંથી છુટી નાસે, જાવું ન ધારે ત્યાંય. ॥ ૪૫ ॥ એ રીત છે આ જગત કેરી, માટે સગપણ કાચું; અજ્ઞાની જીવ જ્ઞાન વીનાનો, તેને લાગે સાચું. ॥ ૪૬ ॥ તું નહી કોનો કો નહી તારૂં, જા ભાઇ નીકળ બાહાર; આજથી સત્ય માનતો નહી, જુઠો આ સંસાર. ॥૪૭॥ અરજુન કહે ખોળે રમાડયો, ખવરાવ્યું પીવરાવ્યું તને; બદલો વળાવાની આસાયે, મોહ ચઢયો તો મને. ॥ ૪૮ ॥ એટલે પોપટરૂપે બોલ્યો, ફરીથી અભિમાન; પુત્ર પાસે બદલો વળાવા, ઇછે કોઈ નાદાન. ॥૪૯ ॥ ચકલા ચકલી જેવાં પક્ષી, પુત્રને પુષ્ટી આલે; જીવની પેઠે જાળવે ને, ચંચામાં લાવી ઘાલે. ॥૫૦॥ આશા રાખ્યા વણ ઉછેરેછે, રક્ષણમાં નવ ચુકે; હરતાં

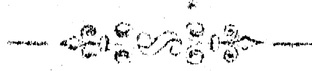
ફરતાં ઉડતાં કરી, પછીથી છુટાં મુકે. ॥ ૫૧ ॥ તે બચ્ચાં તેની સંભાળ ન લે, તેનો નહી કાંઇ દ્વેશ; તેથી નાદાન મનુશ જાતી, હકે રાખે હમેશ. ॥ ૫૨ ॥ પરણ્યાંને પાળે જણ્યાં જીવાડે. તેમાં સાની નવાઇ; માબાપને માબાપના માબાપે, ઉછેર્યાં કર સાહી. ॥ ૫૩ ॥ માટે એમાં બદલો શાનો, બદલો લેવા ધારે જેહ; જીવ ઉછેર્યાનું ફળ નહી તેને, વાસના બંધન તેહ. ॥ ૫૪ ॥ એવો બોધ અભેમાને કીધો, અરજુનને હેત આણી, તેથી પારથ સમજી ગયો, માયા મીથ્યા જાણી. ॥ ૫૫ ॥ પછી મેહેલમાંથી વળ્યો પાછો, ફોગટ સંસાર લાહાવો; કૃષ્ણ પ્રભુ કહે ઓરે બનેવી, વૈમાનમાં તમે આવો. ॥ ૫૬ ॥ અરજુન કહે કોનો બનેવી, કોના સાળક તમો; બનેવી બનેવી કહી ફુલાવ્યા, તેથી ફુલી ગયા અમો. ॥ ૫૭ ॥ સગાંવહાલાં સાચાં માન્યાં, સદ મારગ નવ સુજ્યો, અભેમાનનો ઉપદેશ સુણ્યો, તે થકી આત્મા ધ્રુજ્યો. ॥ ૫૮ ॥ અવરથા આટલા દન કાઢ્યા, સત્ય માનીતી સગાઈ;સગાં મળી સંસારમાં રાખ્યો, તે હવે જાણી ઠગાઇ. ॥ ૫૯ ॥ એમ કહી ઉદાશ થઇને, ઉભો ત્યાં ને ત્યાંય; આ સ્થળ ચક્રાવો થયો પુરો, જે જે વૈકુંઠરાય. ॥૬૦॥ વળણ. ॥ ચક્રાવો પુરણ હવો, સુણતાં પોહોચે કોડ; કહે વલ્લભ સ્રોતા સહુ, બોલો જે જે શ્રી રણછોડ.

ચક્રાવો સમાપ્ત.

મહા ભારતની કથા.

અઢારે પર્વ સાથે.

વ્યાસજી વલ્લભરામ સુરજરામ કથા કહે છે તે ચીત્ર સાથેની થોડા દીવસમાં બહાર પડશે, તેના અગાઉથી ગ્રાહક થનાર પાસેથી રૂ. ૨-૮-૦ તથા ટપાલ ખર્ચ જુદુ લેવામાં આવશે અને પાછળથી ગ્રાહક થનારે ૩-૦-૦ તથા ટપાલ ખર્ચ જુદુ આપવું પડશે તેના પાના આશરે ૧૨૦૦ રોયલ આઠ પેજી થશે.

૦-૮—૦ મચ્છીવેદની કથા વલ્લભ વ્યાસની બનાવેલી ચીત્ર સાથેની તેયાર થએલી છે.

૦-૮—૦ સુરેખા હરણ વલ્લભ વ્યાસનું બનાવેલું તૈયાર થયું છે.

૦-૮—૦ અભિમાન્યુનો ચક્રાવો વલ્લભ વ્યાસનો બનાવેલો તૈયાર થયો છે.

૦-૬—૦ સુધનવાખ્યાન વલ્લભ વ્યાસનું બનાવેલું તૈયાર થાય છે.

૧-૮—૦ પાંડવા અશ્વમેધ વલ્લભ વ્યાસનું બનાવેલું તૈયાર થાયછે.

૦-૧૨-૦ વલ્લભ કૃત કાવ્ય ભાગ ૧ લો તૈયાર છે.

૦-૧૨-૦ વલ્લભકૃત ભાગ ૨ જો તૈયાર છે.

૦-૧૨-૦ વલ્લભ પદમાળા તૈયાર છે.

૦-૬—૦ વલ્લભ નીતીના છપા.

૧-૪—૦ દેવી પુત્ર બાલામનજી પરમારની વારતા.

કૃષ્ણ ચરિત્ર તથા ગોકુળ લીલા તથા મથુરાં લીલા તથા દ્વારકા લીલા એક માસની અંદર સહી કરી મોકલાવનારની પાસેથી રૂ. ૨—૮—૦ લેવામાં આવશે. તે પુસ્તક તૈયાર થયું છે.

મગનલાલ દેવચંદ.	મગનલાલ વ્રજભુખણ,
ફકીરચંદ કીલાચંદ.	લલુ અમુલખ.
તરભોવંન રણછોડ.	મોતીલાલ મગનલાલ.

જાહેર ખબર.

આથી સરવે લોકોને ખબર આપવામાં આવે છે કે નીચેનાં પુસ્તકો હુમારે ત્યાંથી ઘણાજ કીફાયત ભાવે મળે છે માટે જેમને મંગાવવાની ખુશી હોય તેમણે નીચેને સરનામે પત્ર લખવો નાટપેડ પત્ર લેવામાં નહી આવે જવાબ માટે અરધા આનાની ટીકીટ બીડવી.

રાણકદેવી નાટક.
રશીક પ્રીયા.
તારા લક્ષમી.
સ્ત્રી મીત્ર.
ભોજા ભગતના ચાબકા.
ક્રશ્નલીલાના ખ્યાલ.
જાંહાંદારસા બાદશાની વીસ વારતા.
અંગરેજી કીતા.
ગુજરાતી કીતા.
જાતકરની શુકનાવળી.
નરબદા પુરાણ સંસ્કૃત.
વલભ કૃત.
દશમ ભાગવત ટીકાનુ.
છેલની વારતા.
ગાયકવાડ સરકારનો કમીશન કેસ.
મદન મોહનાની વારતા.
કાષ્ટના ઘોડાની વારતા.
ઉધવજીના સંદેશા.
વાલાજીના મહીના.
પ્રવીણસાગર ગુજરાતી ટીકાનો.
પ્રવીણ સાગર મુળ.
પ્રવીણ સાગર ભાષા મોટી ટીકાનો.
કુભા વીધા.
વરગ મુલ.
હરબીન ગાન.
ચાર ધામની જાતરા.
જાતકા હુલંકાર.
સુડા બોલેરી મુંબાઈની.
બબરૂ વાહન.
લવકુશ આખ્યાન.
સામુદ્રીક મોટો પ્રષ્ટ દદ નો સુકનાવળી સુધાં.
સામુદ્રીક નાહાની.
વલ્લભ નીતી.
કાવ્ય રતનાવળી.
સામળ ભટના છપા.
સંગીત શાસ્ત્ર.
સુરા સતીની વારતા.
ચતુર સ્ત્રી ગરબાવળી.
સુંદર સ્ત્રી ગરબાવળી.
ક્રિયમાણ સંગ્રહ સારી છાપના.
બરાસ કસ્તુરી.
ગોકુળનાથજીનાં ચોવીસ વચનામૃત.
સરધા રોહણી.
નળાખ્યાન.
દુનીયાનો દેખાવ.
આયુરવેદ સુધાકર.
વઇદ વહીલ.
લાલદાસ કૃત પદ સંગ્રહ.
સબ્યાસમ વીચાર.
સુંદર કામદાર.
પેહેલીના અરથ.
બીજી ચોપડીના અરથ.
ત્રીજી ચોપડીના અરથ.
ચોથી ચોપડીના અરથ.
પાંચમી ચોપડીના અરથ.
છઠી ચોપડીના અરથ.
સાતમી ચોપડીના અરથ.
પદમાવતીની વારતા.
પંચુપાખ્યાન.
અભીમન્યુના ચક્રાવા.
ગોપીચંદના ખ્યાલ.
ગોપીચંદ નાટકો.
અણા અક્ષરની ટીકા.
કલગીની વારતા.
છોટમ કૃત પ્રભાતીયાં.
સુંદર વીલાસ ગુજરાતી.
ઇંદર સભા ટીકાની.

ઇંદરસભા નાહાની.
આંકની શીત્રાંગ પોથી.
ડાકોલ માહાતમ.
મહીમન ટીકાના.
મામેરાં નરસઇ મહેતાનાં.
નારાણ કવચ ટીકાનો.
રામરક્ષા ટીકાની.
સત નારાયણની કથા ટીકાની.
સતનારાયણની કથા સંસ્કૃત.
મડાપચીશીની વારતા.
વીક્રમ ચરીત્રની વારતા.
નંદ બતરીશીની વારતા.
સ્ત્રી ચરીતની વારતા.
વામન ચરીત્ર.
ગ્યાન માળા ગુજરાતી.
જાદુકપટ ભાગ પહેલો.
જાદુકપટ ભાગ બીજો.
જાદુકપટ ભાગ ત્રીજો.
વીજોગી બાર મહીના.
સીતાના મહીના.
સરગની નીશરણી.
કેલઇઆની.
અરજુન ગીતા.
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો.
અંબીકા કાવ્ય.
ભજન રતનાવળી.
ધોળ પાકા પુંઠાના.
બતરીસ પુતળીની વારતા.
યોગ્ય વશીષ્ટ.
રામાયણ પાકા પુંઠાની. ૭॥
તુલશી કૃત રામાયણ પાકા પુંઠાની.
વીલાસ ચંદ્ર.
જાલંધરની કથા.
વઇદકસાર.
સતવંતી આખ્યાન.
શુંદરકામદાર નાટક.
નાજની પઠાણ.
સખાવત નામા.
બ્રમનીત ક્રમ.
સરવે દેવની પુજા.
લેલી મજનુના કીશા.
ભડળી વાક્ય.
પ્રાયમરના તરજુમા.
ચાવડા ચરીત્ર.
વલભાખ્યાન.
પ્રભાતીઆં.
ગંગા લેહેરી ટીકા વાળી સાસ્ત્રી.
પટેલ પોથી.
રામાયણ ટાઇપની.
રામાયણ હુલકી.)☞
પંચ રતનના ગુટકા ટીકાના.
ભગવત ગીતા ટીકાની.
સપ્ત સતી ટીકાની.
ચોરાશી વૈશ્નવ.
નવી પ્રજા વરણશંકર નાટક.
ભગવત ગીતા માહુતમ.
પંચીકરણ ભાશામાં.
રમુજી દીલપસન કીસાની.
વલભ નીતી.
ચાંપરાજ હાડાના નાટકનાં ગાયનો.
ભરત ખંડનો પ્રસ્નોતર.
સનસાર વેહેવાર.
હીંદુસ્તાનના નકશા.
દીલચમન ગાયન.
ગજરામારૂ સારી છાપના.
સદેવંત સાવળીંગા.
સુકનાવાળી.
ગ્યાન ઉપદેસ.

ઠેકાણું:—રીચીરોડ અથવા મદનગોપાલની હવેલી આગળ ઘર નંબર ૭૭૫

લી० બુકશેલર.

મગનલાલ વરજભુખણદાસ.

માહાભારતની કથા.

અઢારે પર્વ સાથે.

વ્યાસજી વલ્લભરામ સુરજરામ કથા કહે છે તે ચીત્ર સાથેની થોડા દીવસમાં બહાર પડશે, તેના અગાઉથી ગ્રાહક થનાર પાસેથી રૂ. ૨-૮-૦ તથા ટપાલ ખર્ચ જુદુ લેવામાં આવશે અને પાછળથી ગ્રાહક થનારે ૩—૦—૦ તથા ટપાલ ખર્ચ જુદુ આપવું પડશે તેના પાના આશરે ૧૨૦૦ રોયલ આઠ પેજી થશે.

૦-૮—૦ મચ્છવેદની કથા વલ્લભ વ્યાસની બનાવેલી ચીત્ર સાથેની તૈયાર થએલી છે.

૦-૮—૦ સુરેખા હરણ વલ્લભ વ્યાસનું બનાવેલું તૈયાર થયું છે.

૦-૮—૦ અભિમન્યુનો ચકાવો વલ્લભ વ્યાસનો બનાવેલો તૈયાર થયો છે.

૦-૬—૦ સુદર્શનવાખ્યાન વલ્લભ વ્યાસનું બનાવેલું તૈયાર થાયછે.

૧-૮—૦ પાંડવાશ્વમેધ વલ્લભ વ્યાસનું બનાવેલું તૈયાર થાયછે.

૦-૧૨-૦ વલ્લભ કૃત કાવ્ય ભાગ ૧ લો તૈયાર છે.

૦-૧૨-૦ વલ્લભ કૃત ભાગ ૨ જો તૈયાર છે.

૦-૧૨-૦ વલ્લભ પદમાળા તૈયાર છે.

૦-૬—૦ વલ્લભ નીતીના છપા.

૧-૪—૦ દેવી પુત્ર બાલાસનજી પરમારની વારતા.

કૃષ્ણ ચરિત્ર તથા ગોકુળ લીલા તથા મથુરાં લીલા તથા દ્વારકા લીલા એક માસની અંદર સહી કરી મોકલાવનારની પાસેથી રૂ. ૨—૮—૦ લેવામાં આવશે. તે પુસ્તક તૈયાર થયું છે.

મગનલાલ દેવચંદ.	મગનલાલ વ્રજભુખણ.
ફકીરચંદ કીલાચંદ.	લલુ અમુલખ.
તરભોવન રણછોડ.	મોતીલાલ મગનલાલ.

